

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์
ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียน
บ้านนาหลวง

The Results of Using the Phonics Approach
to Enhance the Reading Aloud on Thai Words with
the Final Consonant of Prathomsuksa 3 Students
Using Thai as a Second Language:
Case Study of Baan Wanalaung School

ปริยาสิริ สิทธิเขียว^{1*}, สนิท สัตโยภาส² และศศิธร อินตุน³
Preeyasiri Sittikhyo^{1*}, Sanit Sattayopat², and Sasithorn Intun³

Received: December 30, 2024

Revised: April 17, 2025

Accepted: April 19, 2025

^{1*}ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{1*}Master of education program in learning management science,
Chiang Mai Rajabhat university

^{1*}(Email: preeyasiri.s@gmail.com),

^{1*}Corresponding Author

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

²(Email: sanit_sat@cmru.ac.th)

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³Graduate school, Chiang Mai Rajabhat University

³(Email: Sinton367058@gmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง 2) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง และ 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง มีประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านวนาหลวง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาเป็น 3 ระยะ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์บริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในการพัฒนาการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดควรจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีสื่อ กิจกรรม และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาการของผู้เรียน มีบรรยากาศ

ห้องเรียนเชิงบวก และนักเรียนมีข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกด ในมาตราแม่กด มาตราแม่กบ มาตราแม่กง และมาตราแม่กง 2) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 26.62 คิดเป็นร้อยละ 52.19 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 39.15 คิดเป็นร้อยละ 76.77 และมีคะแนนความก้าวหน้าโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนระหว่างก่อนกับหลังเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.59

คำสำคัญ: วิธีโฟนิกส์, อ่านออกเสียง, ตัวสะกด, ภาษาที่สอง, ภาษาลาหู่

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the context and error in the reading aloud on Thai words with the final consonant, 2) to construct the lesson plans through the phonics approach to enhance the reading aloud on Thai words with the final consonant, and 3) to compare the achievement of reading aloud on Thai words with the final consonant between pre-test and post-test results. The population were 13 Prathomsuksa 3 students of Baan Wanalaung School, Pang Ma Pha District, Mae Hong Son Province. in the second semester of the academic year 2022. The researcher proceeded according to the research methodology in 3 phases. The research instruments included: : the interview document exploring the context and error of the reading aloud on Thai words with the final consonant for Thai language teachers, a diagnostic test of the reading aloud on Thai words with the final consonant, lesson plans

through the phonics approach to enhance the reading aloud on Thai words with the final consonant, and the learning achievement test of the reading aloud on Thai words with the final consonant. The statistical methods used for quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed using content analysis. The finding reveals that: 1) the context and error in the reading aloud on Thai words with the final consonant should involve active learning, instructional media, learning activities, and educational assessment and evaluation aligned with the learners' context and development, within a positive classroom environment. Specific sound deficiencies were identified in pronouncing [d], [b], [n], and [ng] sounds. 2) The quality of the lesson plans through the phonics approach in terms of an overview was rated the highest level ($\mu=4.89$, $SD = 0.14$). And 3) the achievement of reading aloud on Thai words with the final consonant results were an average pre-test score of 26.62 (52.19 percent) and a post-test score of 39.15 (76.77 percent), The result showed the learning achievement post-test was higher than the pre-test by 24.59 percent.

Keywords: phonics approach, reading aloud, Thai words with the final consonant, second language, Lahu language

บทนำ

การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม เนื่องจาก การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ความรู้

ความสามารถพฤติกรรม และค่านิยมต่าง ๆ รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิต พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง รวมถึงการอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) สภาพบริบทของโรงเรียนบ้านวนาหลวง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษ มีนักเรียนเป็นชาวเขาเผ่าลาหู่แดงที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและใช้ภาษาลาหู่เป็นภาษาหลักซึ่งมีทั้งตัวอักษรและคำเป็นของตนเอง และใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่สอง ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2528) กล่าวว่า ภาษาลาหู่ไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย ทำให้คนลาหู่ที่เริ่มหัดพูดภาษาไทยมาตรฐานมักประสบความยุ่งยากในการออกเสียงตัวสะกดในภาษาไทย จึงมักจะทำเสียงตัวสะกดของภาษาไทยหายไปส่งผลให้ชาวลาหู่ยากที่จะพูดภาษาไทยได้ชัดเจน เพราะมีความเคยชินจากการพูดภาษาของชนเผ่าที่ไม่มีตัวสะกดที่ไม่ต้องเปลี่ยนรูปปากแต่ใช้แค่การเปล่งเสียง เมื่อต้องอ่านออกเสียงคำในภาษาไทยซึ่งมีตัวสะกด รูปปากจะผิดรูปส่งผลให้เสียงที่ออกมาไม่ถูกต้อง จากปัญหาในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกด หากออกเสียงผิดพลาดไม่ชัดเจนเป็นประจำแล้วทำให้เสียบุคลิกภาพ ทั้งยังเกิดผลเสียในด้านการสื่อความหมายอาจทำให้เข้าใจผิดไปได้ นอกจากจะทำให้เกิดการสื่อสารที่ผิดพลาดแล้ว ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน รวมถึงผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนทุกวิชาเกิดการพัฒนาดำเนินไปด้วยยากเนื่องจากทุกทักษะล้วนมีความสัมพันธ์กัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่ากระบวนการสอนอ่านออกเสียงจึงควรเป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นระบบ เหมาะสมกับช่วงวัย และสอดคล้องกับบริบท ซึ่งสอดคล้องกับวิธีพินิกส์ที่ให้ความสำคัญกับการอ่านออกเสียงตัวอักษรที่เสียงของตัว พยัญชนะ และสระแต่ละตัวที่มีกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน โดยอักษรแต่ละตัวจะมีเสียงเฉพาะตัวนักเรียนจะได้เรียนรู้การอ่านคำโดยการจำแนกเสียงและรูปของตัวอักษรนั้น ๆ เป็นการสอนที่ทำให้นักเรียนได้ถอดรหัสคำของตัวอักษรจากการเขียนไปสู่เสียงพูด หากนักเรียนได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจะสามารถ

แก้ปัญหาการอ่านออกเสียงและการสะกดคำของนักเรียนได้ (Ukrainetz et al., 2011) รุ่งอรุณ โรจน์รัตนดำรงไชยศรี (2561) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนอ่านเขียนของนักเรียนต่างด้าวและการแก้ไขปัญหาด้วยแบบเรียนที่พัฒนาตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์ พบว่า นักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าวชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบโฟนิกส์มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยหลังการทดลองครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง ที่ทำให้ทราบบริบทและข้อบกพร่องของนักเรียน อันนำไปสู่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษร รวมถึงการใช้วैयाะเพื่อการอ่านออกเสียงอย่างถูกต้องและทักะฮ่อื่น ๆ ในการเรียนภาษาไทยที่สัมพันธ์กันให้เกิดความชำนาญในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สร้างนิสัยรักการอ่านและเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง
2. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง

3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง

วิธีการศึกษา

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ การดำเนินการวิจัยแต่ละระยะมีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำตาง อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติในการเลือก ดังนี้

1.2.3 ครูที่สอนนักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกด

1.2.4 ครูที่สอนนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่สอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์บริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

2.2 แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบสัมภาษณ์บริบทและข้อบกพร่องฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำหลวง จำนวน 5 คน

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์บริบทและข้อบกพร่องมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง

3. นำแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านวนาหลวง อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 คน

4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ ระยะที่ 2 การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านวนาหลวง อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อและนวัตกรรม 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 1 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มี

ตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำกลาง จำนวน 40 คน

3.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ฉบับสมบูรณ์ ที่ผ่านการทดลองใช้แล้วไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านนาหลวง จำนวน 13 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอนด้วยวิธีโฟนิกส์ ด้วยวิธีการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ระยะที่ 3 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอบางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง มีค่าดัชนีความสอดคล้องของทั้งฉบับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ปฐมนิเทศก่อนการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านนาหลวง อำเภอบางมะฝ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 คน

3.2 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่สร้างขึ้น

3.3 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ด้วย

3.4 ทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียนไปทดสอบกับนักเรียน

3.5 นำข้อมูลจากการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยค่าเฉลี่ยร้อยละ(μ) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อสรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์โดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ (μ)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง

จากการสัมภาษณ์บริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการนัดพบผู้ให้สัมภาษณ์

เป็นรายบุคคล สรุปได้ว่า นักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจะมีปัญหาในเรื่องการอ่านมากที่สุด จากการไม่ได้ถูกปลูกฝังนิสัยรักอ่านจากครอบครัว สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการอ่าน รวมไปถึงการที่นักเรียนมีความสนใจจากสื่ออื่น ๆ โดยเฉพาะการอ่านออกเสียง คำที่มีตัวสะกด ให้ชัดเจนถูกต้องตามอักขรวิธี โดยสามารถแก้ไขและพัฒนาได้โดยที่ครูต้องมีความเข้าใจบริบทของนักเรียน คำนึงถึงความแตกต่างและหลากหลายของนักเรียน ครูนำสื่อการจัดการเรียนรู้และเทคนิคกระบวนการต่าง ๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการแก้ไขการอ่านออกเสียงที่ผิด ให้ความรู้วิธีการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง ครูให้แรงเสริมทางบวกให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย ด้านนักเรียนต้องสนทนาสื่อสารด้วยภาษาไทย ใช้ภาษาไทยให้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยเริ่มจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือกับครูผู้สอนทุกด้านในการแก้ไขหรือพัฒนา รวมไปถึงการดูแลเอาใจใส่และกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทย ด้านสภาพแวดล้อมและชุมชน ต้องอาศัยผู้นำชุมชนในการนำภาษาไทยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชน และการส่งเสริมให้ชุมชนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนรู้ควรเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้นักเรียนได้รู้หลักการในการอ่านออกเสียงอย่างถูกต้อง โดยอาจมีกระบวนการกลุ่มให้เพื่อนช่วยเหลือกัน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับเนื้อหา ทันสมัย สามารถดึงดูด เกิดการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ มีความหลากหลาย รวมถึงการจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียนได้ ด้านการวัดและประเมินผลเป็นไปตามจุดประสงค์และครอบคลุม มีวิธีและเครื่องมือวัดประเมินผลหลากหลาย เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง โดยมีการวัดประเมินผลตามช่วงเวลาต่าง ๆ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง

มาตราตัวสะกด	ความถี่	ร้อยละ
มาตราแม่กง	47	72.31
มาตราแม่กม	20	30.77
มาตราแม่กบ	49	75.38
มาตราแม่กด	51	78.46
มาตราแม่กก	25	38.46
มาตราแม่กน	25	75.38
มาตราแม่เกย	14	21.54
มาตราแม่เกอว	18	27.69

จากตารางที่ 1 การทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนบ้านวนาหลวง จำนวน 13 คน ผลการทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องด้วยการแจกแจงความถี่ พบว่า นักเรียนมีข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกด ในมาตราแม่กงที่ร้อยละ 72.31 มาตราแม่กมที่ร้อยละ 30.77 มาตราแม่กบที่ร้อยละ 75.38 มาตราแม่กดที่ร้อยละ 78.46 มาตราแม่กกที่ร้อยละ 38.46 มาตราแม่กนที่ร้อยละ 75.38 มาตราแม่เกยที่ร้อยละ 21.54 และมาตราแม่เกอวที่ร้อยละ 27.69

จากการศึกษาบริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัว

สะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบว่า การพัฒนาการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดควรจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีสื่อ กิจกรรม และการวัดผลประเมินผล ที่สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาการของผู้เรียน มีบรรยากาศห้องเรียนเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนเกิดเห็นความสำคัญของการอ่านและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย และผลการทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบว่า นักเรียนมีข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดอยู่ในระดับควรปรับปรุงตามเกณฑ์การประเมินความสามารถการอ่านภาษาไทยของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คือ อ่านออกเสียงผิดมากกว่าร้อยละ 70 ในมาตราแม่กที่ร้อยละ 72.31 มาตราแม่กขที่ร้อยละ 75.38 มาตราแม่กคที่ร้อยละ 78.46 และมาตราแม่กนที่ร้อยละ 75.38

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวงโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการที่ประเมิน	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			μ	SD	ความหมาย
	1	2	3			
1. ด้านองค์ประกอบ						
1.1 แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญที่ครบถ้วนและสัมพันธ์กัน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด

รายการที่ประเมิน	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			μ	SD	ความหมาย
	1	2	3			
1.2 แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
1.3 สารสำคัญสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
1.4 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
1.5 จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินได้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
1.6 สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
1.7 มีความเหมาะสมกับระดับวัยของนักเรียน	5	4	5	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม				4.95	0.08	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้						
2.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4	5	4	4.33	0.58	มากที่สุด
2.4 ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2.5 กิจกรรมการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
2.6 กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	4	5	4.67	0.58	มากที่สุด
2.7 มีการนำวิธีโฟนิกส์มาใช้ในการจัดกิจกรรม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม				4.86	0.16	มากที่สุด

รายการที่ประเมิน	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			μ	SD	ความหมาย
	1	2	3			
3. ด้านสื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้						
3.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
3.4 ได้รับความสนใจของนักเรียน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	4	4.67	0.58	มากที่สุด
3.6 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4	4	5	4.33	0.58	มากที่สุด
รวม				4.28	0.19	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล						
4.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 มีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3 สามารถวัดและประเมินผลได้ครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4 เครื่องมือวัดมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4	5	5	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม				4.92	0.14	มากที่สุด
สรุปรวมทั้งหมด				4.89	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโพนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย(μ) เท่ากับ 4.89 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.14 มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด แบ่งเป็นด้านองค์ประกอบมีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด

($\mu = 4.95$, $SD = 0.08$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.86$, $SD = 0.16$) ด้านสื่อการเรียนรู้ มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $SD = 0.19$) และด้านการวัดและประเมินผล มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด ($\mu = 4.92$, $SD = 0.14$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ และผลต่างของคะแนนเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง

การทดสอบ	จำนวน นักเรียน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ร้อยละของ คะแนนเฉลี่ย
คะแนนก่อนเรียน	13	26.62	5.59	52.19
คะแนนหลังเรียน	13	39.15	4.96	76.77
คะแนนเฉลี่ยความก้าวหน้า		12.54		24.59

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 26.62 คิดเป็นร้อยละ 52.19 และคะแนนหลังเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.15 คิดเป็นร้อยละ 76.77 และมีคะแนนความก้าวหน้าโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนระหว่างก่อนกับหลังเรียน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.59

สรุปได้ว่า ความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดระหว่างก่อนกับหลังเรียนด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คิดเป็นร้อยละ 24.59 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น และทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดเพิ่มขึ้น

สรุปผล

จากการนำเสนอข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ผลการศึกษาริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง พบว่า การพัฒนาการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดควรจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีสื่อ กิจกรรม และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาการของผู้เรียน มีบรรยากาศห้องเรียนเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนเกิดเห็นความสำคัญของการอ่านและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาไทย และนักเรียนมีข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดอยู่ในระดับควรปรับปรุงตามเกณฑ์การประเมินความสามารถการอ่านภาษาไทยของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คือ อ่านออกเสียงผิดมากกว่าร้อยละ 70 เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ในมาตราแม่กดที่ร้อยละ 78.46 มาตราแม่กบที่ร้อยละ 75.38 มาตราแม่กนที่ร้อยละ 75.38 และมาตราแม่กงที่ร้อยละ 72.31

2. ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง มีคุณภาพและเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย (μ) เท่ากับ 4.89 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.14

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษา

โรงเรียนบ้านวนาหลวง คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 26.62 คิดเป็นร้อยละ 52.19 และคะแนนหลังเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.15 คิดเป็นร้อยละ 76.77 และคะแนนความก้าวหน้าโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนระหว่างก่อนกับหลังเรียน เป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.59

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทและข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่สอนในรายวิชาภาษาไทยจำนวน 5 ท่าน นักเรียนใช้ภาษาลาหู่ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน จากความแตกต่างทางภาษาในเรื่องการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกด ที่นักเรียนไม่สามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยได้ชัดเจนและถูกต้องตามอักขรวิธี จากปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง แล้วนำไปทดสอบเพื่อหาข้อมูลด้านการอ่านคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนโดยการหาค่าความถี่ พบว่า นักเรียนมีข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดอยู่ในระดับควรปรับปรุงตามเกณฑ์การประเมินความสามารถการอ่านภาษาไทยของสำนักวิชาการและมาตรฐานการ

ศึกษา คือ อ่านออกเสียงผิดมากกว่าร้อยละ 70 ในคำที่มีตัวสะกดมาตราแม่กง มาตราแม่กน มาตราแม่กบ และมาตราแม่กดมากที่สุด สอดคล้องกับสนธิ สัต โยภาส (2555) ที่กล่าวถึงปัญหาของนักเรียนชาวเขาที่ต้องเรียนภาษาไทยเป็น ภาษาที่สองว่ามักประสบปัญหาในการอ่านออกเสียง คำที่มีตัวสะกดบางเสียง ไม่ชัดเจน เนื่องจากคำในภาษาชาวเขาเกือบทุกคำไม่มีตัวสะกด ทำให้นักเรียน ชาวเขาออกเสียงคำที่มีตัวสะกดในภาษาไทย ไม่ชัดเจนหรือเว้นไม่ออกเสียงตัว สะกดในบางคำ

2. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ส่งเสริมการอ่าน ออกเสียงคำที่มีตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทย เป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง มีคุณภาพและเหมาะสม มากที่สุด แสดงว่าแผนจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแผนจัดการเรียนรู้ที่มี คุณภาพ เนื่องจาก ผู้วิจัยนำความรู้ด้านการออกแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ โดยการสังเคราะห์กระบวนการจากแนวคิดของ Vacca et al. Lewis and Elis และรุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรงไชยศรี (2561) มาเพื่อให้เป็นกระบวนการจัดการ เรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ 6 ขั้นตอน ได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 การฟังและเลียนเสียง ขั้นที่ 2 การเรียนรู้เสียง ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์เสียง ขั้นที่ 4 การผสมเสียง ขั้นที่ 5 การ เทียบเคียงเสียง และขั้นที่ 6 การอ่านออกเสียงด้วยตนเอง อีกทั้งมีกระบวนการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง โดยมีสื่อ กิจกรรม และการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาการของผู้เรียน จัดทำ แผนจัดการเรียนรู้ละเอียด ชัดเจน มีหัวข้อและส่วนประกอบต่าง ๆ ครบคลุม ตามหลักการของการสอนอย่างเป็นระบบโดยศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่ เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ทำให้แผนจัดการเรียนรู้มีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับผล งานวิจัยของรุ่งอรุณ โรจนรัตน์ดำรงไชยศรี (2561) ได้ศึกษาปัญหาการเรียน อ่านเขียนของนักเรียนไทยและนักเรียนต่างด้าวและการแก้ปัญหาด้วยแบบ

เรียนที่พัฒนาตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์ พบว่า นักเรียนไทยและนักเรียนต่างดาวชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบโฟนิกส์มีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทยหลังการทดลองครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดด้วยวิธีโฟนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวนาหลวง คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 26.62 คิดเป็นร้อยละ 52.19 และคะแนนหลังเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.15 คิดเป็นร้อยละ 76.77 และคะแนนความก้าวหน้าโดยการเปรียบเทียบค่าคะแนนระหว่างก่อนกับหลังเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 24.59 เนื่องจาก ผู้วิจัยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ 6 ขั้นตอนที่เป็นวิธีการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษรเพื่อให้ผู้เรียนประสมคำแล้วอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษา ช่วยสร้างพื้นฐานความเข้าใจ พัฒนาการอ่านอย่างเป็นขั้นตอนจากการเชื่อมโยงเสียงที่ได้ยินกับตัวอักษรแล้วพยายามเปล่งเสียง ทำให้นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงคำได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว ศึกษาพร้อมกับแนวทางการสอนอ่านออกเสียงสำหรับนักเรียนที่ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง ที่นักเรียนเริ่มฝึกจากคำในชีวิตประจำวัน แล้วจึงเพิ่มคำศัพท์ใหม่จากการดูรูปภาพแล้วบอก การฟังจากสื่อ เพื่อให้สามารถการอ่านออกเสียงตามอย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถพัฒนาการอ่านออกเสียงโดยใช้กิจกรรมอื่น ๆ รวมไปถึงการฝึกมารยาทในการอ่านและการพูดด้วย หากนักเรียนอ่านออกเสียงไม่ชัดเจนสามารถแก้ไขได้ด้วยการให้นักเรียนฟังการอ่านออกเสียงที่ถูกต้อง พร้อมปรับตำแหน่งของอวัยวะที่เกิดเสียงแล้วจึงแยกความรู้สึกจากประสาทสัมผัส ส่งผลให้นักเรียนทุกคนมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นและมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปรียาพร พนาผดุงธรรมและน้ำทิพย์ งามอาภาวณิชย์ (2565) พบว่า ความ

สามารถการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับการใช้แบบฝึกการอ่านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสูงกว่าเกณฑ์คะแนนร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

วิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาหลวง ผู้วิจัยขอแนะนำข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรมีการทบทวนการเรียนรู้เสียงของพยัญชนะต่าง (Letter Sound) เพื่อเตรียมความรู้พื้นฐานแก่นักเรียน

1.2 การทดสอบการอ่านออกเสียงในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ควรจัดในเวลาที่ไม่เกินจาก ชั่วโมงเรียน เพื่อไม่ให้กระทบเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการทดสอบอ่านเป็นรายบุคคล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคกระบวนการจัดการเรียนรู้อื่น

2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียง ไปใช้ในตัวแปรด้านอื่น เช่น เจตคติของนักเรียนที่ได้ใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์

2.3 ควรมีการศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีโฟนิกส์ในเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น คำควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ

บรรณานุกรม

- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์. (2528). *ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ปรียาพร พนาผดุงธรรมและน้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์. (2565). การพัฒนาความสามารถการอ่านคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับการใช้แบบฝึกการอ่าน. *Journal of Modern Learning Development*, 7(8), 159–174.
- รุ่งอรุณ โรจน์รัตนาดำรงไชยศรี. (2561). การศึกษาปัญหาการเรียนอ่านเขียนของนักเรียนต่างด้าวและการแก้ไขปัญหาด้วยแบบเรียนที่พัฒนาตามแนววิธีสอนแบบโฟนิกส์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สนิท สัตโยภาส. (2555). *แบบฝึกเพื่อสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่มีปัญหาด้านการออกเสียงตัวสะกดไม่ชัดเจน*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการอ่านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551–2555*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- Ukrainetz, T., Nuspl, J. J., Wilkerson, K., & Beddes, S. R. (2010). The effects of syllable instruction on phonemic awareness preschoolers. *Early Childhood Research Quarterly*, 26(1), 50-60. [https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.04.006].

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมกุดอาหาร เขต 1
The Good Governance of Schools Under Mukdahan
Primary Educational Service Area Office 1

ธารินี กิตติกาญจนโสภณ^{1*} และอนุสรรา เขียวรัตน์²
Tarinee Kittikanjanasophon^{1*} and Anusara Kiawrat²

Received: March 12, 2025

Revised: April 23, 2025

Accepted: April 26, 2025

CHOPHAYOM JOURNAL

¹²สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา)

¹²Faculty of Education (Educational Administration)

^{*1}(E-mail: tarinee.kit@bkkthon.ac.th)

^{*}Corresponding Author

²(E-mail: Anussara@gmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเขต 1 และ 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรเป็นครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเขต 1 จำนวน 412 คนกลุ่มตัวอย่าง เป็นครู จำนวน 198 คน กำหนดขนาดตามตารางเครซี่และมอร์แกน และด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิจากจำนวน 34 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2566 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติในการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเขต 1 ตามการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, โรงเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเขต 1

Abstract

This research objectives were: (1) to study The Good Governance of schools under Mukdahan Primary Educational

Service Area Office 1; and (2) to compare The Good Governance of schools under Mukdahan Primary Educational Service Area Office 1, classified by educational level and work experience.

This research was a survey research. The population was 412 teachers in schools under Mukdahan Primary Educational Service Area Office 1. The sample size of 198 teachers from 34 schools' academic year of 2023, determined as Krejcie and Morgan's tables, and by stratified random sampling method. The data collection instrument was five-level rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and t-test.

The results of the study were found that: (1) The Good Governance Principle of schools under Mukdahan Primary Educational Service Area Office 1, overall was at high level; and (2) comparison of The Good Governance of schools under Mukdahan Primary Educational Service Area Office 1, according to teachers' assessment, classified by educational level and work experience, overall and aspect were not different.

Keywords: The Good Governance School, Mukdahan Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

โครงการโรงเรียนวิสุทธิพุทธ เริ่มจากกระทรวงศึกษาธิการมีแนวคิดการดำเนินงาน เมื่อ เดือนธันวาคม 2545นับเป็นหนึ่งในกระบวนการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ และด้วย

การศึกษากับการพัฒนาจิตใจเป็นของคู่กับสังคมในไทยมาอย่างยาวนานทำให้มนุษย์ที่ดำรงอยู่ในสังคม ไทยอยู่กันอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี และมีการพัฒนาจิตใจนั้นถูกเชื่อมโยงมาจากศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเราที่มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติที่ดำรงอยู่ประเทศไทยมาอย่างช้านาน และการศึกษาก็เช่นเดียวกันเป็นเครื่องมือช่วยให้กลุ่มเกลาจิตใจของคนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงามทำให้คนไทยเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกคือ มีไมตรีอันดีงาม มีจิตใจเอื้อเฟื้อและมีเมตตาต่อกันทั้งคนและสัตว์ และที่สำคัญคือคนไทยใจดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

การศึกษาแนววิถีพุทธของคนไทยในสังคมวิทยา เหมาะสมกับหลักธรรมาภิบาล วิถีไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานและพื้นฐานของวิถีชีวิตและจิตใจ ในปัจจุบันประชากรไทย ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้นการจัดศึกษาแนววิถีพุทธจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับคนไทยมากหน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ไทย ประชาชนไทย คาดหวังว่าจะเป็นโอกาสและหนทางหลักของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดต่อมาในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธโดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายใต้โครงการพัฒนาที่เป็นระบบ และพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ด้วยหลักธรรมาภิบาล มีที่มาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ส่งผลกระทบไปถึงประชาชน ทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาการขาดการปกครองที่ดีเพื่อการบริหารประเทศธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่มีความเชื่อถือได้ในขั้นพื้นฐานว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยมีลักษณะ เปิดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ การพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยม ให้ความเป็นธรรมกับทุกภาคส่วนมากขึ้นและมีความยุติธรรมและสามารถพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน รวมถึงจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากต่างประเทศมากขึ้น จึงได้นำหลักวิชาการหลักธรรมาภิบาลมา

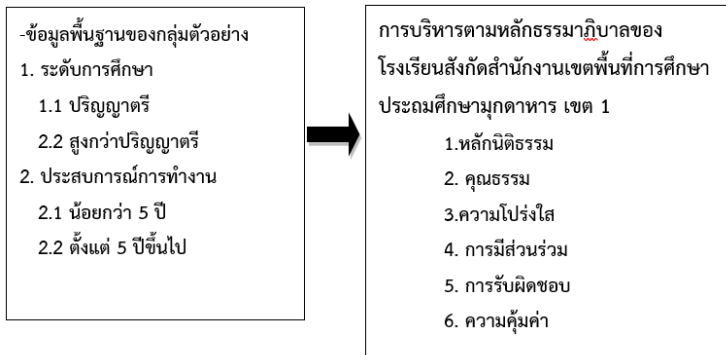
ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการองค์กรระดับต่าง ๆ ของรัฐ แนวคิดธรรมาภิบาลได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน ประเทศไทย อันเป็นที่มาของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มีจุดประสงค์เพื่อให้องค์กรของรัฐถือเป็นแนวปฏิบัติเจตนารมณ์ของรัฐบาลในสมัยนั้น นำแนวความคิดเรื่องธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเร่งรัดให้เกิดการปฏิรูป และเปลี่ยนแปลงการบริหารภาครัฐอย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา เร่งรัดแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐและเอกชนการบริหารการศึกษา นับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (กมลพรรณ พึ่งดวง, 2560)

ความความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่จะต้องจำเป็นนำหลักธรรมาภิบาลเข้าร่วมในการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเป้าหมาย ของแผนการจัดการศึกษาชาติและนโยบายการศึกษาของรัฐ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผลวิจัยนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความ พร้อมทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุขจะเห็นว่า หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 จังหวัดมุกดาหาร ปีการศึกษา 2566 ระดับชั้นประถมศึกษา รวมทั้งสิ้น 412 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง

ของ Krejcie and Morgan (1970) แล้วดำเนินการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 198 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย: ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมี ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย (2) ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ (4) นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective congruence: IOC) ซึ่งเกณฑ์การตัดสินค่า IOC มีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไปถือว่าตรงตามวัตถุประสงค์ (5) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) เท่ากับ 0.96 (6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือให้เก็บข้อมูลภายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้กับข้าราชการครู จำนวน 198 คน แล้วนำกลับคืนมาด้วยตนเอง

3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรม

คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบที่ประเมินด้วยความถี่ และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ และแปลผลสรุปโดยการวิเคราะห์ที่ได้เทียบกับเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ระดับ น้อยที่สุด

3. หาข้อมูลการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดมุกดาหาร เขต 1 โดยการเปรียบเทียบตามการประเมินของครูที่จำแนกความแตกต่างกัน ด้านระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2545)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้มีดังต่อไปนี้ 1) ค่าความถี่ 2) ร้อยละ 3) ค่าเฉลี่ย 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) การทดสอบค่าที่

ผลการศึกษา

1. ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนฯ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1.	ด้านหลักนิติธรรม	4.02	0.76	มาก
2.	ด้านคุณธรรม	4.08	0.76	มาก
3.	ด้านความโปร่งใส	3.96	0.77	มาก
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.02	0.73	มาก
5.	ด้านการรับผิดชอบต่อ	4.05	0.74	มาก
6.	ด้านความคุ้มค่า	4.00	0.77	มาก
	รวม	4.02	0.75	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรม รองลงมาคือด้านการรับผิดชอบต่อ ด้านหลักนิติธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความคุ้มค่า และลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านความโปร่งใส (2) ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย: การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

ลำดับ ที่	การบริหารจำแนกตามระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีขึ้นไป		t	sig
		$\bar{X}$	<u>S.D</u>	$\bar{X}$	<u>S.D</u>		
1.	ด้านหลักนิติธรรม	4.09	0.51	3.98	0.45	.567	.119
2.	ด้านคุณธรรม	4.12	0.51	4.04	0.49	.310	.268
3.	ด้านความโปร่งใส	3.99	0.52	3.94	0.53	.134	.491
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.07	0.47	3.97	0.49	.488	.153
5.	ด้านการรับผิดชอบ	4.12	0.50	4.00	0.50	.629	.116
6.	ด้านความคุ้มค่า	4.05	0.48	3.96	0.51	.308	.270
	รวม	4.07	0.50	3.98	0.50	0.41	0.24

จากตาราง 2 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 ตามการประเมินของครู ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ลำดับที่	การบริหารจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี		ประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป		t	sig
		$\bar{X}$	<u>S.D</u>	$\bar{X}$	<u>S.D</u>		
1.	ด้านหลักนิติธรรม	4.08	0.49	4.02	0.48	.088	.539
2.	ด้านคุณธรรม	4.05	0.49	4.08	0.50	0.16	.804
3.	ด้านความโปร่งใส	3.98	0.48	3.96	0.53	0.13	.829
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.04	0.40	4.00	0.50	0.32	.717
5.	ด้านการรับผิดชอบ	4.14	0.54	4.03	0.49	.273	.302
6.	ด้านความคุ้มค่า	3.97	0.55	4.00	0.49	.028	.739
	รวม	4.04	0.49	4.02	0.50	0.17	0.66

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ตามการประเมินของครูที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนฯ ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สรุปผล

สรุปผลวิจัยพบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และ 2) การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ตามการประเมินของครู ที่มีระดับการศึกษาต่างกันครู ที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านหลักนิติธรรม อย่างเท่าเทียมกัน ตามที่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ ว่องไว (2562) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการบริหารจัดการ สามารถนำหลักการ และกระบวนการทางการ บริหารมาประยุกต์ใช้โดยเริ่มจากการวางแผน การจัดองค์การในสถานศึกษา การบริหารงาน บุคคลกรอำนวยการ

การติดต่อประสานงาน การตัดสินใจ การรายงานผลการดำเนินงาน การเงินและงบประมาณ รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษา ซึ่งมีระบบและเป้าหมายที่แน่นอน

1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ด้านคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารยึดมั่นในความถูกต้องดีงามปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณครู ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสผู้บริหารเป็นผู้มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ภู่งง่า (2560) และ กมลพรรณ พึ่งด้วง (2560) เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

2) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารประชุมวางแผนการใช้จ่าย เงินงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจนโปร่งใสพร้อมรับการตรวจสอบ มีกระบวนการบริหารงานของโรงเรียนเปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขารินทร์ ตีฉาย (2565) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการตอบสนอง ค่านิยมประชาธิปไตยได้แก่ ภาระรับผิดชอบเปิดเผย โปร่งใส หลักนิติธรรม และความเสมอภาค ส่วนประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติและการกระจายอำนาจ 4) ความรับผิดชอบทางการบริหาร ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรมผู้บริหารทุกคนต้องเป็นผู้มีความรู้หรือมีศาสตร์ทางการบริหาร ต้องมีกระบวนการในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การสู่วัฒนธรรมธรรมาภิบาล รวมถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติตนให้เป็น

แบบอย่างที่ดีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม และด้านการมีส่วนร่วมและด้านอื่นๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจัดให้มีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระदेวิศน์ สุขถาวร, ประจิตร มหาหิง และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2564) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า ธรรมาภิบาลของโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราโมทย์ แสนกล้า (2562) ศึกษาหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลักธรรมาภิบาลด้านการรับผิดชอบ คือ หลักที่ใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬามาศ ภู่อสง่า (2560) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า 1) ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ความรับผิดชอบ คุณธรรม ความคุ้มค่า ความมีส่วนร่วม เช่นกัน

ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 2 : การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสิทธิภาพการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระदेวิศน์ สุขถาวร, ประจิตร มหาหิง และจุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2564) พบว่า ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลของโรงเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษาและประสิทธิภาพการทำงาน ตามการ

ประเมินของครู ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงเขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านความโปร่งใส ควรมีการพัฒนาระบบเพื่อตรวจสอบการทำงานหรือการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเท่าเทียมกัน
2. ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนและบุคคลในพื้นที่เพื่อสนับสนุนการศึกษาอย่างบูรณาการ
3. ด้านความคุ้มค่า ควรมีการตรวจสอบหรือประเมินผลการทำงานหรือประเมินโครงการต่างของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาคลินิกหลักธรรมาภิบาลเพื่อตรวจสอบให้สอดคล้องกับการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติตนที่เป็นผู้บริหารที่ดีเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงเขต 1

บรรณานุกรม

กมลพรรณ พึ่งด้วง. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์, ฝ่ายบริการการฝึกอบรมสวนธรรมนิเทศ.
- ขจรศักดิ์ ว่องไว, (2562). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- จุฑามาศ ภู่งง่า. (2560). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- เขาวรินทร์ ดีฉาย. (2565). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน, *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์*, 3(2), 78-84.
- ปราโมทย์ แสนกล้า. (2562). *หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา*. (ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- พระदेविศน์ สุขถาวร, ประจิตร มหาหิง และจุฬาพรพรณภรณ์ ธนะแพทย. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3), 767-782.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activity. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ใช้รูปแบบสหกิจศึกษาและการจัดการ
ศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE)

Development of the Bachelor of Arts Curriculum
Interdisciplinary Field of Study for Local Development
Use the Cooperative Education Model and
Cooperative and Work Integrated Education : (CWIE)

แดนวิชัย สายรักษา^{1*}, บุญชนะ ยี่สารพัฒน์², วารัฐ ส้วงวงศ์³ และมนัสวิน จิตตานนท์⁴
Danwichai Sairaksa^{1*}, Boonchana Yeearapat², Wareerat Sangwong³
and Manatsawin Jittanon⁴

Received: October 31, 2024

Revised: March 28, 2025

Accepted: April 19, 2025

^{1,2,3}หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3}Local Development Strategy Program, Maha Sarakham Rajabhat
University, Thailand

^{*}(E-mail Danwichai2020@gmail.com)

*Corresponding Author

²(E-mail Booncha2021@gmail.com)

³(E-mail VareeratSingwong@gmail.com)

⁴หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴Bachelor of Political Science Program, Political Science Major,
Maha Sarakham Rajabhat University

⁴ (E-mail teacher-politic@hotmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างเครือข่ายสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) 2) เพื่อพัฒนาและจัดทำหลักสูตร (มคอ.2) 3) เพื่อพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3 หรือ มคอ.4) และ 4) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาหลักสูตร (มคอ.2) ในรูปแบบ (CWIE) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำในสถานประกอบการ จำนวน 3 แห่ง จำนวน 15 คน เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. ผลการสร้างเครือข่าย ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการร่วมผลิตบัณฑิต และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 องค์กร

2. ผลการพัฒนาและจัดทำหลักสูตร พบว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร ปีที่ 1-2 วิชาการศึกษาทั่วไป จำนวน 30 หน่วยกิต และวิชาแกน พร้อมกับรายวิชาเอกเลือกที่ผู้เรียนสนใจ ในชั้นปีที่ 1 และภาคฤดูร้อน ให้ได้ไม่น้อยกว่าจำนวน 42 หน่วยกิต ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 รายวิชาแกน วิชาพื้นฐานวิชาชีพของหลักสูตร จำนวน 7 รายวิชา 21 หน่วยกิต ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 6 รายวิชา เป็นลักษณะการศึกษาแบบสหกิจศึกษา ระบบมอดูล โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และกรณีศึกษา จำนวน 18 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นมอดูล ในแต่ละภาคการศึกษา จำนวน 2 มอดูล ดังนี้ มอดูลที่ 1 รู้และเข้าใจท้องถิ่น มอดูลที่ 2 แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 และ 2 รายวิชาเฉพาะด้านของหลักสูตร จำนวน 5 รายวิชา เป็นลักษณะการศึกษาแบบสหกิจศึกษา ระบบมอดูล โดยการใช้ปัญหาเป็น ฐาน และกรณีศึกษา ภาคเรียนละ จำนวน 15 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นมอดูล ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา ๆ ละ 2 มอดูล ดังนี้ มอดูลที่ 3 บริหารงานในท้องถิ่น และ มอดูลที่ 4 พัฒนานวัตกรรมตามแผนแม่บท มอดูลที่ 5 การบูรณาการเพื่อ

การพัฒนาท้องถิ่น โมเดลที่ 6 สหวิทยาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

3. ผลการพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ได้ผลการพัฒนาผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ประกอบด้วย หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ

4. ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน พบว่า ได้หลักสูตร (มคอ.2) ในรูปแบบ (CWIE)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, แผนการจัดการเรียนรู้, สหกิจศึกษา

Abstract

This research aims to: 1) Establish a cooperative education network and integrate work-based education, 2) Develop and produce a curriculum (TQF 2), 3) Develop and produce lesson plans (TQF 3 or TQF 4), and 4) Synthesize knowledge and Innovations in curriculum development (TQF 2) in form (CWIE). The sample group consisted of leaders from three enterprises, totaling 15 individuals. The data analysis results indicated the following:

1. A memorandum of understanding has been made on the cooperation in graduate production and integrated education management between Maha Sarakham Rajabhat University and 3 local administrative organizations.

2. Results of curriculum development: An integrated work-based curriculum plan was developed for the first and second years, A total of 10 courses were created, comprising 30 credits, along with core and elective courses chosen by students in the first year and summer session, totaling no less than 42 credits. In the

second year, semester 1 includes core and foundational courses, with 7 courses totaling 21 credits, and in semester 2, 6 courses in (CWIE) system using module-based, problem-based, and case study approaches, totaling 18 credits. Each semester is divided into two modules as follows: Module 1 – Understanding Local Context, and Module 2 – Local Development Concepts. In the third year, semesters 1 and 2 focus on specialized courses, with 5 courses and 15 credits per semester, divided into modules corresponding to each semester’s courses, including: Module 3 – Local Management, Module 4 – Innovation Development Following the Master Plan, Module 5 – Integration for Local Development, and Module 6 – Interdisciplinary Studies for Local Development.

3. Results of lesson plan development: The development outcomes for learning achievement were divided into general education and specific courses.

4. The results of the synthesis of knowledge and innovations for the development of integrated education management with work found that the curriculum (TQF 2) was obtained in the form of (CWIE).

Keywords: Curriculum development, Learning management plan, Cooperative education.

บทนำ

การจัดการศึกษาในยุคเดิม สถานศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอนเป็นหลักให้แก่ผู้ใช้บัณฑิตแต่ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็วในหลายรูปแบบ เนื่องจากได้รับอิทธิพลที่ส่งผลกระทบจากการพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด (disruptive technology) ซึ่งมีผลต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนากำลังคนให้มีความสอดคล้องตามต้องการของประเทศ จะต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีและความก้าวหน้าของอินเทอร์เน็ต ที่ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้อีกมากมายมหาศาล ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งในอินเทอร์เน็ต ในชีวิตจริง สถานศึกษาจึงไม่ใช่แหล่งเรียนรู้หลักเพียงแหล่งเดียวอีกต่อไป และความรู้ที่อยู่ในสถานศึกษาอาจไม่เพียงพอต่อการทำงานในโลกอนาคต ซึ่งความรู้ที่สอนในสถานศึกษาอาจล้าสมัย หากรอให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาก่อนจึงจะมีโอกาสนำความรู้ออกมาใช้งาน เราจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ทันทีด้วยการเรียนควบคู่กับการทำงาน และเพื่อให้ผู้สอนในสถานศึกษารู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสามารถผลิตบัณฑิตได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต ดังนั้น การจัดหลักสูตรร่วมผลิตกับองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงในระหว่างการเรียนรู้ จะทำให้เกิดผลย้อนกลับไปยังผู้สอนถึงคุณภาพของผู้เรียน ว่ามีความรู้ทักษะและประสบการณ์เพียงพอ สามารถทำงานได้จริงหรือไม่เนื้อหาและวิธีการสอนของผู้สอน มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ ซึ่งมีผลทำให้ผู้สอนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอีกทางหนึ่งด้วย หากระบบการจัดการศึกษาของประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลง ให้สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศได้จะเกิดความสูญเสียทางการศึกษา ทั้งในเชิงการลงทุนด้านงบประมาณระยะเวลา และส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในที่สุด (เครือข่ายสหกิจศึกษาภาคใต้ตอนบน, 2561)

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน คือ การจัดการเรียนการสอนผสมผสานระหว่างความรู้ทางทฤษฎีที่ได้จากการเรียนในห้องเรียน กับประสบการณ์การทำงาน หรือฝึกปฏิบัติทางวิชาชีพนอกห้องเรียน ซึ่งเป็น

ส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรที่ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริง งานที่ฝึกปฏิบัติต้องเป็นงานที่มีคุณภาพหรือสามารถพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาได้ โดยสถาบันการศึกษามีการเชื่อมโยงโลกการศึกษากับภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมเข้าด้วยกันทำให้เกิดความร่วมมือ ประกอบด้วย สถานศึกษา สถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ อีกทั้งสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษา ยังได้รับประโยชน์ในเชิงความร่วมมือและการพัฒนาปรับปรุงงาน และหลักสูตร นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานยังหมายถึง การรวมกันระหว่างเรียนรู้เชิงทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติโดยใช้การเรียนรู้ทฤษฎี (Formal- Learning) กับกระบวนการฝึกปฏิบัติด้วยการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (Productive - Work) จึงเป็นระบบหนึ่งของการสร้างความรู้จากแหล่งความรู้หลาย ๆ แหล่ง การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสในการประยุกต์ความรู้ ทักษะการทำงาน และทักษะเฉพาะ ที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สอดคล้องกับในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และแข่งขันทางการค้าและเทคโนโลยีส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องมีการปรับตัว เพื่อให้เป็นตามสภาวะเศรษฐกิจและกลไกของตลาด ซึ่งมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ในการผลิต และพัฒนากำลังคนออกสู่ตลาดแรงงาน ต้องหากลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้ เพื่อพัฒนาในด้านการศึกษาของบัณฑิตที่จะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน มหาวิทยาลัยต้องผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานหรือผู้ใช้บัณฑิตให้มากขึ้น ซึ่งสถาบันการศึกษาหลาย ๆ แห่ง จึงต้องพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาให้ครอบคลุมทุกด้านในศาสตร์ สาขา คณะวิชานั้น เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้บัณฑิต รวมถึงการเตรียมความพร้อมก่อนการทำงานการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน เป็นแนวทางที่ช่วยให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการนำความรู้ ทักษะการทำงาน ที่นักศึกษาได้เรียนรู้จากในห้องเรียนตามศาสตร์วิชาชีพที่เรียนมาทดลองใช้ในสถานที่ปฏิบัติงานก่อนการสำเร็จการศึกษา อีกทั้งองค์กรผู้ใช้บัณฑิตและมหาวิทยาลัยยังสามารถ

ร่วมมือกันพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

การจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน นักศึกษาจะมีความรู้และเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนและหลักสูตรที่จะฝึกตนเองให้มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพมากขึ้น มีทักษะในการเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้เข้ากับการทำงานให้เกิดความเชี่ยวชาญ ได้รับโอกาสจ้างงานหลังสำเร็จการศึกษา ด้านสถานประกอบการได้นักศึกษาที่มีศักยภาพและสามารถทำงานให้หน่วยงานอย่างเต็มที่ และเป็นกระบวนการของการคัดเลือกพนักงานและใช้เวลาในการฝึกพนักงานน้อยลง

ในปัจจุบันนักศึกษาต้องคิดเป็น ทำได้ ออกไปทำงานได้ เข้าใจบริบทของอาชีพตนเอง นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ได้จริงมากกว่าที่จะเรียนเพื่อสอบ จึงต้องมิกซ์การเรียนการสอนหลากหลายวิธี ทั้งนี้จึงมีการให้สถานประกอบการผู้ใช้บัณฑิตสามารถมากำหนดหัวข้อโครงการ หรือหัวข้อวิจัย รวมถึงเป็นกรรมการให้แสดงความเห็น ตีชม เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้ข้อมูลการตีชมในส่วนต่าง ๆ ของประสบการณ์จริงตามศาสตร์หรือสายงานที่จะต้องไปประกอบอาชีพจริงในอนาคต สำหรับการพัฒนาในส่วนที่บกพร่องก่อนการเริ่มทำงานจริงเมื่อสำเร็จการศึกษามากกว่าที่จะเป็นหัวข้อโครงการ หรือหัวข้อวิจัยที่อาจารย์คิดขึ้น ซึ่งหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เป็นหลักสูตรใหม่ โดยนำรายวิชาบางรายวิชาปรับปรุงจากสาขาวิชาสังคมศาสตร์ สาขาพัฒนาชุมชน และสาขาการพัฒนท้องถิ่น มาเป็นแนวทางในการบูรณาการเรียนกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเครือข่ายสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) ของหลักสูตร กับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

2. เพื่อพัฒนาและจัดทำหลักสูตร (มคอ.2) ในรูปแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE)

3. เพื่อพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3 หรือ มคอ.4) ในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE)

4. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาหลักสูตร (มคอ.2) ในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE)

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) /แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) /เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 15 คน จำนวน 3 องค์กร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม และเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 15 คน จำนวน 3 องค์กร ๆ ละ 5 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน และกลุ่มทดลองนำร่องในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ กรรมการวิพากษ์หลักสูตร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น

ชนิดแบบสอบถามรายการเห็นด้วย กับไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแบบสอบถามชนิดปลายเปิด เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเกี่ยวกับการพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3 หรือ มคอ.4) ร่วมกับสถานประกอบการในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) ได้

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะองค์ความรู้และนวัตกรรม การพัฒนาหลักสูตร (มคอ.2) ในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล: (1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เพื่อขอเก็บข้อมูลจากผู้นาองค์กรปกครองท้องถิ่น (2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับผู้นาองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 แห่ง ด้วยตนเอง (3) ในกรณีที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไม่ครบ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซ้ำอีกครั้ง (4) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ต่อไป (5) ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มเป้าหมายด้วยคำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน ตามประเด็นที่ผู้ศึกษาที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์ข้อมูลสหกิจศึกษาและการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ (1) วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (2) การวิเคราะห์การพัฒนาในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน โดยวิเคราะห์เนื้อหา (3) การวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3 หรือ มคอ.4) ในสหกิจ

ศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (4) วิเคราะห์ข้อเสนอ
แนะองค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษา
เชิงบูรณาการกับการทำงานใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

1. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ 1) อบต.หนองทุ่ม อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม 2)
องค์การบริหารส่วนตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เทศบาลตำบล
หนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
การร่วมผลิตบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน
กับมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กับ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การพัฒนาและจัดทำหลักสูตร พบว่า การได้มาของหลักสูตร มคอ.
2 ในลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การประชุมกลุ่มย่อยในสาขาวิชา การประชุม
ระดับคณะ การประชุมวิชาการ และการวิพากษ์หลักสูตร ตามลำดับ พบว่า การ
จัดรายวิชา ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร
ปีการศึกษาที่ 1-2

ปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 1		
หมวดวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
วิชาศึกษา ทั่วไป บัณฑิตพันธุ์ ใหม่	1. กลุ่มวิชาภาษาและสื่อสาร		
	xx-xxx	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามสถานการณ์	3
	xx-xxx	ภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรมทางภาษา	3
	xx-xxx	การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	3
	2. กลุ่มวิชาคุณค่าและทักษะชีวิต		
	xx-xxx	ศิลป์และศาสตร์ในการสร้างความสุข	3
	xx-xxx	ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	3
	3. กลุ่มวิชาสหวิทยาการสังคม		
	xx-xxx	ภูมิสังคมกับการพัฒนาท้องถิ่น	3
	xx-xxx	สังคมและกฎหมาย	3
รวม			21
ปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 2		
หมวดวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
วิชาศึกษา ทั่วไป บัณฑิตพันธุ์ ใหม่	4. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชีวิต		
	xx-xxx	คุณภาพชีวิตและความสุข	3
	xx-xxx	ชีวิตในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล	3
	xx-xxx	ทักษะการเรียนรู้กับการแก้ปัญหาแบบบูรณาการ	3
วิชาแกน	30-001	สถิติสำหรับวิจัยเบื้องต้น	3
	30-002	ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	3
วิชาเลือก	-	วิชาเลือก-1	3
	-	วิชาเลือก-2	3
รวม			21

จากตารางที่ 1 แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงาน
ของหลักสูตร ปีการศึกษาที่ 1-2 จำนวน 4 กลุ่มวิชา ประกอบด้วย 1) กลุ่มวิชา

ภาษาและสื่อสาร 2) กลุ่มวิชาคุณค่าและทักษะชีวิต 3) กลุ่มวิชาสหวิทยาการ สังคม 4) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อชีวิต จำนวน 10 รายวิชา จำนวน 30 หน่วยกิต และวิชาแกน พร้อมกับรายวิชาเอกเลือกที่ผู้เรียนสนใจ ชั้นปีที่ 1 และภาคฤดูร้อน ให้ได้ไม่น้อยกว่าจำนวน 42 หน่วยกิต จัดกิจกรรมเรียนรู้ การทำงานของคนในอาชีพ ด้วยการกำหนดประสบการณ์ก่อนการศึกษา เพื่อ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนและมีความเข้าใจสภาพการทำงานจริงในอนาคต

ตารางที่ 2 แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร ปริญญาตรี 2 ภาคเรียนที่ 1

ปีที่ 2	ภาคเรียนที่ 1		
หมวดวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
วิชาแกน	30-003	กฎหมายและข้อบัญญัติ การเมืองภาคประชาสังคมท้องถิ่น	3
	30-004	กฎหมายและการเมืองการปกครองของไทย	3
วิชาพื้นฐาน วิชาชีพ	30-201	การวิเคราะห์สถานการณ์โลกกับการพัฒนาท้องถิ่น	3
	30-202	วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น	3
	30-203	ภาวะผู้นำยุคใหม่ในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น	3
	30-204	การจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน	3
	30-205	เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น	3
รวม			21

จากตารางที่ 2 จัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนรายวิชาแกน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ ของหลักสูตร จำนวน 7 รายวิชาในชั้นเรียนและผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 21 หน่วยกิต

ตารางที่ 3 แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร ปีการศึกษาที่ 2 ภาคเรียนที่ 2

ปีที่ 2	ภาคเรียนที่ 2		
	Module ที่ 1 รู้และเข้าใจท้องถิ่น		
หมวดวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
วิชาพื้นฐาน วิชาชีพ	30-301	การจัดการองค์กรเพื่อการพัฒนาและการสร้างเครือข่าย (CWIE)	3
วิชาเฉพาะ ด้าน	30-302	การศึกษาบริบทและนวัตกรรมท้องถิ่น (CWIE)	3
	30-303	ภูมิปัญญากับการพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่น (CWIE)	3
	Module ที่ 2 แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น		
	30-304	การจัดการและประเมินโครงการ (CWIE)	3
	30-305	การพัฒนายกระดับนวัตกรรมท้องถิ่นสู่สากล (CWIE)	3
	30-306	การฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการเพื่อการพัฒนา (CWIE)	3
รวม			18

จากตารางที่ 3 จัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนรายวิชาพื้นฐานวิชาชีพ วิชาเฉพาะด้านของหลักสูตร จำนวน 6 รายวิชา เป็นลักษณะการศึกษาแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ระบบมอดูล โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และกรณีศึกษา จำนวน 18 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นมอดูล ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา จำนวน 2 มอดูล ดังนี้ 1) รู้และเข้าใจท้องถิ่น 2) แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 4 แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร
ปีการศึกษาที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

ปีที่ 3	ภาคเรียนที่ 1		
	Module ที่ 3 บริหารงานในท้องถิ่น		
หมวดวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
วิชาเฉพาะ ด้าน	30-307	การบริหารจัดการและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่น (CWIE)	3
	30-308	การบริหารจัดการสุขอนามัยและสวัสดิการท้องถิ่น (CWIE)	3
	30-309	การบริหารจัดการทางการเงินการคลังองค์กรท้องถิ่น (CWIE)	3
	Module ที่ 4 พัฒนานวัตกรรมตามแผนแม่บท		
	30-310	นโยบายสาธารณะสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น (CWIE)	3
	30-311	การจัดทำแผนและพัฒนาแผนแม่บทท้องถิ่น (CWIE)	3
รวม			15

จากตารางที่ 4 จัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนรายวิชาเฉพาะด้านของหลักสูตร
จำนวน 5 รายวิชา ในปีการศึกษาที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 เป็นลักษณะการศึกษาแบบ
สหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) ระบบมอ
ดูล โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และกรณีศึกษา จำนวน 15 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น
มอดูล ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา จำนวน 2 มอดูล
ดังนี้ มอดูลที่ 3 บริหารงานในท้องถิ่น และ มอดูลที่ 4 พัฒนานวัตกรรมตามแผน
แม่บท

ตารางที่ 5 แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร ปีการศึกษาที่ 3 ภาคเรียนที่ 2

ปีที่ 3	ภาคเรียนที่ 2		
	Module ที่ 5 การบูรณาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น		
หมวดวิชา	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
วิชาเฉพาะ ด้าน	30-312	การบูรณาการทางอาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริมในท้องถิ่น (CWIE)	3
	30-313	การบูรณาการทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับการพัฒนา (CWIE)	3
	30-314	การบูรณาการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น (CWIE)	3
	Module ที่ 6 สหวิทยาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น		
	30-315	สัมมนาปัญหา ถอดบทเรียนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (CWIE)	3
	30-316	การเตรียมความพร้อมสหกิจศึกษา (CWIE)	3
รวม			15

จากตารางที่ 5 จัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนรายวิชาเฉพาะด้านของหลักสูตร จำนวน 5 รายวิชา ในปีการศึกษาที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เป็นลักษณะการศึกษาแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (CWIE) ระบบมอดูล โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และกรณีศึกษา จำนวน 15 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นมอดูล ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา จำนวน 2 มอดูล ดังนี้ มอดูลที่ 5 การบูรณาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มอดูลที่ 6 สหวิทยาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

3. การพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ นั้นเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนในสภาพจริง เช่น กำหนดตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ต่อมาจึงกำหนดแนวทางการ

ประเมินผลการเรียนรู้ที่จะวัดและประเมินผลได้อย่างไร ว่าผู้เรียนได้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด แล้ว จึงกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้การบูรณาการกับการทำงานที่เหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้และแนวทางการจัดแผนการเรียนรู้ในรายวิชา ได้ผลการพัฒนาผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ประกอบด้วย หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ

4. สังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน พบว่า ได้หลักสูตร (มคอ.2) ในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) โดยมีรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ โดยให้ผู้สอนพิจารณาบริบทของผู้เรียนและเลือกใช้แนวทางการสอนให้เหมาะสม ดังนี้ การบรรยาย การอภิปราย (Lecture, Discussion) การสอนแบบสัมมนา (Seminar) การสอนโดยใช้การอุปนัย (Inductive) การใช้กรณีศึกษา (Case Study) ภาคสนาม (Field Teaching) การศึกษาดูงาน / การไปทัศนศึกษา (Study Visit / Field Trip) การฝึกปฏิบัติ (Practice) การฝึกงาน (รวมถึงการฝึกสอน) Job Training (Including Coaching) การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research - Based Instruction) การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Instruction) การศึกษาค้นคว้าโดยอิสระ (Independent Study) การเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ/ปราชญ์ (Learning from Masters/Philosophers) การระดมสมอง (Brain Storming) การสรุปประเด็นสำคัญ หรือการนำเสนอผลของการสืบค้นที่ได้รับมอบหมาย (Summarization or Presentation of Assignment) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Learning) และกิจกรรม (Activities) ตามความเหมาะสมของรายวิชา ทั้งนี้จะเน้นกลยุทธ์การสอนแบบการบรรยาย อภิปราย ร่วมกันในชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมติ การวิเคราะห์ปัญหาหรือปรากฏการณ์ ในสังคมร่วมกันในชั้นเรียน

สรุปผล

การศึกษาวิจัยสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้ 1) ผลการสร้างเครือข่าย ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการร่วมผลิตบัณฑิตและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กับ 3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ผลการพัฒนาและจัดทำหลักสูตร พบว่า ได้แผนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการสอนกับการทำงานของหลักสูตร ปีที่ 1-2 ให้ได้ไม่น้อยกว่าจำนวน 42 หน่วยกิต ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 รายวิชาแกน วิชาพื้นฐานวิชาชีพของหลักสูตร จำนวน 7 รายวิชา จำนวน 21 หน่วยกิต ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 6 รายวิชา เป็นลักษณะการศึกษาแบบสหกิจศึกษา ระบบมอดูล โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และกรณีศึกษา จำนวน 18 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นมอดูล ในแต่ละภาคการศึกษา จำนวน 2 มอดูล ดังนี้ มอดูลที่ 1 รู้และเข้าใจท้องถิ่น มอดูลที่ 2 แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น ปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 และ 2 รายวิชาเฉพาะด้านของหลักสูตร จำนวน 5 รายวิชา เป็นลักษณะการศึกษาแบบสหกิจศึกษา ระบบมอดูล โดยการใช้ปัญหาเป็นฐาน และกรณีศึกษา ภาคเรียนละ จำนวน 15 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นมอดูล ที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา ๆ ละ 2 มอดูล ดังนี้ มอดูลที่ 3 บริหารงานในท้องถิ่น และ มอดูลที่ 4 พัฒนานวัตกรรมตามแผนแม่บท มอดูลที่ 5 การบูรณาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มอดูลที่ 6 สหวิทยาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 3) ผลการพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ได้ผลการพัฒนาผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ประกอบด้วยหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ และ 4) ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน พบว่า ได้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (มคอ.2) ในรูปแบบ (CWIE)

อภิปรายผล

1. การสร้างเครือข่าย ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการร่วมผลิตบัณฑิตและการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้ เป็นเครือข่ายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองพุ่ม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 2) องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยเหตุผลที่ทั้ง 3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรที่ผู้วิจัยได้รับการทุนการดำเนินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กับ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ และโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมหลังโควิดด้วยยุทธศาสตร์ BCG: U2T for BCG and Regional Development มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กับทั้ง 3 ตำบล จึงทำให้มีความสัมพันธ์และสามารถสร้างเครือข่ายได้ และสามารถจัดทำ MOU ระหว่างสถานประกอบการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เกี่ยวกับสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) ของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภารดี อนันต์นาวิ (2551) ได้กล่าวว่า ผู้นำเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับของกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของตนในการชักจูงหรือชักนำสมาชิกให้ปฏิบัติตาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพร ลีละวัฒน์ (2559) พบว่า การประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานสหกิจศึกษา 3 ด้าน คือ การได้งานทำของบัณฑิต การมีเครือข่ายกับสถานประกอบการเพิ่มขึ้น และมหาวิทยาลัยศรีปทุมได้รับการยอมรับในระดับชาติ ผลจากกระบวนการ ดังกล่าวมหาวิทยาลัยมีบัณฑิตมีอาชีพที่มีคุณภาพ มีความ

สามารถตรงตามความต้องการของตลาดงาน และสามารถทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา

2. การพัฒนาและจัดทำหลักสูตร การได้มาของหลักสูตร มคอ.2 ในลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การร่างและการวิพากษ์หลักสูตร เป็นลักษณะการประชุมกลุ่มย่อยในสาขาวิชา การประชุมระดับคณะ การประชุมวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับความสำคัญของ สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการ คือ 1) หลักสูตร เป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง 2) หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ 3) หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล หรือเป็นธรรมนูญในการจัดการศึกษา เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม 4) หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐแก่สถานศึกษาอีกด้วย 5) หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุม ดูแลติดตามให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย 6) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา 7) หลักสูตรจะกำหนดและลักษณะรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่า จะเป็นไปในรูปใด 8) หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล 9) หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ

เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศไทยจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังที่มีประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของณฤมล เพ็ชรสุวรรณ และรุจิร ภูสาระ (2558) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยเน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานไม่น้อยกว่า 22 หน่วยกิต โดยเน้นกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ 8-12 หน่วยกิต กลุ่มวิชา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ 6-12 หน่วยกิต กลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์ 3-9 หน่วยกิต กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ 3-9 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพ ไม่น้อยกว่า 52 หน่วยกิต กลุ่มวิชาแกนไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต กลุ่มวิชาชีพ บังคับไม่น้อยกว่า 28 หน่วยกิต กลุ่มวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 80-90 หน่วยกิต ผลการประเมินความเป็นไปได้ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ ความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพของสถานประกอบการ และมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

3. การพัฒนาและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ นั้นเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนในสภาพจริง เช่น กำหนดตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ซึ่งกำหนดแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ที่จะวัดและประเมินผลได้ ว่าผู้เรียนได้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตาม

ที่กำหนดแล้ว ได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้การบูรณาการกับการทำงานที่เหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้และแนวทางการจัดแผนการเรียนรู้ในรายวิชา ได้ผลการพัฒนาผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ประกอบด้วย หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนันต์ ไชยเสน (2560) พบว่า นักศึกษาสามารถแสดงศักยภาพในการดำเนินงานเป็นทีม ลงมือปฏิบัติจริงด้วยความเข้าใจหลักการบริหารจัดการร้านอาหารพื้นฐานได้ในระดับที่ดี ความร่วมมือของนักศึกษา อาจารย์ สาขาวิชา มีส่วนสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมการสอนรูปแบบใหม่ของคณะ แต่กระบวนการจัดการเรียนการสอนยังมีข้อจำกัดเพราะโครงสร้างรายวิชากำหนดให้สอนเชิงทฤษฎีอย่างเดียว ทำให้นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนหลายวิชาต่อภาคการศึกษา ส่งผลให้ภาระขาดความสมดุลและไม่สามารถทุ่มเทให้กับทีมได้เต็มความสามารถ ดังนั้น คณะ สาขาวิชา ฝ่ายสนับสนุนวิชาการและผู้สอน ควรมีการวางแผนร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และคณะควรมีการบูรณาการร่วมกับกลุ่มวิชาชีพเฉพาะด้าน และกลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มโอกาสการบูรณาการข้ามสาขา เกิดประสบการณ์และมุมมองการทำงานในอนาคตที่กว้างเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การสอนแบบบูรณาการควบคู่การทำงานช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์สู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาขาการบริการอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลงกต ยะไวยักษ์ และคณะ (2562) ผลการศึกษาและสร้างสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพจริงของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเรียนกับการทำงาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การเรียนการสอนในสภาพจริงด้วยการทำงาน 3) การให้คำปรึกษาในสภาพจริง 4) การพัฒนาการของผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด 5) การประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียนจากการทำงาน โดยผลการประเมินระบบการจัดสภาวะแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยการทำงานในสภาพ

จริงทั้งนักศึกษาและพี่เลี้ยงในสถานประกอบที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาอยู่ในระดับมาก

4. สังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมการพัฒนาการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน พบว่า ได้หลักสูตร (มคอ.2) ในสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) โดยมีรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ โดยที่ผู้สอนต้อง พิจารณาบริบทของผู้เรียนและเลือกใช้แนวทางการสอนให้เหมาะสม ดังนี้ การบรรยาย การอภิปราย การสอนแบบสัมมนา การสอนโดยใช้การอุปนัย การใช้กรณีศึกษา ทัศนศึกษา การศึกษาดูงาน / การไปทัศนศึกษา การฝึกปฏิบัติ การฝึกงาน (รวมถึงการฝึกสอน) Job Training (Including Coaching) การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การศึกษาค้นคว้าโดยอิสระ การเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ/ปราชญ์ การระดมสมอง การสรุปประเด็นสำคัญ หรือการนำเสนอผลของการสืบค้นที่ได้รับมอบหมาย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และกิจกรรม ตามความเหมาะสมของรายวิชา ทั้งนี้จะเน้นกลยุทธ์การสอนแบบการบรรยาย อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน การแสดงบทบาทสมมุติ การวิเคราะห์ปัญหาหรือปรากฏการณ์ในสังคมร่วมกันในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพร ลีละวัฒน์ (2559) พบว่า มหาวิทยาลัยศรีปทุมใช้กระบวนการสร้างบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) หลักสูตร ทุกหลักสูตรมีการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) โดยใช้ รูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative education) และการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักศึกษาสหกิจศึกษา 2) การติดตามการจัดการสหกิจศึกษาจากนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยที่เน้นสร้างบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติมืออาชีพทุกสาขาวิชา การรายงานผลการดำเนินงานสหกิจศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องผ่านแบบฟอร์มใน ระบบออนไลน์ของมหาวิทยาลัย และการติดตามการนิเทศของอาจารย์นิเทศตามมาตรฐาน และ 3) การประเมินผลความสำเร็จ

ของการดำเนินงานสหกิจศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนันต์ ไชยเสน (2560) ผลการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษาสามารถแสดงศักยภาพในการดำเนินงานเป็นทีม ลงมือปฏิบัติจริงด้วยความเข้าใจหลัก บริหารจัดการร้านอาหารพื้นฐานได้ในระดับที่ดี ความร่วมมือของนักศึกษา อาจารย์ สาขาวิชา มีส่วนสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมการสอนรูปแบบใหม่ของคณะ แต่กระบวนการจัดการเรียนการสอนยังมีข้อจำกัดเพราะโครงสร้างรายวิชากำหนดให้สอนเชิงทฤษฎีอย่างเดียว ทำให้นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนหลายวิชา ต่อภาคการศึกษา ส่งผลให้ภาระขาดความสมดุลและไม่สามารถทุ่มเทให้กับทีมได้เต็มความสามารถ ดังนั้น คณะ สาขาวิชา ฝ่ายสนับสนุนวิชาการ และผู้สอน ควรมีการวางแผนร่วมกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และคณะควรมีการบูรณาการร่วมกับกลุ่มวิชาชีพเฉพาะเลือกและกลุ่มวิชาการจัดการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มโอกาสการบูรณาการข้ามสาขา เกิดประสบการณ์และมุมมองการทำงานในอนาคตที่กว้างเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสอนแบบบูรณาการควบคู่การทำงานช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์สู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาขาการบริการอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1. หลักสูตรแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ควรเน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน มากกว่ากระบวนการ กระบวนการเรียนรู้จะเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตโดยตรง ผู้เรียนกลุ่มเดียวกันแต่ต้องการผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน มากกว่าการผลิตบัณฑิตแบบอุดมคติ แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้จริง

1.2. หลักสูตรแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการ

กับการทำงาน ไม่มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ตายตัว ดังนั้น ควรการจัดการเรียนการสอนที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสร้างเกณฑ์หรือข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อควบคุมและให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม อาจเป็นปัจจัยฉุดรั้งการพัฒนากำลังคนของประเทศไทย ที่ไม่สามารถแข่งขันได้กับประเทศอื่น ๆ ในโลก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรทำการวิจัยติดตามผลประเมินผลการจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานในภาพรวมของหลักสูตร

2.2. ทำการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน แบบรายวิชาของหลักสูตร

บรรณานุกรม

- จิตรภาพร ลีละวัฒน์. (2559). การพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมืออาชีพ: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*, 9(1), 483-500.
- ชัยนันต์ ไชยเสน. (2560). การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่การทำงาน ด้วยนวัตกรรมการสอนแบบใหม่กรณีศึกษารายวิชาการดำเนินงาน และการจัดการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม. คณะการ บริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(3), 266-276.
- เครือข่ายสหกิจศึกษาภาคใต้ตอนบน. (2561). *คู่มือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สหกิจศึกษาเครือข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคใต้ตอนบน*. ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

- นฤมล เพ็ชรสุวรรณ และรุจิร ภู่อสาระ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยใช้ Backward Design. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(3), 65-76.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อลงกต ยะไวยักษ์ และคณะ. (2562). การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยการสร้างสภาวะแวดล้อม การเรียนด้วยการทำงานในสภาพจริง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ)
ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วม
ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาศาสาวิชา
นาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Increasing Human Rights and Gender Equality (LGBTQ)
through the Promotion of Local Arts and Culture with
the Participation for Sustainable Development: Case
Study of Students in Classical of Dramatic Arts and
Performance, Faculty of Humanities and Social
Sciences, Maha Sarakham Rajabhat University

สุนิสา โปธิแสนสุข¹, สกุนา พันธุ์ระ², และณัฐดนัย ศรีโท³
Sunisa Photisansuk¹, Sakuna Puntura², and Natdanai Sritho³

Received: July 2, 2024

Revised: April 22, 2025

Accepted: April 26, 2025

¹สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{*1}Classical of Dramatic Arts and Performance, Faculty of
Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham
University

^{*1}(E-mail: sunisa15122126@gmail.com)

^{*}Corresponding Author

²สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²Department of Music Faculty of Humanities and Social Sciences
Rajabhat Maha Sarakham University

²(E-mail: sakuna637@gmail.com)

³สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³Music Education Faculty of Education Rajabhat Maha Sarakham University

³(E-mail: Sritho_1989@hotmail.com)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาพัฒนาการการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ 2) เพื่อสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย บทสัมภาษณ์และลงภาคสนาม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีเครื่องมือการจัดกระทำข้อมูลดังนี้ แบบสัมภาษณ์และเครื่องมือบันทึกสถิติและเครื่องมือสื่อสารสนเทศอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างสมานฉันท์ พบว่ากลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เป็นพลังในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วจะเห็นในงานบุญประจำปี เช่น งานสงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ งานเข้าพรรษา งานลอยกระทง เป็นต้น โดยมีทฤษฎีเคียร์และทฤษฎีการมีส่วนร่วมเป็นส่วนเชื่อมโยง 2) การเพิ่มสิทธิมนุษยชนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาแบบปลายเปิดโดยใช้วิธีที่ผิดแผกออกไปจากวิธีปกติและจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ อันเป็น

ความคิดที่หลากหลายคิดได้กว้างไกล หลายแง่หลายมุม เน้นที่เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำทฤษฎีสุนทรียศาสตร์เข้ามาร่วมกับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

3) การออกแบบเนื้อร้องและทำนองเพลงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์และลงภาคสนาม พบว่ากลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มีความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกใช้คำที่เหมาะสมและเข้าใจตรงประเด็น โดยจะยึดหลักการคิดวิเคราะห์เนื้อหาจากการลงพื้นที่หรือการเข้าถึงชุมชนก่อนทุกครั้ง มุ่งเน้นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบ Soft Power โดยนำหลักทฤษฎีสุนทรียศาสตร์มาเป็นแกนหลักในการศึกษาค้นคว้า และ 4) คำจำกัดความเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง กลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อันก่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์พบว่างานทางด้านนาฏศิลป์ ศิลปะ และดนตรี มีตัวแปรปลูกเร้าที่เป็นสุนทรียธาตุและสร้างประสบการณ์สุนทรียะแก่ผู้ชมในระดับต่าง ๆ โดยนำทฤษฎีพัฒนาการเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

คำสำคัญ: สิทธิมนุษยชน, ความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ), ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น, นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง

Abstract

A study on Increasing Human Rights and Gender Equality (LGBTQ) through the Promotion of Local Arts and Culture with the Participation for Sustainable Development: A Case Study of Students in Classical of Dramatic Arts and Performance, Faculty of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University The objectives are 1) To study the development of increasing human rights and gender

equality (LGBTQ) through the promotion of local arts and culture: a case study of students in Classical of Dramatic Arts and Performance, Faculty of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University And 2) To create a set of knowledge on increasing human rights and gender equality (LGBTQ) through the promotion of local arts and culture with participation for sustainable development: a case study of students Classical of Dramatic Arts and Performance, Faculty of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University.

The researcher reviewed documents, concepts, theories, research, interviews and fieldwork related to this study. The data collection tools were as follows: interview forms, video recording tools and other information communication tools. The research results found that 1) Promoting local arts and culture to support human rights and gender equality (LGBTQ) with community participation. It was found that the LGBTQ group is a good driving force for arts and culture. It is mostly seen in annual merit-making ceremonies such as Songkran, Boon Bang Fai, Khao Phansa, Loi Krathong, etc., with queer theory and participatory theory as a link. 2) Increasing human rights in terms of creativity in costume design for performances from the LGBTQ group to promote local arts and culture. It was found that creativity is a search for open-ended problem-solving methods, using methods that are out of the ordinary and will result in further benefits. It is a diverse, broad, multi-faceted idea that emphasizes both quantity and quality. The researcher incorporated aesthetic theory into this research. 3)

Designing lyrics and melodies from the LGBTQ group to promote local arts and culture leading to sustainable development From interviews and fieldwork, it was found that the LGBTQ group was creative in choosing appropriate words and understanding the point. They will adhere to the principle of analyzing content from fieldwork or community access every time. They focus on promoting local arts and culture leading to sustainable development in the form of Soft Power by using the aesthetic theory as the core of the research and 4) Definitions regarding the creation of dance works by students in Classical of Dramatic Arts and Performance, LGBTQ group, which leads to the sustainable development and promotion of local arts and culture. From the interviews, it was found that dance, art and music have stimulating variables that are aesthetic elements and create aesthetic experiences for viewers at various levels by bringing development theory into the study this time.

Keywords: Human rights, Gender equality (LGBTQ), Local arts and culture, Students in the Department

บทนำ

LGBTQ เป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ดำเนินชีวิตอยู่บนความเหลื่อมล้ำทั้งทางกฎหมายและสิทธิความเท่าเทียม อีกนั้นยังเป็นกลุ่มเพศที่มีรสนิยมทางเพศและมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไปในสังคม ในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงด้วยกัน (Lesbian) 2) ผู้ชายที่ชอบผู้ชาย (Gay) 3) คนที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิง (Bisexual) 4) บุคคลข้ามเพศ (Transgender) และ 5)

กลุ่มคนที่ไม่ได้มีเพศตามขนบสังคมทั่วไปหรือนอกเหนือไปจากที่กล่าวมาโดยไม่จำกัดกรอบ (Queer) (พิมพ์ชนก เข้มพิลา, 2561) แต่อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความต้องการทางสิทธิของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ มิได้จำกัดแต่เพียงในสังคมกว้างเท่านั้น ในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันแหล่งวิชาการ และเป็นแหล่งรวมของปัญญาชนก็มีกลุ่มบุคคลหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะนักศึกษาที่ตั้งใจเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับการแสดงและสาขาที่เกี่ยวข้องกับการละคร เพราะเป็นสาขาที่เปิดกว้างเน้นความสามารถทางด้านการแสดงเป็นหลัก นอกจากนี้การเข้าถึงและการเข้าร่วมเพื่อแสดงออกทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมยังกำหนดตามเพศด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น งานช่างฝีมือดั้งเดิมซึ่งมักจะพึ่งพาเฉพาะหน่วยงานด้านแรงงานตามบทบาททางเพศ อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัติทางสังคม เทศกาล และศิลปะการแสดง สามารถเป็นเวทีที่สะท้อนถึงปัญหาและ ความไม่ชอบธรรมทางสังคมในชุมชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับบทบาท หรือความไม่เสมอภาค ทางเพศ ตัวอย่างเช่น ในงานเทศกาล ประเพณีและการแสดงศิลปวัฒนธรรมมักพบคนสับเปลี่ยนบทบาททางเพศกัน และอาจทำได้ดีกว่าบทบาทเดิมของตนในลักษณะดังกล่าวนี้ ชุมชนจะสร้างพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาททางเพศซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

สาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นสาขาที่เปิดรับความเสรีภาพทางเพศสภาพและความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) โดยนำหลักศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางเพศ เช่น งานเข้าพรรษา งานไหลเรือไฟ งานบุญบั้งไฟ เป็นต้น เพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายระหว่างเพศ (LGBTQ) ล้วนแต่เป็นกลุ่มที่มีความสามารถเรื่อง

การออกแบบ ความประณีต กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีหลักการที่มีเหตุผลสม
ผลเป็นส่วนมาก จึงทำให้งานที่ปรากฏออกมาไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของงาน
ประจำปีหรืองานประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นออกมาในรูปแบบของความ
สวยงามอย่างปราณีตและความสนุกสนานสอดแทรกด้วยคติสอนใจตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณี จึงทำให้บรรยากาศภายในงานมีสีสันเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง
ทั้งคณาจารย์ในสาขายังให้ความสำคัญและคำนึงเห็นความสามารถที่ได้จากการ
เรียนรู้บวกกับประสบการณ์ของนักศึกษาเป็นหลักในการดำรงชีวิต จึงมีความมุ่ง
มั่นและพยายามสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาสาขานาฏศิลป์อย่างมี
คุณภาพ โดยเริ่มจากการยอมรับกับสิ่งที่วัยรุ่นเป็นและให้โอกาสวัยรุ่นได้ทดลอง
และเรียนรู้เพื่อให้สามารถรู้จักตนเองได้อย่างแท้จริง

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเปิดกว้างของสังคมส่งผลต่อการ
ยอมรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความ
สำคัญและความเป็นสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) จึง
เลือกศึกษางานวิจัยเรื่อง การเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ)
ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา
ที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อต้องการ
เพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม อีกทั้งยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้แสดง
ความสามารถ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการอยู่ร่วมกัน การให้กำลังใจ และการดำเนิน
งานร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา เพื่อให้เกิดการประดิษฐ์สร้างงานสร้าง
อาชีพในอนาคตได้อย่างภาคภูมิใจและเท่าเทียมอย่างมีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ
อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาพัฒนาการการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

ในการดำเนินวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานวิจัย โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อนำไปเป็นแนวในการวิเคราะห์ผลการวิจัยในขั้นสุดท้าย โดยมีเครื่องมือในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์
2. เครื่องมือบันทึกวีดิทัศน์และเครื่องมือสื่อสารสนเทศอื่น ๆ

นำไปสู่ขั้นตอนของการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจาก นักศึกษาสาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมตามจุดมุ่งหมาย และศึกษาจากเอกสาร ผลงาน การสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยนำมารวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ และสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง ต่อมาจึงได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนทั้งจากการสังเกต การจดบันทึก โดยศึกษาจากภาพจริงสถานที่จริง การสังเกตแบบ

มีส่วนร่วมเพื่อศึกษาถึงสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) และสัมภาษณ์แบบเชิงคุณภาพ ทั้งการสัมภาษณ์ในฐานะเป็นการ “สร้างข้อมูล” ซึ่งทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ต่างมีบทบาทในการเรียบเรียงข้อมูลแบบ ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การสัมภาษณ์ที่เน้นปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกล่าวคือ นัยแรก หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งสองฝ่าย ตั้งแต่เริ่มต้นจนตลอดจบการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ให้สัมภาษณ์มากกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ นัยที่สอง หมายถึง การที่ทั้งสองฝ่ายอยู่ในสภาพ Active คือ ต่างก็มีส่วนร่วมเพื่อบรรลุจุดประสงค์เดียวกันนั่นคือการสร้างเรื่องราวหรือข้อมูลขึ้นมา โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามจากแนวคิดข้างต้นเพื่อนำไปสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเลือกสัมภาษณ์กลุ่มระหว่างเพศ (LGBTQ) นักศึกษา สาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในระหว่างการเก็บเกี่ยวข้อมูล ผู้วิจัย ต้องดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบกับขอบเขตการวิจัย อาจมีการ ปรับขอบเขตการวิจัยให้เหมาะสมและครอบคลุมข้อมูลที่นอกเหนือจากกรอบ เดิม โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยการถอดเสียงบันทึก การจดบันทึกใหม่ และนำมาเรียบเรียงให้เป็นระบบ และเก็บบันทึกไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ และ แผ่นบันทึกซีดี เพื่อนำไปสู่การให้ความหมายข้อมูล การจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ ในขั้นตอนสุดท้ายต่อไป

2) ให้ความหมายกับข้อมูล โดยอาศัยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้น ให้ ออกมาเป็นข้อความที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล

3) จัดหมวดหมู่ความหมายของข้อมูล โดยนำความหมายที่ได้ไว้ มาจัด เป็นหมวดหมู่แล้วนำมาตีความสร้างข้อสรุป ซึ่งการสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมหรือ ประสบการณ์ที่ได้ศึกษามา

4) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป รวบรวมความหมายให้ได้องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นขั้นตอนการนำเอาข้อมูลต่างๆมาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นโครงสร้างของข้อสรุปที่สามารถตอบคำถามของการวิจัยได้

ผลการศึกษา

การเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย บทสัมภาษณ์และลงภาคสนาม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสามารถแยกประเด็นสำคัญที่จะอธิบายและให้ความหมายดังกล่าวไว้ดังนี้

1.1 การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างสมานฉันท์

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เป็นพลัง

ในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วจะปรากฏให้เห็นในงานบุญประจำปี เช่น งานสงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ งานเข้าพรรษา งานลอยกระทง เป็นต้น อันก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การสืบสานและต่อยอดขนบธรรมเนียมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงทางด้านการฟ้อนรำ โดยมีชุมชนเป็นส่วนร่วม หรือจะเรียกว่าเป็นแกนนำหลักก็ได้ (อภิสิทธิ์ ศรีจิตติวัชร, 28 มิถุนายน 2567) ซึ่งบทบาทในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ในแต่ละเทศบาลแต่ละบุคคลก็มีหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น ฝ่ายการออกแบบกระบวนการทำฟ้อนรำ ฝ่ายแต่งหน้า ฝ่ายแต่งตัว ฝ่ายทำผม ฝ่ายจัดรูปแบบขบวน และฝ่ายประพันธ์บทร้องทำนองเพลง เป็นต้น

1.2 การเพิ่มสิทธิมนุษยชนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความคิดสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหามาแบบปลายเปิด โดยใช้วิธีที่ผิดแผกออกไปจากวิธีปกติและจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้อันเป็นความคิดที่หลากหลายคิดได้กว้างไกล หลากแง่หลายมุม เน้นที่เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยความคิดนั้นต้องเป็นสิ่งที่ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนและสามารถใช้การได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นการคิดที่เปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่า ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างออกไปโดยสิ้นเชิงที่เรียกว่านวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานและประโยชน์ต่อองค์กรและบุคคลทางด้านการเพิ่มสิทธิมนุษยชนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน หลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เนื่องจากในหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดงนักศึกษาที่ต่างวัยต่างเพศปะปนกัน จึงให้อิสระในความคิดวิเคราะห์เรื่องการสร้างสรรค์และการออกแบบ

เครื่องแต่งกายในรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายเป็นใจความสำคัญ เพื่อเพิ่มสิทธิมนุษยชนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อันนำไปสู่การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนา ต่อยอดได้อย่างยั่งยืน ดังตัวอย่างแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกายในงานสร้างสรรค์ ดังตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์ชุด โฮลิปุรณิมา

ภาพที่ 1 รูปแบบการแต่งกายการแสดงชุด โฮลิปุรณิมา

ที่มา : สุนิศา โพธิแสนสุข (2566)

งานสร้างสรรค์เกิดความสนใจในเทศกาลโฮลี วัดวิษณุ เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะออกมาร่วมเล่น สาดผงสีและสาดน้ำใส่กันอย่างสนุกสนาน เนื่องในเทศกาลโฮลีเพื่อเฉลิมฉลองปีใหม่ของชาวฮินดูและเป็นการต้อนรับเข้าสู่ฤดูร้อน

1.3 การออกแบบเนื้อร้องและทำนองเพลงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์และลงภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มีความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกใช้ถ้อยคำที่

เหมาะสมและเข้าใจตรงประเด็น โดยจะยึดหลักการคิดวิเคราะห์เนื้อหาจากการลงพื้นที่หรือการเข้าถึงชุมชนก่อนทุกครั้ง มุ่งเน้นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบ Soft Power อันก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้กับชุมชนอีกด้วย ดังตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างผลงานสร้างสรรค์ชุด ฟ้อนเส้นไหมลายศิลปถิ่นสารคาม

เนื้อเพลง ฟ้อนเส้นไหมลายศิลปถิ่นสารคาม

ออนซอนได้ไหมผืนงาม เมืองมหาสารคามก้องดังไกล จากชุมชนสู่เมืองศรีวิไล สร้อยดอกหมากงามหลาย ทอเส้นไหมผูกสายใยไต่บ้านเฮา ผ้าไหมล้ำค่าดักศิลาเมืองสารคาม ดินแดนวัฒนธรรมงดงาม เลื่องชื่อลือนามงามผ้าไหมสวยดี อายากเชิญท่านมาทางพื้มาเบ่งน้องพี่ไต่บ้านหนองบัวตั้งกลุ่มร่วมกันรวมตัว สร้างบ้านหนองบัวให้เจริญก้าวหน้า ทอผ้าไหมตามวิถีพื้นบ้าน ร่วมกันสืบสานส่งเสริมของดี สร้อยดอกหมากงามอีหลี เป็นของฝากชิ้นดีให้ท่านที่มาเยือน

(ข้า) มาทอดเยือนสิเอาไหมด่อนใส่ไปฟ้อนงานบุญผ้าป่า ออนซอนผ้าไหมบ้านนา ผู้เฒ่ายายย่าได้พาเฮ็ดพาทำ ลูกหลานได้พากันสานต่อ มัดหมี่ตำทอลวดลายผสาน ลายสร้อยดอกหมากสีสังดงาม แต่งแต้มตามสมัยนิยม เชิญชมเชิญมาเบ่งมาซื้อของฝากติดมือจากสารคาม ไหมสร้อยดอกหมากมีแต่ผืนงาม ๆ เชิญท่านมาชม อยู่อำเภอภูดั่ง มาแล้วท่านสิสุขสมหวัง ไหมงามโด่งดังอำเภอภูดั่งบ้านหนองบัว (สุนิศา โทธิแสนสุข, 2565) ประพันธ์ท่วงโดย ภาณุวัฒน์ เหล่าพิลัย

1.4 คำจำกัดความเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง กลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อันก่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า งานทางด้านนาฏศิลป์ ศิลปะและดนตรี มีตัวแปรปลูกเร้าที่เป็นสุนทรียธาตุ และสร้างประสบการณ์สุนทรียะแก่ผู้ชมในระดับต่าง ๆ กันไปตามระดับที่ผู้ชมเอาตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยที่

ศิลปะการละครสามารถดึงดูดผู้ชมเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ได้ง่ายกว่าศิลปะประเภทอื่น ผู้ชมมักเอาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวในละครจนลืมทุกอย่างที่อยู่รอบตัว ผู้ชมเอาความโศกเศร้าร้อนใจของตัวละครมาเป็นความทุกข์ร้อนของตัวเอง และเอาความยินดีปรีดาของตัวละครเป็นความอímเอมใจ การเกิดอารมณ์ร่วมของผู้ชมอาจเกิดได้จากการฟังหรือดูเรื่องราวในบทละครที่ผู้ชมเคยได้มีประสบการณ์เดียวกันมาก่อน แล้วเรื่องราวนั้นไปกระตุ้นความรู้สึกผู้ชมส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงอารมณ์ออกมา เช่น สีหน้า ท่าทางตื่นเต้น หัวเราะ สะดุ้งตื่น ตกใจ ขยับแขนขา กำมือ ในระหว่างชมละคร นั่นคือผู้ชมมีอารมณ์ร่วมไปกับการชมละคร โดยตัดขาดคนออกจากโลกภายนอกและติดอยู่ภายในโลกจินตนาการ ผู้ชมบางคนก็ยังคงติดค้างอยู่ในโลกมายา แม้การละครเรื่องนั้นได้จบสิ้นลงแล้ว แต่ยังคงเกลียดชังนักแสดงตัวร้ายในบทละคร หรือยังฝังใจกับเหตุการณ์ในบทละครไประยะหนึ่ง (ชนัญ ชิดา, 30 มิถุนายน 2567) ทำให้รับรู้ถึงซึ่งความรู้สึกอันมีความสำคัญต่อการเกิดประสบการณ์ศิลปะเนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลงานศิลปะกับอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมที่ต้องเชื่อมต่อถึงกันจึงจะทำให้เกิดประสบการณ์ศิลปะขึ้นได้ เมื่อจิตใจของผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมจนเข้าไปติดตรึงกับงานศิลปะ ก็ทำให้ระยะระหว่างงานศิลปะกับจิตใจผู้ชมอยู่ใกล้กันมาก ในทางตรงข้าม วัตถุที่มีได้ปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมหรือมิได้สื่อสารอารมณ์กับผู้ชมเลย ก็ยังทำให้เกิดระยะห่างระหว่างผู้ชมกับวัตถุนั้น ผลงานศิลปะที่น่าจิตใจของผู้ชมเข้าไปอยู่ใกล้คือ ศิลปะจำพวกเลียนแบบ ในรูปแบบของการละคร วรรณกรรม ดนตรี จิตรกรรม และประติมากรรมซึ่งสามารถเร้าผู้ชมให้มีส่วนร่วมได้ง่ายกว่าผลงานประยุกต์ศิลป์และงานช่างศิลป์ ที่มุ่งสนองต่อหน้าที่ใช้สอยมากกว่ากระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก (ไชยา กุดนอก, 30 มิถุนายน 2567)

สรุปผล

จากการศึกษาเรื่อง การเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยจึงสามารถแยกประเด็นสำคัญที่จะอธิบายและให้ความหมายดังกล่าวไว้ดังนี้

1.1 การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างสมานฉันท์ พบว่ากลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เป็นพลังในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วจะเห็นในงานบุญประจำปี เช่น งานสงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ งานเข้าพรรษา งานลอยกระทง เป็นต้น โดยมีทฤษฎีเควีย์ร์และทฤษฎีการมีส่วนร่วมเป็นส่วนเชื่อมโยง

1.2 การเพิ่มสิทธิมนุษยชนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาแบบปลายเปิด โดยใช้วิธีที่ผิดแผกออกไปจากวิธีปกติและจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ อันเป็นความคิดที่หลากหลายคิดได้กว้างไกลหลายแง่หลายมุม เน้นที่เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำทฤษฎีสุนทรินศาสตร์เข้ามาร่วมกับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

1.3 การออกแบบเนื้อร้องและทำนองเพลงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์และลงภาคสนาม พบว่ากลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มีความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมและเข้าใจตรงประเด็น โดยจะยึดหลักการคิดวิเคราะห์เนื้อหาจากการลงพื้นที่หรือการเข้าถึงชุมชนก่อนทุกครั้ง มุ่งเน้นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบ Soft Power โดยนำหลักทฤษฎีสุนทรียศาสตร์มาเป็นแกนหลักในการศึกษาค้นคว้า

1.4 คำจำกัดความเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง กลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อันก่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์ พบว่างานทางด้านนาฏศิลป์ ศิลปะ และดนตรี มีตัวแปรปลูกเร้าที่เป็นสุนทรียธาตุ และสร้างประสบการณ์สุนทรียะแก่ผู้ชมในระดับต่าง ๆ โดยนำทฤษฎีพัฒนาการเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

อภิปรายผล

การเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
กรณีศึกษา : นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยจึงใคร่ขออภิปรายผลของงานวิจัยโดยมีประเด็น ดังนี้

1. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) โดยมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างสมานฉันท์ พบว่ากลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เป็นพลังในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แล้วจะเห็นในงานบุญประจำปี เช่น งาน

สงกรานต์ งานบุญบั้งไฟ งานเข้าพรรษา งานลอยกระทง เป็นต้น อันก่อให้เกิด การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริม สืบสานและต่อยอดขนบธรรมเนียมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ผ่าน กระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงทางด้านการฟ้อนรำโดยมีชุมชนเป็น ส่วนร่วม หรือจะเรียกว่าเป็นแกนนำหลักก็ได้ โดยมีทฤษฎีเคียร์เป็นส่วนเชื่อมโยง เพราะทฤษฎีเคียร์เป็นหนึ่งในแนวคิดที่ต่อสู้เพื่อความเสมอภาคกันทางเพศ โดยมองว่าคนทุกเพศควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไร้อคติหรือ แบ่งแยกระหว่างเพศซึ่งความแตกต่างทางเพศไม่อาจนำมาเป็นข้ออ้างในการ เลือกปฏิบัติ การแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดสิทธิ และโอกาสในการเข้า ถึงทรัพยากร และสวัสดิการของรัฐ ฉะนั้นแล้ว ทฤษฎีเคียร์จึงเป็นแนวคิดที่ ต้องการรื้อถอน (Deconstruction) บรรทัดฐานทางสังคม (Norm) และทฤษฎี การมีส่วนร่วม ได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคล ไว้ว่า องค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมจะ ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมจะ ต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่า จะทำกิจกรรมนั้น 1 ไปเพื่ออะไร ผู้ เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรจะเข้าร่วมหรือไม่ 2) การมีส่วนร่วมจะ ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะต้องระบุ ลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ 3) การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคล หรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นจะต้องระบุ กลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดย กิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้อง กับ ดงนะเต็ง ฮาซันอักริม (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการด้านสิทธิของ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ : กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลารัตริ นทร์ วิทยาเขตตรัง พบว่า ความต้องการสิทธิด้านการมีเสรีภาพและความเท่า

เทียมทางเพศ แบบออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ความเป็นอิสระส่วนตัว โดยพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องได้รับรับความเป็นอิสระส่วนตัว เป็นตัวของตนเอง ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่ถูกตีตราหรือตัดสินด้วยเพศสภาพ 2) การได้รับความปลอดภัยจากการถูกกลั่นแกล้งละเมิดในทุกรูปแบบ โดยพบว่า กลุ่มผู้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ต้องการได้รับความปลอดภัยจากการถูกล่วงละเมิดในทุกรูปแบบ ทั้งทางกาย สายตาและวาจา ต้องการให้เกียรติการมองเป็นมนุษย์ทั่วไป ไม่ควรมีการล่วงละเมิดหรือรังแกไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดก็ตาม 3) การได้รับความเท่าเทียมทางเพศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ต้องการได้รับความเท่าเทียมทางเพศ โดยต้องการให้มองกลุ่มคนหลากหลายทางเพศเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมกัน ไม่ได้เป็นสิ่งแปลก ต้องการได้รับความเท่าเทียม เช่น สามารถจดทะเบียนสมรส การใช้ค่านำหน้าชื่อตามเพศสภาพ เป็นต้น

2. การเพิ่มสิทธิมนุษยชนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาแบบปลายเปิด โดยใช้วิธีที่ผุดผ่องออกไปจากวิถีปกติและจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ อันเป็นความคิดที่หลากหลายคิดได้กว้างไกล หลายแง่หลายมุม เน้นที่เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำทฤษฎีสุนทรินศาสตร์เข้ามาร่วมกับการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เนื่องจากทำให้ความเห็นว่าความงามนั้นแบ่งเป็นสองประเภท คือ ความงามโดยธรรมชาติ และความงามที่เกิดโดยมนุษย์ ความงามที่เกิดโดยธรรมชาติ คือ การสัมผัสและรับรู้ถึงสิ่งสวยงามที่ปรากฏในธรรมชาติ แต่ความงามที่เกิดโดยมนุษย์ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์และเข้าไปเกี่ยวข้องในธรรมชาติ ในศิลปะมีความงามทั้งสองชนิดนี้ปรากฏอยู่เพียงแต่ ความงามโดยธรรมชาติ คือ ความสุนทรีย์ทางอารมณ์ และความงามที่เกิดโดยมนุษย์ คือ ความเข้าใจในผลงานศิลปะชิ้นนั้น สอดคล้องกับ ญัฐกานต์ ภูมิคอนสาร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่นหายไปของผู้เรียนกับการศึกษาใน

ศตวรรษที่ 21 กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์เรา มีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนให้เกิดแนวคิด สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประโยชน์ให้เกิดความสะดวกสบายให้กับเราอย่างมากมายมาตั้งแต่อดีต โดยเริ่มจากมนุษย์ยุคแรก ๆ อาศัย อยู่ในข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมและต้องปรับตัวเข้ากับที่อยู่อาศัยใหม่ ๆ ของทำให้มนุษย์ยุคนั้นได้เรียนรู้และทำเครื่องมือที่ไม่พลิกแพลง ไม่มีความคงทน อีกทั้งผลลัพธ์ที่ได้จากเครื่องมือนั้นก็ไม่น่าสนใจ หรือใช้แล้วทิ้งไป เช่น การนำก้อนหินมาทุบ หรือ การนำท่อนไม้มาตี เป็นต้น ในอีกหลายล้านปีต่อมา เริ่มมีหลักฐานทางฟอสซิล พบว่า มนุษย์เข้าสู่วิวัฒนาการของชีวิตที่จะ ช่วยกิจกรรมในการหาอาหารให้ดียิ่งขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง สิ่งของจากธรรมชาติให้สะดวกต่อการใช้งาน มีความคงทน และพกพาสะดวก เช่น เครื่องมือล่าสัตว์จากหินและไม้ หรือ มีดที่เกิดจากสกัดจากหิน เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นรูปแบบที่ช่วยต่อเติมจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จากรุ่นสู่รุ่นให้สามารถ พัฒนาผลผลิตที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม มนุษย์ และโลกของเราทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ไปอีกเรื่อย ๆ

3. การออกแบบเนื้อร้องและทำนองเพลงจากกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จาก การสัมภาษณ์และลงภาคสนาม พบว่ากลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) มีความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมและเข้าใจตรงประเด็น โดยจะยึดหลักการคิดวิเคราะห์เนื้อหาจากการลงพื้นที่หรือการเข้าถึงชุมชนก่อนทุกครั้ง มุ่งเน้นส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบ Soft Power โดยนำหลักทฤษฎีสุนทรียศาสตร์มาเป็นแกนหลักในการศึกษาค้นคว้า เพราะความหมายของสุนทรียศาสตร์ นิยามแห่งความงามนั้นได้ถูกตั้งเป็นประเด็นทางการศึกษามายาวนานนับศตวรรษจนในที่สุดได้ถูกจัดให้เป็นการศึกษาในรูปแบบของทฤษฎีแห่งคุณค่าหรือคุณวิทยา (Axiology) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ อันประกอบด้วย ความจริง (จริยศาสตร์)

และความงาม (สุนทรียศาสตร์) ในทำนองเดียวกันการทำความเข้าใจ ถึงความหมายของความงามนั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงหลักปรัชญาของสุนทรียศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดของ นักปรัชญาสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรก เชื่อว่าความงามนั้นเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับผู้รับรู้ (Subjective) และอีกกลุ่มเชื่อว่าความงามนั้นมีค่าที่เที่ยงแท้ (Absolute, objective) และทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เนื่องจากการแพร่กระจาย สามารถนำมาอธิบายถึงความเหมือนกันทางวัฒนธรรมของสังคมต่างกันไม่ว่าจะเป็นการ แบ่งช่วงวัยของมนุษย์ที่แบ่งออกเป็น 3 วัย เช่น การเกิด การตาย ฯลฯ นอกจากนี้ความเหมือนกัน ทางวัฒนธรรมยังเกิดผลของการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการแพร่กระจายวัฒนธรรมและผสมผสานวัฒนธรรม สอดคล้องกับ ภูมิ พวงกัม (2558) ศึกษาเรื่องดนตรีกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง กล่าวว่า ดนตรียังถือเป็นภาษาแห่งอารมณ์ที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านเสียงเพลงที่ได้มาจากแรงกระตุ้นหรือประสบการณ์ของตนเอง บทเพลงจึงเป็นสื่อกลางการติดต่อที่สำคัญของมนุษย์ในการ สื่อความคิดต่อกัน ทั้งยังสามารถชักจูงผู้ฟังให้คล้อยตามได้ ซึ่งบทเพลงที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสื่อความคิดดังกล่าวคือบทเพลงประเภทปลุกใจหรือบทเพลงเพื่อชีวิต และยิ่งสอดคล้องกับ ภัทรินทร์ สว่างอารมณ์ (2553) ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต กล่าวไว้ว่า บทเพลง เป็นงานวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่น ในการประพันธ์เพลงผู้ประพันธ์ต้องมีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อให้เกิดความไพเราะ และก่อให้เกิดพลังทางภาษาสามารถกระตุ้นให้ผู้ฟังเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้ประพันธ์ได้อย่างลึกซึ้ง ส่วนเนื้อหาของบทเพลงจะให้แก่คิดและให้กำลังใจกับคนในสังคม เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต ทั้งยังมีเนื้อหาที่สะท้อนให้มองเห็นสภาพหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ของบ้านเมือง เพลงเพื่อชีวิตจึงเป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีคุณค่า ซึ่งเกิดจากการสะท้อนแนวคิดทั้ง

ด้านค่านิยม อารมณ์ และพฤติกรรมของคนในสังคม โดยผู้ประพันธ์ได้นำแนวคิดและประสบการณ์ที่มีมาเรียงร้อย เป็นถ้อยคำผ่านบทเพลงไว้อย่างมีศิลปะ ทำให้เพลงเพื่อชีวิตเป็นเพลงที่ทรงคุณค่าตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน

4. คำจำกัดความเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง กลุ่มหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) อันก่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์ พบว่างานทางด้านนาฏศิลป์ ศิลปะ และดนตรี มีตัวแปรปลูกเร้าที่เป็นสุนทรียธาตุ และสร้างประสบการณ์สุนทรียะแก่ผู้ชมในระดับต่าง ๆ โดยนำทฤษฎีพัฒนาการเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ซึ่งงานพัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่นคือ การค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง เอกลักษณ์ของตนเองนำไปสู่การทราบแนวทางการพัฒนาตนเอง และเตรียมความพร้อมในการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ วัยรุ่นหลายคนสับสนและประสบปัญหาในการค้นหาตนเอง เพราะในช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงของการปรับตัวหลายอย่าง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่จะส่งผลต่อพัฒนาการในหลายด้านของวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เร็วหรือช้าเกินไปอาจไม่ส่งผลดีต่อวัยรุ่นโดยการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ระยะการเป็นหนุ่มสาว ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นกับร่างกายของวัยรุ่นที่มีความหลากหลายทางเพศ อาจทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสนในอัตลักษณ์ทางเพศและเพศวิถีของตนเอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น และทฤษฎีการสวมบทบาทสมมติ การสร้างหัวข้อเรื่องหรือสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วแสดงตามบทบาทนั้น ตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ที่ผู้แสดงคิดว่าควรจะเป็น ภายหลังการแสดงจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งทางด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และให้ผู้เรียนเข้าสู่สวมบทบาทนั้น และแสดงออกมาตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็น

หลักดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถ ดังนี้

1) การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึก ทักษะคิด คุณค่า ตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาจากบทบาทสมมติที่ผู้แสดงได้มีโอกาสศึกษาหาข้อมูล ได้คิดได้อภิปราย และแสดง ทำให้เกิดความตระหนักและการเตือนสติตนเองในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนแสดงออก

2) ผู้เรียนมีโอกาสได้ศึกษาเนื้อหาสาระ จากข้อเขียน ทฤษฎี ตำรา เพื่อได้แนวคิดสำหรับการแก้ปัญหาตามที่กลุ่มเลือก เป็นการพัฒนาทักษะการหาความรู้ด้วยตนเอง

3) การอภิปราย ถกเถียง ให้เหตุผลในกลุ่มย่อยของผู้เรียน ทำให้พัฒนาความคิดเหตุผล และวิธีแก้ปัญหาจากความคิดของกลุ่มที่หลากหลาย ประกอบด้วย ความคิดเหมือนกันหรือต่างกันได้ ผู้เรียนจะเพิ่มทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เมื่อได้เรียนจากการใช้บทบาทสมมติ

4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก เพิ่มความกล้าที่จะพูดต่อหน้าคนอื่น แก้นิสัยขี้อาย ขอบหลบ ๆ ซ่อน ๆ ของผู้เรียนบางคน ทำให้บุคลิกภาพดีขึ้น เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้นเมื่อเห็นว่าเพื่อนบางคนก็ไม่ได้เก่งไปกว่าตน

5) ผู้เรียนได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศของการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้

6) ทำให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ปัญหาระหว่างบุคคล ความเข้าใจระหว่างพ่อ ลูกการหย่าร้าง ปัญหาของสังคม เรื่องยาเสพติด การทำแท้ง การใช้เงินฟุ่มเฟือยของวัยรุ่น ปัญหาโสเภณีเด็กและนักเรียน ปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้คิดว่า จากสถานการณ์ดังกล่าว คุณคิดว่าอย่างไรทำไมจึงคิดเช่นนั้นถ้าเป็นคุณ คุณจะทำหรือไม่ อย่างไร ทำเช่นนั้นผิดหรือไม่ เราจะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานี้ได้อย่างไรร่วมกัน การรับรู้ค่านิยมการแก้ปัญหาที่มีผลต่อจิตใจ

อารมณ์ ความรู้สึก เกิดความสุขในการเรียนมากกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ สอดคล้องกับ นิสารัตน์ สิงห์บุราณ กาญจนารัตน์ แจ่มฟ้า และศรียา หงส์ยี่สิบเอ็ด (2560) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ตามยุคสมัย กล่าวว่า ลักษณะ การแสดงของแต่ละชุดที่ผู้สร้างสรรค์ผลงาน ประดิษฐ์ขึ้นมานั้นก็จะยังคงยึดหลัก ของนาฏศิลป์ไทยอยู่ การฟ้อนรำและท่วงที ลีลาเป็นกระบวนการเคลื่อนไหวของ อวัยวะร่างกายของนักแสดงสื่อออกมาใน ลักษณะต่างๆ เช่น สื่อแทนคำพูด แทน อากัปกิริยาที่กำลังปฏิบัติอยู่ การประดิษฐ์กิริยาท่าทางของมนุษย์ให้สวยงามเกิน กว่าปกติในการแสดงออก เป็นสื่อระหว่างผู้แสดงและผู้ชม การจัดกระบวนการท่าจะ เป็นแบบมีเนื้อร้องหรือไม่มีเนื้อร้องก็ตาม ต้องสามารถสื่อความหมายท่วงท่าลีลา เหล่านั้น โดยต้องสอดคล้องกับเนื้อร้องและทำนองเพลงด้วย เนื่องจากการแสดง ลีลาท่ารำนานาฏศิลป์ไทยต้องประกอบด้วยการใช้ภาษาท่า การใช้ภาษานาฏศิลป์ หรือการรำเพลงหน้าพาทย์ เพื่อบ่งบอกเรื่องราว ภาษานาฏศิลป์ที่ใช้ประกอบการ แสดง เป็นท่ารำนานาฏศิลป์ที่นำมาจากท่ารำแม่บท และเชื่อมท่ารำให้เป็นกระบวนการ ท่ารำในเพลงช้า เพลงเร็ว การแสดงจึงจะเกิดความวิจิตรงดงามตามแบบแผน นาฏศิลป์ไทยเช่นลักษณะการตั้งวง การก้าวเท้ากระดกเท้า การใช้จังหวะ ในการ แสดงก็จะเป็นลักษณะของดนตรีไทย ส่วนในเรื่องของเครื่องแต่งกายนั้น ก็จะแต่งกาย ตามแบบนาฏศิลป์ไทย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีกระบวนการทำสื่อประยุกต์ใช้กิจกรรม เพื่อการพัฒนาการสร้าง ความเข้าใจเรื่องการเพิ่มสิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ (LGBTQ) ผ่านรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา ที่ยั่งยืน ในรูปแบบออนไลน์

บรรณานุกรม

- ชนัญ ชิดา. (2567, 30 มิถุนายน). *ครุณาฏศิลป์*. สัมภาษณ์.
- ไชยา กุดนอก. (2567, 30 มิถุนายน). *ครุณาฏศิลป์*. สัมภาษณ์.
- ณัฐกานต์ ภูมิคอนสาร. (2565). ทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่หล่นหายไปของผู้เรียนกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Education Journal*, 5(1), 1 – 9.
- ดงนะเต็ง, ฮาซันอักกรม. (2564). ความท้าทายในการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุของกลุ่ม Gen X ในอำเภอเมืองจังหวัดตรัง. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 9 (3), 41 – 44.
- นิศารัตน์ สิงห์บุราณ กาญจนารัตน์ แจ่มฟ้า และศรียา หงส์ยี่สิบเอ็ด. (2560). *การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ตามยุคสมัย*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1508>
- พิมพ์ชนก เข้มพิลา. (2561). *LGBTQ คืออะไร สำคัญอย่างไร มหาวิทยาลัย ต่างประเทศจัดการกับประเด็นนี้อย่างไร*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก <https://www.hotcourses.in.th/study-abroadinfo/before-you-leave/what-is-lgbtq/>
- ภัทรินทร์ สว่างอารมณ์. (2553). *วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ภูมิ พวงกิม. (2558). *ดนตรีกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย พ.ศ. 2547-2557*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- สุนิศา โปธิแสนสุข. (2565). การสร้างนวัตกรรมทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน สร้างสรรค์ชุด ลายศิลป์เสียงอีสาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 13(2), 247 – 251.
- อภัสนันท์ ศรีจิตวิชัย. (2567, 28 มิถุนายน). *ครุณาฏศิลป์*. สัมภาษณ์.

การวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่อง กาพะเกษ จากหนังสือปรีวรรตไบลาน
ตอน เทพกินรีมาผ้อทำวสู่การสร้างสรรคการแสดงชุด
กินรีซ็อนซอนสมกาพะเกษ

Literature Analysis of Kalaket from the Book Pariwat
Bai Lan episode Thep Kinree Came to Create a
Series of Performances. Kinnareesonsonsomkalaket

สุดารัตน์ อาตมะพันธ์^{1*}, ภาณุวัฒน์ เหล่าพิลัย², ศุภวัฒน์ นามปัญญา³,
ชฎารัตน์ อูระเพ็ญ⁴, วิลาสินี ภาวภูตานนท์⁵, พิชญ์สินี นาทย์⁶
และ จีราพร ทองดอนตู⁷

Sudarat Atayaphan^{1*}, Panuwat Laophilai², Supawat Nampanya³,
Chadarat Auarpen⁴, Wilasini Phawaphutanon⁵, Phitsini Naphayap⁶
and Jeeraporn Thongdondoo⁷

Received: February 26, 2024

Revised: April 19, 2025

Accepted: April 22, 2025

¹²³⁴⁵⁶⁷สาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹²³⁴⁵⁶⁷Classical of Dramatic Arts and Performance, Faculty of
Humanities and Social Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

^{*}(E-mail: siangshinone@gmail.com)

^{*}Corresponding Author

²(E-mail: Panutik090518@gmail.com)

³(E-mail: Supawat.n@msu.ac.th)

⁴(E-mail: aurapen.111@gmail.com)

⁵(E-mail: Wilasiniphawaphutanon@gmail.com)

⁶(E-mail: gupgif046@gmail.com)

⁷(E-mail: amjeeraporn2395@gmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานจากหนังสือปริวรรตใบลาน เรื่องกาพะเกษ ตอนเทพกษิณีมาผ้อท้าว มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทของเทพกษิณีที่ตกหลุมรักในตัวท้าวกาพะเกษผู้ที่มีนางมาลีจันทร์เป็นคู่ครองอยู่แล้ว แต่เพราะด้วยอุปนิสัยความงามของท้าวกาพะเกษ ทำให้เทพกษิณีหลงใหลในตัวท้าวกาพะเกษมากและด้วยความที่เทพกษิณีพึงเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น เทพกษิณีจึงคิดที่จะไปพราหมเอาตัวท้าวกาพะเกษออกจากนางมาลีจันทร์กลับไปยังเมืองของเทพกษิณีเพื่อมาครองครอง จนลิ้มไต่ตรองให้ดีกว่าการกระทำเช่นนั้นมันผิดศีลธรรม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร หนังสือปริวรรตจากใบลาน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภาคสนามด้วยการสำรวจ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคัมภีร์ใบลานและด้านผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่าวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานจากหนังสือปริวรรตใบลาน เรื่องกาพะเกษ ทำให้เห็นถึงบทบาทความรักของเทพกษิณีที่มีต่อท้าวกาพะเกษ จึงเป็นเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน และกำหนดองค์ประกอบที่ประกอบไปด้วยเครื่องแต่งกาย ดนตรี และกระบวนท่ารำ นำมาสร้างสรรค์จนเกิดผลงานสร้างสรรค์ที่ผ่านทั้งแนวคิดและทฤษฎี จนเกิดผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์

ในการปฏิบัติการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดจากเครื่องมือที่ได้มาข้างต้น มาวิเคราะห์เพื่อศึกษา ค้นคว้าถึงประเด็นต่าง ๆ แล้วจึงเริ่มทำการทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์ตามแผน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำวิจัยในครั้งนี้ มีองค์ความรู้ที่แปลกใหม่ หลากหลายรูปแบบให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทำความเข้าใจเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เช่น องค์ความรู้การจัดการแสดง องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์บรรเลงดนตรี เป็นต้น

คำสำคัญ: วรรณกรรมกาพย์เห่, ปรีวรรตไบลาน, เทพกินรี

Abstract

The objective of this research was to study Isaan folk literature from the book Pariwat Bai Lan. Kalaket Story when Thep Kinnaree came to see the Thao Kalaket. It is intended to study the role of the Kinree, who fell in love with Thao Kalaket, who already had Maleechan as a wife. This made Thep Kinnaree very fascinated by Thao Kalaket and with Thep Kinnaree just entering his teenage years. Thep Kinnaree thought of taking Thao Kalaket away from Maleechan Returning to the city of Thep Kinnaree to take possession. He forgot to reflect that it was immoral to do so. By using the method of studying from documents, books from Bailan and collecting field data with surveys. Interview with Bai Lan scripture experts and Isaan folk literature experts. Collecting data by using survey and inter view.

The results showed that Isaan folk literature from the book Pariwat Bai Lan The story of Kalaket shows the role of Thep Kinnaree's love for Thao Kalaket. The researcher presented the idea of creating a folk dance performance and defining the elements that consisted of costumes. This led to the creation of creative works though both concepts and theories, resulting in creative works in dance.

In this research practice, the researcher analyzed all the data from the tools obtained above to study and research various

issues, and then began to conduct creative experiments according to the plan. The knowledge gained from this research are various forms of knowledge that are novel for researchers to study and understand to create works, such as knowledge of performance management. The knowledge of the creation of musical instruments, etc.

Keywords: Kalaket Story, Pariwat Bailan, Thep Kinree

บทนำ

กลุ่มวัฒนธรรมไทย - ลาว หรือชาวอีสานนั้น มีรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากอาณาจักรล้านช้าง เกิดความสัมพันธ์กับอาณาจักรไทย ที่อยู่ใกล้เคียงอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านระบบเครือญาติและการเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์โดยรวมก่อให้เกิดการส่งผ่านวัฒนธรรม ต่อกัน วัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างหลากหลายผ่านกาลเวลาจนหล่อหลอมกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน เป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานที่ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผู้คนจึงมีความผูกพันกับวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ และศรัทธาทั้งหมด วัดจึงเปรียบเสมือนเป็นแหล่งรวมของวิทยาการหลายแขนงรวมทั้งศิลปกรรมอีกด้วย รวมถึงการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ ประเพณีความเชื่อ การดำเนินชีวิต อีกทั้งองค์ประกอบด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ก็ส่งผลให้กับชีวิตประจำวันและความเคลื่อนไหวในวิถีชีวิตเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดผลงานศิลปกรรมขึ้นโดยเจตนาและโดยความจำเป็นในการดำรงชีวิต งานศิลปกรรมที่สามารถสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทย - ลาวได้เป็นอย่างดีคือ ฮูปแต้ม วรรณกรรมและวรรณกรรมมุขปาฐะ

วรรณกรรม ปรากฏครั้งแรกในพระราชบัญญัติคุ้มครองศิลปะและวรรณกรรม พ.ศ. 2457 บัญญัติขึ้นจากคำว่า Literature เช่นเดียวกับคำว่า วรรณคดี แต่วรรณกรรมมีความหมายกว้างกว่าคำว่าวรรณคดี ความหมายของวรรณกรรม

ตามนิยามของผู้รู้ทางด้านวรรณกรรมมีมากมายในตำราต่าง ๆ ตามตำราความหมายอย่างกว้าง ก็คือ อะไรก็ได้ที่มนุษย์สื่อสารผ่านภาษาอย่างมีคุณค่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแต่ง ตำรา บทความ ข่าว หนังสือพิมพ์ หรืองานเขียนในสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ แม้แต่คำพูดปราศรัย สุนทรพจน์

การเล่นนิทานหรือตำนานด้วยปากเปล่า ปริศนาคำทาย คำพังเพย ผญา ฯลฯ หรือการเล่นเพลงที่ว้ากกันสด ๆ อย่างเพลงพื้นบ้านหรือที่ศัพท์แสงทางวิชาการเรียกว่า "เพลงปฏิพากย์" อย่างเพลงฉ่อย ลำตัด อีสาว ฯลฯ ก็เป็นวรรณกรรม (มีชื่อเรียกเฉพาะว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ หมายถึงวรรณกรรมชนิดที่ถ่ายทอด บอกเล่าด้วยปากเปล่า ถ้าใช้ตัวอักษรมาถ่ายทอดด้วยการเขียน จัดจารจารึก ก็เรียกว่าวรรณกรรมลายลักษณ์) ที่กล่าวมาทั้งหมดคือวรรณกรรมในความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบของวรรณกรรม ก็คือ เรื่องแต่ง หรืองานประพันธ์หนังสือที่มีวรรณศิลป์ หรือ มีศิลปะการประพันธ์อย่างที่เราคุ้นเคยกันดี อาทิ นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี บทละคร ฯลฯ เป็น Fiction (เรื่องแต่ง หรือบันเทิงคดี) ไม่ใช่ Non - fiction (เรื่องข้อเท็จจริง หรือสารัตถคดี) อย่างบทความ สารคดี ข่าว ฯลฯ ที่เป็นวรรณกรรมในความหมายอย่างกว้าง วรรณกรรมพื้นบ้าน คือ วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร ใช้ภาษาและสำเนียงพื้นบ้านตามท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเกิดขึ้นจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น รวมถึงจารีต ประเพณี ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนความเชื่อของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ในอีกทาง วรรณกรรมพื้นบ้านก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเป็นบันทึกทางวัฒนธรรมที่แสดงออกด้วยภูมิปัญญาทางภาษาที่ลุ่มลึก วรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน อุดมไปด้วยวรรณกรรมนิทาน เนื่องจากสมัยอดีตวรรณกรรมอีสานนั้น เป็นประหนึ่งมรดกของประชาชนทั่วไปนั่นคือใช้อ่านทำนองเสนาะ (ลำ) ในที่ประชุมชน การที่วรรณกรรมอีสานอยู่ ในความสนใจของชาวบ้านดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เราให้กวีสร้างสรรค์วรรณกรรมนิทานจำนวนมาก

แม้ว่าวรรณกรรมอีสานจะดำเนินเรื่องตามแบบวรรณกรรมนิทาน คือมุ่งให้ความบันเทิงใจ สนุกสนานไปกับเนื้อเรื่อง แต่พิจารณาทางด้านสาระประโยชน์ทางจิตใจแล้วพบว่ากวีพยายาม สอดแทรกจริยธรรม การสอนศีลธรรม อยู่ในเนื้อเรื่องและอุปนิสัยของตัวละคร มีวรรณกรรมนิทานจำนวนมากที่ยกอ้างว่าเป็นชาติหนึ่งของพระพุทธเจ้า เช่น กล่าว ว่ามีอยู่ในพระเจ้าห้าสิบชาติ (ปัญญาสชาดก) บ้าง มีอยู่ในพระบาลีบ้าง ซึ่งตามความจริงส่วนใหญ่โครงเรื่องเป็นวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านนั่นเอง แต่ชาวอีสานโดยทั่วไปยอมรับว่าเป็น “ชาดก” วรรณกรรมอีสานจำนวนมากมีโครงเรื่องเหมือนกับวรรณกรรมภาคเหนือต่างแค่สำนวนโวหาร ภาษาถิ่นและฉันทลักษณ์ถิ่นเท่านั้น (ธวัช ปุณโณทก, 2561)

วรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่อง กาพะเกษ เป็นวรรณกรรมที่ชาวอีสานทุกยุคทุกสมัยมักจะมีไว้ประจำบ้านเรือนและวัดวาอาราม นิทานพื้นบ้านเรื่อง “กาพะเกษ” หรือกาละเกต นั้นจะออกเสียงตามสำเนียงอีสาน ที่ปรากฏมีหลายสำนวน สั้นบ้าง ยาวบ้าง เพื่อสะดวกและเหมาะสมต่อการเล่าเรื่อง แต่งขึ้นโดยนักปราชญ์เมืองล้านช้าง แต่งขึ้นในยุคต้นของเมืองเชียงทองแต่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง แล้วไม่ปรากฏว่าแต่งขึ้นในสมัยใด เพราะผู้แต่งในสมัยก่อนไม่ยอมรับชื่อไว้ในใบลาน หากแต่จะเป็นชื่อของผู้จารคัดลอกเท่านั้น วรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เรื่องกาพะเกษ ได้เรียบเรียงมาจากหนังสือผูกใบลาน ท่านเจ้าคุณ อริยานุวัตร อดีตเจ้าอาวาสวัดมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม เมื่อปีพุทธศักราช 2519 ท่านได้ชำระและแปลออกมาจากต้นฉบับใบลานที่เป็นอักษรไทยน้อย ที่นำมาจากวัดสว่างอารมณ์ อำเภอมือ จังหวัดร้อยเอ็ด กับท่านเจ้าคุณวิโรจน์รัตโนบล เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี วัดทุ่งศรีเมือง มีความประสงค์ที่จะนำไปตีพิมพ์และเผยแพร่เมื่อปีพุทธศักราช 2544 วรรณกรรมอีสานเรื่องกาพะเกษนี้ยังได้ปรากฏเป็นบทกล่อมเด็ก รวมไปถึงเป็นบทละครนอกของทางภาคกลาง ในส่วนของภาคใต้ก็ยิ่งปรากฏในบทกล่อมเด็กที่ชื่อกาละเกต การเล่าโดยผู้เฒ่า ผู้แก่ให้เด็ก ๆ ฟังในวาระโอกาสต่าง ๆ ก็จะสั้น กระชับเป็นนิทานที่ชาวบ้าน

นิยมกันมาก มีทั้งการบราฆ่าฟันกัน สุขหรรรษา ทุกข์โศกวิบโยค และพลัดพรากจากกัน แต่ความรักที่ถูกแต่งตั้งให้มาเป็นคู่กันแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคมากมายเพียงใด สุดท้ายแล้ว ก็ได้ครองคู่กันอย่างมีความสุข (พระอริยานุวัตร, 2519)

ความหมายของวรรณกรรม ตามนิยามของผู้รู้ทางวรรณกรรมมีมากมาย ในตำราต่าง ๆ อย่างเพลงพื้นบ้านหรือ ศัพท์แสงทางวิชาการเรียกว่า เพลงปฐพีพากย์ อย่างเพลงฉ่อยลำตัด อีแซว ฯลฯ ก็เป็นวรรณกรรม วรรณกรรมมุขปาฐะ หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดบอกเล่าด้วยปากเปล่า ถ้าใช้ตัวอักษรมาถ่ายทอดด้วยการเขียนจดจารจารึกก็เรียกว่า วรรณกรรมลายลักษณ์ ความหมายอย่างแคบของวรรณกรรมก็คือ เรื่องแต่งหรืองานประพันธ์หนังสือที่มีวรรณศิลป์หรือมีศิลปะการประพันธ์อย่างที่เราคุ้นเคยกันดี อาทิ นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี บทละคร เป็นต้น

วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนใครใช้ภาษาและสำเนียงพื้นบ้านตามท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงจารีตประเพณี ทัศนคติค่านิยมตลอดจนความเชื่อของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ วรรณกรรมพื้นบ้านก็กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวรรณกรรมท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องกาหะเกษ เป็นวรรณกรรมที่ชาวอีสานทุกยุคทุกสมัยมักจะมีไว้ประจำบ้านเรือนและวัดอารามที่นิทานพื้นบ้านเรื่อง กาหะเกษหรือกาละเกต แต่งขึ้นในยุคต้นของเมืองเชียงทองแต่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งแล้วไม่ปรากฏว่าแต่งขึ้นในสมัยใด เพราะผู้แต่งในสมัยก่อนไม่ยอมจารึกชื่อไว้ในใบลานหากแต่เป็นชื่อของผู้จารคัดลอกเท่านั้น

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน และเพื่อเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่วรรณกรรมอีสาน ทั้งยังเป็นการเผยแพร่วรรณกรรมผ่านรูปแบบการแสดง จึงได้เลือกศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่อง กาหะเกษ ตอน เทพกินรีมาผ้อท้าว เป็นตอนที่ท้าวกาหะเกษกับนางมาลีจันทร์กำลังเดินทางกลับเมืองพาราณสีระหว่างทางได้พักที่ใต้ต้นไทรใหญ่ทำให้นางกินรีทั้งสามตน ได้มาพบกาหะเกษนอนหลับพร้อมนางมาลีจันทร์ เกิดความหลงในรูปโฉมอัน

ดงามของตัวท้าวกาพะเกษ และเป่ามนตร์ให้กาพะเกษและนางมาลีจันทน์นอนหลับไม่รู้สีกตัว เทพกนิรีทั้งสามตนจึงได้อุ้มกาพะเกษกลับเมืองของตนเพื่อมาเสพสมดังใจปรารถนาของตน ด้วยความรักที่ท้าวกาพะเกษมีต่อนางมาลีจันทน์ จึงทำให้ท้าวกาพะเกษ ขอลาเทพกนิรีทั้งสามตนกลับไปหานางมาลีจันทน์ คณะผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวในวรรณกรรม เรื่อง กาพะเกษ ตอนเทพกนิรีมาผ้อท้าว มาถ่ายทอดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ชุต กนิรีซ้อนซอนสมกาพะเกษในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ชุต กนิรีซ้อนซอนสมกาพะเกษ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านอีสานจากหนังสือปริวรรตไบลานเรื่อง กาพะเกษ ตอน เทพกนิรีมาผ้อท้าว ฉบับ พระอริยานุวัตร วัดมหาชัย (พระอารามหลวง) จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสานชุต กนิรีซ้อนซอนสมกาพะเกษ

วิธีการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัยจะประกอบด้วย 6 ประเด็น คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสังเกต การสัมภาษณ์การประชุมกลุ่ม การถ่ายทอดกระบวนการทำรำ และการสร้างสรรค์กระบวนการในการสร้างสรรค์ครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ 2 วิธี คือ

1.1.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คณะผู้วิจัยได้

กำหนดประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ไว้ชัดเจน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปความเป็นมาของวรรณกรรม เรื่องกาพะเกษ แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และเป็นประเด็นคำถาม

1.1.2 การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นคำถามที่คณะผู้วิจัยไม่ได้กำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า แต่เป็นการสนทนากับผู้สัมภาษณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อให้ได้รายละเอียดที่สมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

1.2 สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ใช้ในการบันทึกภาพและเสียง ได้แก่ กล้องถ่ายรูปและกล้องบันทึกภาพ เคลื่อนไหว ผู้สร้างสรรค์ใช้เพื่อบันทึกข้อมูลในขณะทำการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้เห็นข้อผิดพลาด เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยและสร้างสรรค์นาฏศิลป์อีสานพื้นบ้าน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อมกลุ่มตัวอย่างและนำมาวิเคราะห์ผลงานทางนาฏศิลป์ ศีกรรวบรวมข้อมูลเอกสารค้นคว้าข้อมูลที่สำคัญจากหนังสือวิชาการ วารสารบทความวิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สืบค้นหามาจากอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวิจัย วิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง มีอิทธิพลทางนาฏศิลป์เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่สำคัญของการวิจัย

3. การจัดกระทำข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อมกลุ่มตัวอย่างและนำมาวิเคราะห์ผลงานทางนาฏศิลป์ ศีกรรวบรวมข้อมูลเอกสารค้นคว้าข้อมูลที่สำคัญจากหนังสือวิชาการ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สืบค้นหามาจากอินเทอร์เน็ตเว็บไซต์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัยวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง มีอิทธิพลทางศิลปกรรมเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามและสร้างสรรค์ผล

งานทางนาฏศิลป์ตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่สำคัญของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ของวรรณกรรมเรื่องกาพะเกเฮ ศิลปะการแสดง ที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้าศึกษามาแล้ว ตามวิธีการรวบรวมข้อมูล เช่น ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามข้อมูลที่ได้จากการสังเกตบันทึกภาพถ่าย การใช้ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แยกส่วนข้อมูลส่วนนี้ เพื่อหาปรากฏการณ์ใหม่การผสมผสานการสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ผ่านศิลปะการแสดง และการสร้างศิลปะการแสดงเพื่อพัฒนางานทางด้านนาฏศิลป์อีสานพื้นบ้านขึ้นมาให้เป็นงานสร้างสรรค์

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องกาพะเกเฮ ตอนเทพกษิณีมาผ้อท้าว ทำให้ทราบถึงการแสดงที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเรื่อง กาพะเกเฮ มีรูปแบบของการนำเสนอวรรณกรรมที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

การแสดงในรูปแบบที่เป็นลำเรื่องต่อกลอน เรื่องที่ใช้แสดงในลำเรื่องต่อกลอนเป็นนิทานขนาดยาว มีเหตุการณ์ซับซ้อนหลายตอนจบ จึงเรียกว่า ลำเรื่องต่อกลอน เรื่องที่นิยมแสดงในยุคแรก คือนิทานชาดก และนิทานพื้นบ้าน สมพงษ์ บุตรโรจน์กล่าวถึงเรื่องที่แสดงในระยะต่อมาว่า มีการดัดแปลงเรื่องราวขึ้นมาใหม่ให้ทันสมัย อาจนำมาจากนิทานพื้นบ้านไปจนถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบัน แต่ก็ยังให้ข้อคิดและคติธรรมแก่ผู้ชม การแสดงของผู้แสดงในลำเรื่องต่อกลอนนั้น (สมพงษ์ บุตรโรจน์, 2532) กล่าวว่า "หมอลำประเภทนี้มีตัวละครตัวแสดงไม่มากนัก ส่วนมากจะหาตัวแสดงเด่น ๆ เล่นบทได้ดีเยี่ยมมาแสดงเวลาพูดมักจะใช้คำพญาตอบได้และเกี้ยวพาราสี และการลำนั้นจะให้ข้อคิด เป็นคติสอนใจ"

ภาพที่ 1 ลำเรื่องต่อกลอนเรื่องท้าวการะเกตุ ของคณะรังสิมันต์
 ที่มา : <https://images.app.goo.gl/ngDf5Wv3ZF5xfcp7A>

การแสดงในรูปแบบที่เป็นแอนิเมชัน คือ การสร้างสรรค์ลายเส้นและรูปทรงที่ไม่มีชีวิต ให้เคลื่อนไหวเกิดมีชีวิตขึ้นมาได้โดยผ่านกระบวนการที่เฟรมแต่ละเฟรมของภาพยนตร์ ถูกผลิตขึ้นทีละเฟรม แล้วนำมาร้อยเรียงเข้าด้วยกันโดยการฉายต่อเนื่องกัน ไม่ว่าจากวิธีการ ใช้คอมพิวเตอร์กราฟิก ถ่ายภาพรูปรวาดหรือ หรือรูปถ่ายแต่ละขณะของหุ่นจำลองที่ค่อย ๆ ขยับเมื่อนำภาพดังกล่าวมาฉายด้วยความเร็ว ตั้งแต่ 16 เฟรมต่อวินาที ขึ้นไป เราจะเห็นเหมือนว่าภาพดังกล่าวเคลื่อนไหวได้ต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การเห็นภาพติดตาในทาง คอมพิวเตอร์ การจัดเก็บภาพแบบแอนิเมชันที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอินเทอร์เน็ต ได้แก่เก็บในรูปแบบ GIF MNG SVG และ แฟลช

ภาพที่ 2 แอนิเมชันเรื่องกาพะเกษ

ที่มา : <https://images.app.goo.gl/jrnHhPeAMg2MZ3F99>

การแสดงในรูปแบบที่เป็นนาฏศิลป์ คือศิลปะการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตงดงาม ให้ความบันเทิง อันโนมน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น หรือเรียกว่า ศิลปะของการร้องรำทำเพลง

ภาพที่ 3 การแสดงชุดกีนรีอุ้มสม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่มา : https://youtu.be/1ZaZ_v3A8CA?si=oLiqYfcY2Ag_TYFk

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์แยกส่วนข้อมูลส่วนนี้ เพื่อหาปรากฏการณ์ใหม่การผสมผสานการสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นผ่านศิลปะการแสดง และการสร้างศิลปะการแสดงเพื่อพัฒนางานทางด้านนาฏศิลป์อีสานพื้นบ้าน โดยการวิเคราะห์ตอนของการแสดง คือ ตอนกินรีมาผ้อท้าว เพื่อทำการสร้างสรรค์เป็นการแสดงพื้นบ้านอีสาน ชุด กินรีซ้อนซอนสมภาพะเกษ

6. กระบวนการสร้างสรรค์

การปฏิบัติการวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดจากเครื่องมือที่ได้มาข้างต้นมาวิเคราะห์เพื่อศึกษา ค้นคว้าถึงประเด็นต่างๆ แล้วจึงเริ่มทำการทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์ตามแผน ดังนี้

6.1 รวบรวมข้อมูลวรรณกรรมเรื่อง กาฬเกษ ที่ได้จากการศึกษาหนังสือปริวรรตไบลานและสัมภาษณ์

6.2 ออกแบบการแสดง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

6.2.1 ออกแบบการบรรเลงดนตรี

6.2.2 ออกแบบลำดับการแสดง

6.2.3 ออกแบบเครื่องแต่งกาย

6.3 นำเสนอการแสดงชุดดังกล่าวต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

6.4 ประเมิน สรุป ปรับปรุงแก้ไขผลงานสร้างสรรค์ตามแบบประเมินและคำแนะนำ

6.5 สรุปผลการแสดง และจัดทำรายงานการสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์

ผลการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านอีสานจากหนังสือปริวรรตไบลานเรื่อง กาฬเกษ ตอน เทพกินรีมาผ้อท้าว ฉบับ พระอริยานุวัตร วัดมหาชัย (พระอารามหลวง) จังหวัดมหาสารคาม

วรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เรื่อง กาหะเกษ ตอน เทพกินรีมาผ้อท้าว พบว่าเป็นวรรณกรรมจากการศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เรื่องกาหะเกษ คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาจากหนังสือปริวรรตจากใบลาน ของพระอริยานุวัตรที่ปริวรรตขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2519 ซึ่งพระอริยานุวัตรได้ถอดบทความหรือเนื้อหาแล้วแปลออกมาจากใบลาน ให้เป็นอักษรไทย และนำมาตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2544 เพื่อเผยแพร่ให้ผู้คนได้รู้จักวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่อง กาหะเกษ ตอน เทพกินรีมาผ้อท้าว ในขณะที่ท้าวกาหะเกษและนางมาลีจันทร์ได้เดินทางกลับเมืองพาราณสีระหว่างทางทั้งสองได้นอนพักที่ใต้ต้นไทรใหญ่ ครั้นนางกินรีทั้ง 3 ตน มาเห็นเข้าก็ตกหลุมรักกาหะเกษและได้อุ้มกาหะเกษกลับไปเมืองของนาง อยู่ร่วมเรือนกันได้ 3 เดือน แต่สุดท้ายกาหะเกษก็หาทางออกจากเมืองกินรีเพื่อมาหานางมาลีจันทร์

วรรณกรรมอีสานเป็นมรดกอันล้ำค่า สะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรม ความเชื่อในท้องถิ่น อีกทั้งยังแฝงไปด้วยคติคำสอน ความเชื่อและจินตนาการตลอดจนการพัฒนาของภาษาเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน และเพื่อเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่วรรณกรรมอีสาน ทั้งยังเป็นการเผยแพร่วรรณกรรมผ่านรูปแบบการแสดง จึงได้เลือกศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่อง กาหะเกษ ตอน เทพกินรีมาผ้อท้าว เป็นตอนที่ท้าวกาหะเกษกับนางมาลีจันทร์กำลังเดินทางกลับเมืองพาราณสีระหว่างทางได้พักที่ใต้ต้นไทรใหญ่ทำให้นางกินรีทั้งสามตน ได้มาพบกาหะเกษนอนหลับพร้อมนางมาลีจันทร์เกิดความหลงใหลในรูปโฉมอันงดงามของตัวท้าวกาหะเกษ และเป่ามนตร์ให้กาหะเกษและนางมาลีจันทร์นอนหลับไม่รู้สีกตัว เทพกินรีทั้งสามตนจึงได้อุ้มกาหะเกษกลับเมืองของตนเพื่อมาเสพสมดังใจปรารถนาของตน ด้วยความรักที่ท้าวกาหะเกษมีต่อนางมาลีจันทร์ จึงทำให้ท้าวกาหะเกษ ขอลาเทพกินรีทั้งสามตนกลับไปหานางมาลีจันทร์ คณะผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวในวรรณกรรม เรื่อง กาหะเกษ ตอน เทพกินรีมาผ้อท้าว มาถ่ายทอดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ชุด กินรีซึ้งซ่อนสมกาหะเกษในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน ชุด กินรีซึ้งซ่อนสมกาหะเกษ

การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้มีกระบวนการนาฏยประดิษฐ์ ด้านดนตรี ประพันธ์คำร้อง และเครื่องแต่งกาย

2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านอีสานชุด กิรีซอนซอนสมกะพะเกะ

2.1 ด้านดนตรีประกอบการแสดง

เครื่องดนตรีที่ใช้ในประพันธ์บทเพลงประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน โดยรวมจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มของเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ประกอบจังหวะ และกลุ่มเครื่องดนตรีที่นำหน้าที่เป็นทำนอง

ภาพที่ 1 โน้ตเพลง กิรีซอนซอนสมกะพะเกะ

ที่มา : คณะผู้วิจัย

2.2 ประพันธ์คำร้อง

นายบรรณ โทบุตดี   ประพันธ์ดนตรี

นายจักรกฤษณ์ พันรัตน์   นักร้อง

นางสาวรังศิยา หามาลา

นายพัฒนายุ สังอ่อน

เนื้อร้อง

ช่วงที่ 1 (ผู้ชาย)

-พงพนาลาวัลย์พุกษา หมู่สกุลาสกุนีบินบน ออละแอส่งเสียงแจบจัน
มิดคาหย่างนำดงพงพนาเขียวขจี วานรเล่นนำกกไม้ในไพร่ กระต่ายเต้นโตนซอน
ในไพร่ศรี มัจฉาบ่อนในวารินดงหมู่ปทุมมา

-เมื่อนั้นกาพะเกษาบ่าวบา กับมิ่งแก้วกัลยานาถหล่ามาลีจันทร์ ได้เดิน
ดุงแดนด้าวโดนพะลัน สีได้กลับเมือบ้านปางนครคีรี นิทรายังพักผ่อนในพงพี
ทอดทะเน็งเนาว์นอนในบ่อนนี้ พระพายพานพัทวิคิงเจ้าสองเชื้อ

ช่วงที่ 2 (ผู้หญิง)

-อนงค์นางน้อยนวลนาถินรี อยู่ป่าไพร่มาส่วยสีไสรจสรลง เล่นน้ำอยู่
วังเวินอยู่สามองค์ จึงได้เหลียวเห็นองค์บาคานท้าวเหล่านอน

-กาพะเกษาท้าวสั่งมามงฮูปคอง พะไมฮักมักค้อมอยากดอมเจ้าบ่าวบา
จิตกะสันไ้อ้อยากนอนเียงเคียงกายา พิศพัคต์มักไบหน้าปานอินแต้มแตงลง

-ปงใจแล้วสีลักเอาท้าวเบ็งก่อนหนา สนิตฮิตคองกะอย่าตันหากุ่มมีดมัว ฮักมา
เล่นตุ้มคือกะชุมมางุมหัว สีเอาท้าวไปเป็นผัวนอนซ้อนว่าฮ่วมเียง

ช่วงที่ 3 (ผู้หญิง)

-กิริศิดโคโคโคกัศิตรมเศรร้า ย่อนว่ามักผัวเขาเอาวอนอ้ายมาครอบครอง
ลักพามบ้านนอนเียงดอกเคียงหมอน หลงเอามาอนซ้อนฮ่วมเียงบ่อนเตียงนาง

-พอคิดได้แม่สมศรีสาวสุรางค์ สามกิริเียวบางสิพาอ้ายคืนนคร ส่งบาคาน
ท้าวให้เมียแพงกลับคืนบ่อน วาสนาบ่ได้ซื่อนเป็นเมียแก้วของบ่าวบา

(ผู้ชาย)

-ยายนี้คิดพ้อคะนิงนำ ไอ้แมงามขำกินรีของอ้ายพี่ วาสนาของเฮามีเท่า
นี้ คืดฮอดเจ้าคืดนำหลายได้แพงพี่ คั่นว่าบุญเฮามีคงได้ซ้อเป็นเมียแพง

2.3 การแต่งกายด้านหน้าและด้านหลัง

ภาพที่ 5 การแต่งกายด้านหน้าและด้านหลังของท้าวกาพะเกษ
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 6 การแต่งกายด้านหน้าและด้านหลังของนางมาลีจันทร์
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 7 การแต่งกายด้านหน้าและด้านหลังของนางกนิรี
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 8 การแต่งกายด้านหน้าและด้านหลังของสนมนางกินรี
 ที่มา : คณะผู้วิจัย

รูปแบบการแสดง จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วงโดย

การแสดงช่วงที่ 1 ท้าวกาพะเกสได้พานางมาลีจันทร์ผู้ที่เป็นคนรักกลับ
 เมืองของตน ระหว่างทางท้าวกาพะเกสก็ได้พานางมาลีจันทร์นอนพักใต้ต้นไทรใหญ่

การแสดงช่วงที่ 2 นางกินรีทั้ง 3 ได้มาเล่นน้ำแล้วพบเห็นท้าวกาพะเกส
 ที่นอนพักอยู่ใต้ต้นไทรใหญ่ ก็เกิดตกหลุมรักท้าวกาพะเกส จึงได้อุ้มตัวท้าวกาพะ
 เกสกลับเมืองของตนเพื่อเสพสมดังใจ

การแสดงช่วงที่ 3 หลังจากที่ท้าวกาพะเกสอยู่ร่วมกับนางกินรีได้หลาย
 เดือน ก็นึกคิดถึงนางมาลีจันทร์จึงได้ล่านางกินรีทั้ง 3 ตนกลับไปหานางมาลีจันทร์

ฉากประกอบการแสดง

ภาพที่ 9 ฉากประกอบการแสดงฉากป่ามีต้นไม้และสระน้ำ
ที่มา : คณะผู้วิจัย

ภาพที่ 10 ฉากประกอบการแสดงฉากเมืองนางกนิริมที่ตั้ง
ที่มา : คณะผู้วิจัย

สรุปผล

การวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องกาพะเกษ ตอนเทพกนิรีมาผ้อท้าว ฉบับพระอริยานุวัตร วัดมหาชัย (พระอารามหลวง) จังหวัดมหาสารคาม วรรณกรรมอีสานเป็นมรดกอันล้ำค่า สะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรมความเชื่อในท้องถิ่น อีกทั้งยังแฝงไปด้วยคติคำสอน ความเชื่อและจินตนาการตลอดจนการพัฒนาของภาษาเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานและเพื่อเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่วรรณกรรมอีสาน ทั้งยังเป็นการเผยแพร่วรรณกรรมผ่านรูปแบบการแสดง จึงได้เลือกศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานเรื่องกาพะเกษ ตอน เทพกนิรีมาผ้อท้าว เป็นตอนที่ท้าวกาพะเกษกับนางมาลีจันทร์กำลังเดินทางกลับเมืองพาราณสีระหว่างทางได้พักที่ไต้ต้นไทรใหญ่ทำให้นางกนิรีทั้งสามตนได้มาพบกาพะเกษนอนหลับพร้อมนางมาลีจันทร์ เกิดความหลงใหลในรูปโฉมอันงดงามของตัวท้าวกาพะเกษ และเป่ามนตร์ให้กาพะเกษและนางมาลีจันทร์นอนหลับไม่รู้สีกตัว เทพกนิรีทั้งสามตนจึงได้อุ้มกาพะเกษกลับเมืองของตนเพื่อมาเสพสมดังใจปรารถนาของตน ด้วยความรักที่ท้าวกาพะเกษมีต่อนางมาลีจันทร์ จึงทำให้ท้าวกาพะเกษ ขอลาเทพกนิรีทั้งสามตนกลับไปหานางมาลีจันทร์ คณะผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวในวรรณกรรม เรื่อง กาพะเกษ ตอนเทพกนิรีมาผ้อท้าว มาถ่ายทอดเป็นการแสดงสร้างสรรค์ ชูต กนิรีซุ่มซ่อนสมกาพะเกษ

อภิปรายผล

การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง ชูต กนิรีซุ่มซ่อนสมกาพะเกษ พบว่าหลักนาฏยประดิษฐ์ในเรื่องการคิดให้มีนาฏศิลป์ กำหนดความคิดหลักทั้งในระดับเป้าหมายและระดับวัตถุประสงค์ การประมวลข้อมูล การกำหนดรูปแบบ ตลอดจนการกำหนดองค์ประกอบอื่นที่ประกอบไปด้วยเครื่องแต่งกาย ดนตรี กระจับปี่ ท่ารำทั้งหมด ล้วนเป็นกระบวนการควบคุมการทำงานของนาฏศิลป์ให้เห็นไปตามวัตถุประสงค์ และแนวความคิด ซึ่งความคิดสร้างสรรค์จะต้องประกอบไป

ด้วยความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออสอดคล้องกับที่ Guilford And Hoepfner (1971) ที่อธิบายว่าความคิดคล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่น เป็นพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ส่วนความคิดริเริ่มนั้นทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และความคิดละเอียดลออทำให้ความคิดนั้นมีรายละเอียดในการคิดมากขึ้น กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงชุด กิ นรีซื่อนซอนสมกาพะเกช ในส่วนที่เป็นกระบวนการทำรำ พบว่า การนำท่าหลักจากท่านาฏยศิลป์ไทยมาประกอบสร้างสามารถใช้ มือ แขน แขนงสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อให้เห็นใช้ร่างกาย การก้าวเดิน การทางตัว การถ่ายน้ำหนัก จำเป็นต้องปรับให้เป็นไปตามนาฏยลักษณ์ของพื้นเมืองให้ชัดเจนและพริ้วไหว โดยเพิ่มท่าที่เป็นเอกลักษณ์และท่าเชื่อม โดยการจัดเรียงท่าให้มีความสัมพันธ์และร้อยเรียงกันไปได้อย่างสวยงาม อิสระตามธรรมชาติของการฟ้อนพื้นเมืองสอดคล้องกับ ชัชวาลวงศ์ประเสริฐ (2532) ที่อธิบายว่า ท่าฟ้อนรำของชาวอีสาน มีความเป็นอิสระ ขึ้นอยู่กับลีลาของผู้ฟ้อนที่จะขยับมือเคลื่อนไหวอย่างไร ส่วนเรื่องของดนตรีก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การสร้างสุนทรียภาพทางดนตรีนอกจากความไพเราะของท่วงทำนองแล้วยังควรส่งอารมณ์และสนับสนุนให้การแต่งเพลงสมจริงอีกด้วยซึ่งดนตรีพื้นบ้าน ก็สามารถสร้างท่วงทำนองที่หลากหลายให้สอดคล้องกับอารมณ์ของการแสดงด้วยลายเพลงที่หลากหลาย สอดคล้องกับที่ ชุมเดช เดชภิมล (2531) อธิบายว่า ดนตรีพื้นบ้านนั้นแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ ธรรมชาติตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม โดยเฉพาะดนตรีภาคอีสานนั้นท่วงทำนองดนตรีที่สนุกสนาน จังหวะขึ้นดังเร้าใจ เช่น ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก ลายลมพริ้ว เป็นต้น นอกจากนี้ความสำคัญในเรื่องจังหวะและทำนองเพลง ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลย ศุขะวณิช (2538) ที่อธิบายว่า การกำหนดท่วงทำนองและจังหวะของเพลงให้เข้ากับลีลาท่ารำโดยยึดหลักความสัมพันธ์ของท่วงทำนองเพลงกับท่ารำความสัมพันธ์ระหว่าง ความหมายของบทร้องเป็นเรื่องที่ต้องทำให้ออกกลืนและการแสดงจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการ ออกแบบการเคลื่อนไหวและ

การใช้พื้นที่ให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการใช้ที่ว่างตำแหน่ง ขนาด ทิศทาง เพื่อให้เกิดความลงตัว และสอดคล้องกับทำราจนเกิดเป็นภาพศิลปะที่สวยงาม สอดคล้องกับ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2548) ที่อธิบายถึงความงามในศิลปะเป็น ผลงานทางทักษะที่ผ่านกระบวนการทางปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจเป็นพื้นฐาน ศิลปะ ไม่ใช่ธรรมชาติ แต่ศิลปะได้อาศัยธรรมชาติเป็นปัจจัย เป็นแหล่งสนใจทางการสร้างงานศิลปะ การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงชุด กิรินทร์ซอนสมกาพะเกษ เป็นการสร้างงานศิลปะจากความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ แต่ใช้หลักทางนาฏศิลป์เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความงดงาม มีแบบแผนร่วมใช้ชุมชนได้อย่างมีระบบต่อไป

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์อีสาน ชุด กิรินทร์ซอนสมกาพะ หลัง นานฎยประดิษฐ์ในเรื่องการคิดให้นาฏศิลป์ในพื้นที่ การกำหนดความคิดหลัก ทั้งในระดับเป้าหมายและระดับวัตถุประสงค์ การประมวลข้อมูล การกำหนดขอบเขต การกำหนดรูปแบบตลอดจนการกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ประกอบไปด้วยเครื่องแต่งกาย ดนตรี กระบวนท่ารำ ทั้งหมดล้วนเป็นกระบวนการควบคุมการทำงานของ การสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามหลักการสร้างสรรค์หรือ ออกแบบนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดความสวยงามมีเอกลักษณ์มีการสอดแทรก แนวคิดลักษณะความเป็นอยู่หรือความเชื่อของมนุษย์ที่ต้องออกแบบให้อยู่บน พื้นฐานของธรรมชาติอย่างมีศิลปะความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์เอง ซึ่งบางคนก็มีมากบางคนก็มีน้อยหรือที่เข้าใจว่าความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในความถนัด หรือความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์นอกจากจะเกิดมา เฉพาะตัวบุคคลแล้วยังสามารถเกิดขึ้นได้ จากการสะสมประสบการณ์และการ แก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์มีแรงบันดาลใจมาจากบริบททางสังคม ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น วัฒนธรรม วรรณกรรม ตำนานเรื่องเล่าก็สามารถนำมาสร้างแนวคิดให้เกิดเป็นการเคลื่อนไหว สามารถรับรู้ได้ด้วยตาเปล่า สุนทรียะที่ได้รับอาจจะเป็นความซาบซึ้ง ความสุข และการได้ปลดปล่อยอารมณ์จากความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน แต่นาฏยประดิษฐ์ที่เกิดจากความเชื่อนั้น จะมีพลังงานศรัทธาเป็นแรงบันดาลใจ กระบวนการประกอบสร้าง จึงจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีในการถอดสัญญาณเพื่อให้เกิด “ภาพจริง” ที่มี “ความหมายต่อการศรัทธา” นั้น และเพื่อให้ภาพจินตนาการเด่นชัดการใช้ทฤษฎีหลักทางนาฏศิลป์มาควบคุมการทำงานในทุกรายละเอียดขององค์ประกอบ ก็จะทำให้ผลงานสร้างสรรค์มีแบบแผนและมีสุนทรียภาพยิ่งขึ้น

1.2 การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ โดยเฉพาะการประดิษฐ์ท่ารำ ด้วยการผสมผสานท่าหลัก ท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ และท่าเชื่อมรำต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ เชื่อมโยง และสมดุลกันระหว่างท่าต่อท่าหรือระหว่างมือ แขน ขา และเท้า โดยข้อคำนึงนั้นจะสามารถสร้างให้เห็นถึง “ความลงตัว” ที่จะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของท่ารำ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องอยู่ภายใต้ “แนวคิด” ในการสร้างสรรค์การแสดง

บรรณานุกรม

- เฉลย ศุขะวณิช. (2538). *นาฏศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ชีซวาล วงษ์ประเสริฐ. (2532). *ศิลปะการฟ้อนภาคอีสาน*. มหาสารคาม: สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2548) *การวิจัยทางศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุมเดช เดชภิมล. (2531). *ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานจากหมอลำ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พระอริยานุวัตร. (2519). *วรรณคดีอีสานกาพย์เห่*. อุบลราชธานี: ศิริธรรม.
- ธวัช ปุณโณทก. (2561). *วรรณกรรมภาคอีสาน = North-eastern Thai literature*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Guilford and Hoepfner, R. (1971). *The Analysis of Intelligence*. New York : McGraw-Hill.

การออกแบบตราสัญลักษณ์การแข่งเครื่อง
ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
The Soeng Khueang Logo Design in Nongbua
Subdistrict Atsamart District Roi Et Province

กิตติพงษ์ พลทิพย์^{1*}, พิกุล มีมานะ², พรหมลิขิต อุรา³, สินทรัพย์ ยืนยาว⁴
และดิษฐพล ใจชื่อ⁵
Kittiphong Phontip^{1*}, Pikul Meemana², Promlikit Ura³, Sinsub
Yuenyaw⁴ and Dittaphol Jaisue⁵

Received: March 7, 2024

Revised: April 22, 2025

Accepted: April 27, 2025

^{*}คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹Faculty of nursing, Roi Et Rajabhat University

¹(E-mail: kittiphontip1987@hotmail.com)

*Corresponding Author

²วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²Roi Et Bhudhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²(E-mail: chokooooon@gmail.com)

³คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³Faculty of Business Administration and Accounting, Sisaket

Rajabhat University

³(E-mail: promlikit@sskru.ac.th)

⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

⁴Faculty of Humanities and Social sciences, Buriram Rajabhat University

⁴(E-mail: sinsub.yy@bru.ac.th)

⁵วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

⁵SriMaha Sarakhm Nursing college, Faculty of Nursing,

Praboromarajchanok Institute

⁵(E-mail: Dittaphol@smnc.ac.th)

บทคัดย่อ

เซ็งเครื่อง เป็นศิลปะการแสดงที่นิยมเล่นของชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ชุมชนมีการสืบสานพัฒนาและต่อยอดศิลปะการแสดงเซ็งเครื่องอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินผลตราสัญลักษณ์การแสดงเซ็งเครื่อง ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการออกแบบตราสัญลักษณ์ 2) ขั้นตอนการสร้างตราสัญลักษณ์ และ 3) ขั้นตอนการประเมินผลตราสัญลักษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ตามแนวทางการคิดเชิงออกแบบของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (2010) ประกอบด้วย (1) การเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (2) การตีกรอบปัญหา (3) การระดมความคิด (4) การสร้างต้นแบบ และ (5) การทดสอบ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 12-15 คน และเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะสร้างตราสัญลักษณ์การแสดงเซ็งเครื่อง เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ร่วมกับภาพถ่าย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายและความสามารถทดแทนกันได้ จึงได้สร้างตราสัญลักษณ์ขึ้น จำนวน 3 ภาพ และประเมินผล พบว่าตราสัญลักษณ์ทั้ง 3 แบบมีความสามารถทดแทนกันได้ดีกับภาพถ่าย และสามารถเก็บรายละเอียดเครื่องแต่งกายได้ดี นอกจากนี้ชุมชนยังมีความพึงพอใจและนำภาพไปใช้เป็นภาพต้นแบบในการออกแบบชิ้นงานอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ : ตราสัญลักษณ์, เซ็งเครื่อง, การแสดงพื้นบ้าน

Abstract

“Soeng Khueang” is a performing that is popular among Nongbua subdistrict Atsamart district Roi Et province. The community has continued to develop and expand on that. This qualitative research aims to design, create and evaluate Soeng Khueang logos

in Nongbua subdistrict Atsamart district Roi Et province. The research is divided into 3 Process: 1) the logos design process 2) the logos creation process and 3) the logos evaluation process. Data were collected by focus group discussion. It was conducted according to Stanford University's Design Thinking approach, which included: (1) Empathize (2) Define (3) Ideate (4) Prototype and (5) Test. There are 12-15 key informants and selected by purposive sampling. The research result found that, the community had a desire to create a logo Soeng Khueang. To be used in public relations together with photographs. Taking into account the composition of the clothing and its interchangeability. Therefore, 3 logos were created and evaluated. The evaluation results found that, All 3 logos are interchangeable with photos, and They can capture details of clothing well. In addition, the community is also satisfied and uses these as prototypes for designing other pieces in the future.

Keywords: Logo, Soeng Khueang, Local performing

บทนำ

ศิลปะการแสดงท้องถิ่นเป็นทุนวัฒนธรรมกลุ่มหนึ่งที่สามารถพัฒนาเป็น “Soft power” นำไปสู่ฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่มุ่งเน้นให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยชุมชนเองจะเกิดความตระหนักในการพัฒนาท้องถิ่นตนเองให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีการพัฒนาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้อยู่ในใจของผู้บริโภค สร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(อิสเรศ สุขเสนี, พิมพ์ไพ สุภารี, อัครครา มะเสนา และพงษ์ศักดิ์ สังฆะมณี, 2563) ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนชาวอีสานที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีบริบทสังคมตามสภาพวัฒนธรรมของชาวอีสาน ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา และหลักฮีตคองโบราณ และมีศิลปะการแสดง “เซิ้งเครื่อง” ที่สืบทอดกันเป็นเวลายาวนาน (พระครูปริยัติสุทธิคุณ, พระครูวาปีจันทคุณ และพระวิมาน คมภีร์ปญฺญ, 2564) และยังคงพัฒนาสืบสานต่อเนื่องในรูปแบบการรวมกลุ่มองค์กรชุมชน คือ “ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนตำบลหนองบัว” ซึ่งถือได้ว่าเป็นศิลปะการแสดงอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ที่สามารถผลักดันให้เกิดกระบวนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

เซิ้งเครื่อง เป็นศิลปะการแสดงที่นิยมละเล่นของชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด รวมไปถึงพื้นที่อำเภอมืองสรวง อำเภอสว่างภูมิ อำเภอดุสิตรัตนพิมาย และอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีชื่อเรียกตามพื้นที่แต่ละชุมชน เช่น เซิ้งเครื่อง เซิ้งโบราณ เซิ้งแถบตาลแถบลาน กิตติพงษ์ พลทิพย์, พิกุล มีมานะ และสินทรัพย์ ยืนยาว, 2563) โดยจะละเล่นในเทศกาลงานบุญบั้งไฟ ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงเซิ้งบั้งไฟ ซึ่งเซิ้งเครื่องจะมีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง คือ มีหมวกเซิ้งเครื่อง ที่เป็นหมวกสานไม้ไผ่ประดับด้วยใบตาลแกะสลักกลดลายพื้นบ้าน ประดับด้านบนของหมวก ลักษณะคล้ายกระโจม มีลูกปัดร้อยประดับบริเวณใต้ขอบหมวก สวมเสื้อไหมสีดำประดับด้วยแถบตาลหรือแถบลานแกะสลักหรือถักเปีย ตามแนวลำตัว สวมกางเกงสีดำ มีผ้าสไบขิดพาดเฉียงไหล่ทั้งสองข้าง นิ้วมือทั้งสองข้างผูกด้วยผ้าใยบัว ผ้าจะพลิ้วตามลมเมื่อพ้อนรำ มีขอเป็นเครื่องดนตรี ประดับลายกระดาศ ห้อยที่เอวลูกกระพรวนจะกระทบเครื่องไม้ เมื่อเคลื่อนไหว สวมรองเท้าผ้าใบสีขาว นอกจากมีเอกลักษณ์ด้านเครื่องแต่งกาย ยังมีเอกลักษณ์ด้านการขับร้อง โดยจะมีจังหวะที่ช้าตามสำเนียงของชุมชน (กิตติพงษ์ พลทิพย์, พิกุล มีมานะ และสินทรัพย์ ยืนยาว, 2563)

ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เล็งเห็น

ถึงพลังอำนาจของศิลปะการแสดงเชิงเครื่อง ได้รวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรชุมชน “ศูนย์จัดการวัฒนธรรมชุมชนเฉลิมพระเกียรติบ้านหนองบัว หมู่ 1” มีการสืบสาน พัฒนาและต่อยอดศิลปะการแสดงเชิงเครื่องอย่างต่อเนื่อง ร่วมแสดงในเทศกาล งานโอกาสต่าง ๆ ของชุมชน อำเภอ และจังหวัด เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็น พื้นที่วิจัยของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนศิลป์ ถ่ายทอดรายการโทรทัศน์ผ่าน รายการทุกทิศทั่วไไป รวมไปถึงจัดตั้งอาคารศูนย์เรียนรู้เชิงเครื่องภายในชุมชน (พระครูปริยัติสุทธิคุณ, พระครูวาปีจันทคุณ และพระวิมาน คมกริปโย, 2564) และได้พัฒนาเป็น ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนตำบลหนองบัว นอกจากนี้จากการ ทบทวนงานวิจัยของพระครูปริยัติสุทธิคุณ, พระครูวาปีจันทคุณ และพระวิมาน คมกริปโย (2564) ยังมีข้อเสนอแนะให้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรม และองค์ความรู้ที่เป็นผลพวงจากประเพณีการแข่งเครื่องโบราณ ทั้งนี้เพื่อการ พัฒนาต่อยอดศิลปะการแสดงเชิงเครื่อง ผู้วิจัยสนใจที่จะออกแบบตราสัญลักษณ์ การแสดงเชิงเครื่องโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ และใช้เป็นภาพประกอบในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่อไป ภายใต้กรอบ แนวคิดการคิดเชิงออกแบบของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (The d. school, 2010) ประกอบ 5 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ (Empathize) คือ การทำความเข้าใจปัญหาของกลุ่มเป้าหมายอย่างละเอียดและลึกซึ้ง ซึ่งวิธีการ ทำความเข้าใจ สามารถกระทำได้โดยการสังเกต การสอบถามหรือการลงเข้าไป อยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ 2) การตีความปัญหาและกำหนดความต้องการ (Define) คือการสรุปประเด็นปัญหาจากที่ได้ศึกษาในขั้นตอนการทำความเข้าใจ และสรุป ให้ได้ถึงปัญหาที่แท้จริง 3) การระดมสมอง (Ideate) คือการนำความคิดที่หลากหลายของสมาชิก เพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ 4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) คือการที่ผู้ออกแบบนำข้อสรุปที่ได้มาสร้างเป็นชิ้นงาน เพื่่อมองให้เห็นภาพและ เหมาะกับการนำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการต่อยอดต้นแบบนั้นไม่สามารถสมบูรณ์ ได้ในครั้งเดียว มีการปรับเปลี่ยนต้นแบบอยู่ตลอดเวลา และ 5) การทดสอบ

(Test) เป็นการนำต้นแบบที่สร้างขึ้นไปใช้ทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อสะท้อนกลับและนำไปสู่การปรับปรุง อย่างไรก็ตาม คนที่หนึ่ง แสงหิรัญ (2564) ได้เสนอว่าในการออกแบบตราสัญลักษณ์เพื่อใช้งานสาธารณะนั้น ควรจะมีรูปแบบการออกแบบที่เป็นสากล คือมีรายละเอียดน้อย แต่สามารถจดจำได้ง่าย และควรเป็นการออกแบบเพื่อการออกไปใช้งานในรูปแบบอื่น ๆ รวมไปถึงการรองรับการขยายตัวขององค์กรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินผลตราสัญลักษณ์การแข่งเครื่องชุมชนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการออกแบบตราสัญลักษณ์ โดยการสนทนากลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนาจำนวน 12 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้แทนศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ตัวแทนศิลปินแข่งเครื่อง และนักคอมพิวเตอร์กราฟฟิก โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)
2. ขั้นตอนการสร้างตราสัญลักษณ์ โดยนักคอมพิวเตอร์กราฟฟิก ร่วมกับผู้วิจัย
3. ขั้นตอนการประเมินผลตราสัญลักษณ์ โดยการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินผล และประเมินความพึงพอใจ มีผู้ร่วมสนทนาจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้แทนศูนย์วัฒนธรรมชุมชน ตัวแทนศิลปินแข่งเครื่อง และตัวแทนประชาชนในชุมชนโดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย

1. แนวทางการสนทนากลุ่ม สำหรับขั้นตอนการออกแบบตราสัญลักษณ์ตามแนวทางการคิดเชิงออกแบบของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (The d. school, 2010) ประกอบด้วย (1) การเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (2) การตีกรอบปัญหา (3) การระดมความคิด (4) การสร้างต้นแบบ และ (5) การทดสอบ

2. แนวทางการสนทนากลุ่ม สำหรับขั้นตอนการประเมินผลตราสัญลักษณ์ตามแนวทางการประเมินมาตรฐานของ The Joint Committee on Standards of Education Evaluation (1994) ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความเป็นประโยชน์ (utility standards) เป็นการประเมินการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ (2) ด้านความเป็นไปได้ (feasibility standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง (3) ด้านความเหมาะสม (propriety standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งด้านกฎหมายและศีลธรรม และ (4) ด้านความถูกต้อง ครบคลุม (accuracy standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วน

3. แบบประเมินความพึงพอใจตราสัญลักษณ์

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้เข้าไปติดต่อผู้ร่วมสนทนา และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสนทนา และดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มตามแนวทางการสนทนากลุ่มที่สร้างไว้ เพื่อทำการเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง โดยแนวคำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการของเชิงเครื่องในปัจจุบัน และความต้องการในการออกแบบตราสัญลักษณ์ จากนั้นได้ดำเนินการสนทนากลุ่มในขั้นตอนการตีกรอบปัญหาโดยใช้แนวคำถามเกี่ยวกับรูปแบบที่ต้องการออกแบบตราสัญลักษณ์ และทำการระดมความคิดของผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางในการออกแบบตราสัญลักษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลยืนยัน และโต้แย้งข้อมูลจากการวิจัยตลอดการวิจัย จากนั้นได้ดำเนินการ

ออกแบบตราสัญลักษณ์ตามขั้นตอนการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 และดำเนินการประเมินผลตราสัญลักษณ์ด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้เข้าไปติดต่อผู้ร่วมสนทนา และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการสนทนา และดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มตามแนวทางการสนทนากลุ่มที่สร้างไว้ และใช้แบบประเมินความพึงพอใจกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

จากการสนทนากลุ่มในขั้นตอนการออกแบบตราสัญลักษณ์การแสดงเชิงเครื่อง ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ศิลปะการแสดงเชิงเครื่องของชุมชนตำบลหนองบัวในปัจจุบัน มีการถ่ายทอดและนำเสนอด้วยการแสดงในพื้นที่จริง ร่วมกับภาพถ่ายและภาพเคลื่อนไหวทางสื่อออนไลน์ เช่น Youtube, Facebook ยังขาดตัวแทนสื่อสัญลักษณ์ หรือตัวการ์ตูน ดังข้อความการสนทนากลุ่ม

“ทุกมือนี่กะมีแต่ไปแข่งอิหลีท่อนั้นแหล่ว กับในยุทูป ในเฟซบุ๊ก”

“ไผสิเบิ่งกะสิได้ใส่ชุดให้เบิ่ง ตะสั้นกะเอารูปถ่ายให้เบิ่งท่อนั้นแหล่ว”

2. ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความต้องการที่จะสร้างตราสัญลักษณ์การแสดงเชิงเครื่อง เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ร่วมกับภาพถ่าย ดังข้อความการสนทนากลุ่ม

“กะอยากมีรูปการ์ตูนน้อยๆจักโตอยู่ได้”

“ถ้ามีโลโก้เกี่ยวกับแข่งเครื่องกะสิดีบ่ค่อย”

3. การออกแบบสื่อสัญลักษณ์ พบว่าการแต่งกายของผู้แสดงเชิงเครื่องมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ทั้งจำนวนเครื่องแต่งกายที่หลากหลาย ลวดลายเครื่องแต่งกายที่ละเอียดประณีต ผู้ร่วมสนทนามีความเห็นสอดคล้องว่าต้องการให้ตราสัญลักษณ์ที่ออกแบบนั้น คำนึงถึงองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายและ

ความสามารถทดแทนกันได้ของลวดลายหรือลายเส้นที่มีความละเอียดปราณีต โดยกำหนดให้ตราสัญลักษณ์เป็นตัวการ์ตูนหรือภาพวาดตัวละครเชิงเครื่อง 1 ตัวละคร ที่สวมเครื่องแต่งกายครบถ้วน ประกอบด้วย หมวกเชิงเครื่อง สวมเสื้อไหม สีดำประดับด้วยแถบตาล สวมกางเกงสีดำ มีผ้าสไบขิดพาดเฉียงไหล่ทั้งสองข้าง นิ้วมือทั้งสองข้างผูกด้วยผ้าใยบัว มีขอเป็นเครื่องดนตรีห้อยที่เอว สวมรองเท้าผ้าใบสีขาวและกำลังร่ายรำด้วยท่าร่าของเชิงเครื่อง ดังข้อความจากการสนทนากลุ่ม

“เครื่องแต่งกายของเชิงเครื่องมีรายละเอียดค่อนข้างมาก จำเป็นต้องเก็บรายละเอียดให้ได้มากที่สุด”

“เครื่องแต่งกายอยากให้คงเห็นถึงลวดลาย และสีที่เป็นชุดเดิม”

“อยากให้คำนึงถึงความพลิ้วไหวของผ้าใยบัว”

จากนั้นผู้วิจัยและนักคอมพิวเตอร์กราฟฟิก ได้ร่วมกันสร้างตราสัญลักษณ์ และปรับแก้ไขเบื้องต้น ได้ตราสัญลักษณ์ จำนวน 3 ภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์การแสดงเชิงเครื่อง ชุมชนตำบลหนองบัว
อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด แบบที่ 1

ภาพที่ 2 ตราสัญลักษณ์การแสดงเซิ้งเครื่อง ชุมชนตำบลหนองบัว
อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด แบบที่ 2

ภาพที่ 3 ตราสัญลักษณ์การแสดงเซิ้งเครื่อง ชุมชนตำบลหนองบัว
อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด แบบที่ 3

และนำตราสัญลักษณ์ทั้ง 3 แบบ มาประเมินผลโดยการสนทนากลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินผล พบว่าตราสัญลักษณ์สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ โดยตราสัญลักษณ์ทั้ง 3 แบบมีความสามารถทดแทนกันได้ดี กับการถ่าย และสามารถเก็บรายละเอียดเครื่องแต่งกายได้ดี ยกเว้น ขอ ที่เป็นเครื่องดนตรีประกอบที่ห้อยไว้ที่เอว ยาวลงมาที่ขาด้านหลัง ทำให้มองเห็นได้ไม่ชัดเจนจากภาพด้านหน้า ซึ่งในแบบที่ 3 จะเห็นได้ชัดเจนที่สุด นอกจากนี้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มยังมีความพึงพอใจในตราสัญลักษณ์อย่างมาก ดังข้อความจากการสนทนากลุ่ม

“เป็นตาอีกตัวแหละ ดี ๆ”

“แต่ละภาพเก็บรายละเอียดได้ดี เสียตายแต่ขอมันอยู่ด้านหลัง เลยทำให้มองไม่เห็น”

“สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง น่าจะนำไปใช้ในงานโลโก้อื่น ๆ ที่แสดงถึงหมู่บ้านเรา”

และเมื่อประเมินความพึงพอใจตราสัญลักษณ์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีระดับความพึงพอใจต่อตราสัญลักษณ์ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 แบบ โดยแบบที่ 2 มีระดับความพึงพอใจสูงสุด มี $\bar{X} = 4.78$ (S.D. = 0.21) รองลงมาคือแบบที่ 1 ($\bar{X} = 4.66$ S.D. = 0.39) และแบบที่ 3 ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.44) ตามลำดับ

นอกจากนี้ในศูนย์วัฒนธรรมชุมชนตำบลหนองบัว ยังใช้ตราสัญลักษณ์ในแบบที่ 1 จัดทำเป็นป้ายป๊อปอาร์ตขึ้น เพื่อใช้จัดแสดงภายในอาคารศูนย์เรียนรู้ชุมชน และใช้ตราสัญลักษณ์ในแบบที่ 2 เป็นส่วนประกอบร่วม ในการจัดทำตราสัญลักษณ์องค์กรชุมชน และเสื้องานเดินวิ่งเพื่อสุขภาพ กองทุนแม่แห่งแผ่นดิน บ้านหนองบัว หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาพที่ 4 การใช้ป้ายป๊อปอัพการ์ตูน
 เพื่อใช้จัดแสดงภายในอาคารศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ภาพที่ 5 ตราสัญลักษณ์ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนตำบลหนองบัว

ภาพที่ 6 เสื้องานเดินวงเพื่อสุขภาพ กองทุนแม่แห่งแผ่นดิน บ้านหนองบัว
หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด

สรุปผล

ชุมชนมีการสืบสานศิลปะการแสดงเชิงเครื่องอย่างต่อเนื่อง จึงมีความต้องการที่จะสร้างตราสัญลักษณ์การแสดงเชิงเครื่อง เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ร่วมกับภาพถ่าย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้คำนึงถึงว่าการสร้างตราสัญลักษณ์จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และความสามารถทดแทนกันได้ จึงได้สร้างตราสัญลักษณ์ขึ้น จำนวน 3 ภาพ และทำการประเมินผลพบว่า ตราสัญลักษณ์ทั้ง 3 แบบมีความสามารถทดแทนกันได้ดีกับภาพถ่าย และสามารถเก็บรายละเอียดเครื่องแต่งกายได้ดี นอกจากนี้ชุมชนยังมีความพึงพอใจและนำภาพไปใช้เป็นภาพต้นแบบในการออกแบบชิ้นงานอื่น ๆ ต่อไป แสดงให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตราสัญลักษณ์ศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนกิจกรรมในชุมชน

อภิปรายผล

ตราสัญลักษณ์การแสดงเชิงเครื่อง ชุมชนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 3 รูปแบบ มีความความสามารถทดแทนกันได้กับภาพถ่ายและการแสดงจริง โดยมีการเก็บรายละเอียดของเครื่อง แต่งกายที่ใช้ในการแสดงได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้กระบวนการออกแบบตราสัญลักษณ์เป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน และยังเป็นตราสัญลักษณ์ของศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจและถูกนำไปใช้ในการเป็นต้นแบบการออกแบบและพัฒนาสิ่งของอื่น ๆ อีกด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของประชิด ทิณบุตร, อีระชัย สุขสวัสดิ์ และอดิสรณ์ สมนึกแพน (2559) ที่ทำการศึกษา การออกแบบพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพและความงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดชัยนาท ที่สื่อถึงการรับรู้โดยเชื่อมโยงถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาท โดยใช้อัตลักษณ์จังหวัดชัยนาทเป็นสื่อสร้างสรรค์ คือ วัด นก เชื้อน มาเป็นส่วนประกอบรวม ก่อให้เกิดผลงานการออกแบบที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีค่าความคิดเห็นต่อภาพรวมผลงานในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อิศเรศ สุขเสนี, พิมพ์ไพ สุภารี, อัครครา มะเสนา และพงษ์ศักดิ์ สังฆะมณี (2563) ที่ทำการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนประวัติศาสตร์บ้านเชียงเหียน จังหวัดมหาสารคาม ผ่านกราฟฟิคตราสัญลักษณ์ ที่นำสัญลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน บ้านเชียงเหียน ที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ การเคารพศรัทธาในผีบรรพบุรุษทั้งในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ ศาลปู่ตา ศาลญาแม่ นางไหโบราณ กระบอกดอน และบั้งไฟ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชนโดยชุมชน ทำให้ชุมชนได้ตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ และกราฟฟิคสัญลักษณ์ยังเป็นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้งานด้านต่างๆของชุมชน และการศึกษาของ ขวัญชนก นัยเจริญ,

วาสิณี มีเครือเอี่ยม และอรรถพล รอดแก้ว (2565) ที่ทำการศึกษาการใช้เรื่องเล่าและภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์น้ำตาลโตนด ของตำบลบ้านยาง อำเภอบัวชุม จังหวัดพิษณุโลก โดยการนำเรื่องเล่าความเป็นมาเกี่ยวกับอาชีพของการปั่นตาล ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติเนื่องจากผู้ปั่นตาลกลัวที่จะได้รับอันตราย และส่วนของภูมิปัญญา คือภูมิปัญญาการปั่นตาล และการทำน้ำตาล นำมาสู่การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากวัสดุในท้องถิ่น โดยมีตราสัญลักษณ์สินค้าที่ใช้เรื่องเล่าและภูมิปัญญามาใช้เป็นภาพวาดจำลองวิถีชีวิตและกรรมวิธีการทำตาล และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วัง ไชว และวันชัย แก้วไทรสุน (2566) ที่ทำการศึกษารูปแบบและลวดลายงานหัตถกรรมเครื่องสำริดสมัยราชวงศ์โจวตะวันตกเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยนำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และสวยงามของงานหัตถกรรมเครื่องสำริด มาใช้ในการออกแบบสู่งานศิลปะสร้างสรรค์ ในสินค้าอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สมุดโน้ต กล่องดินสอ กระเป๋าเดินทาง โต๊ะน้ำชา ตู้กระจก หูฟัง เสื้อโค้ท ต่างหู และโคมไฟ ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับงานที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ และเกิดการพัฒนานวัตกรรมด้วยเทคโนโลยีที่สร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นความคิดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน จะเห็นได้ว่าการออกแบบตราสัญลักษณ์หรือบรรจุภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ ในชุมชน ควรคำนึงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งจะทำให้สินค้าเป็นที่จำได้และอยู่ในใจของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์ประจำชุมชนที่แตกต่างกันออกไป ควรมีการศึกษาถึงเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ เพื่อออกแบบตราสัญลักษณ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดกิจกรรมในชุมชน ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกัน ออกแบบ สร้าง และประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือลวดลายที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงเชิงเครื่อง เช่น หมวกเชิงเครื่อง

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ พลทิพย์, พิกุล มีมานะ และสินทรัพย์ ยืนยาว. (2563). การนำเสนอชุมชนคุณธรรมผ่านภาพยนตร์เชิงบันเทิง. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*, 9(1), 473-483.
- ขวัญชนก นัยเจริญ, วาสนี มีเครือเอี่ยม และอรรถพล รอดแก้ว. (2565). การใช้เรื่องเล่าและภูมิปัญญาพื้นบ้านในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์น้ำตาลโตนดของตำบลบ้านยาง อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. *วิจิตรวรรณสาร*, 6(2), 137-154.
- คนทีหนึ่ง แสงหิรัญ. (2564). การศึกษาวิวัฒนาการการออกแบบตราสัญลักษณ์ของขนส่งมวลชนรถไฟใต้ดินลอนดอน ประเทศอังกฤษ. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 3(2), 77-88.
- ประชิด ทิณบุตร, อีระชัย สุขสวัสดิ์ และอดิสรณ์ สมนึกแทน. (2559). การออกแบบพัฒนาตราสัญลักษณ์และรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพและความงามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดชัยนาท. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 7(1), 84-94.

- พระครูปริยัติสุทธิคุณ, พระครูวาปีจันทคุณ และพระวิมาน คมกิริยปญโญ. (2564). แนวทางการจัดการและส่งเสริมประเพณีแข่งเครื่องโบราณเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 10(1), 51-63.
- วัง โข และวันชัย แก้วไทรสุน. (2566). รูปแบบและลวดลายงานหัตถกรรมเครื่องสำริดสมัยราชวงศ์โจวตะวันตก เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารรัตนบุศย์*, 5(3), 503-518.
- อิสเรศ สุขเสนี, พิมประไพ สุภารี, อัครครา มะเสนา และพงษ์ศักดิ์ สังฆะมณี. (2563). *อัตลักษณ์ชุมชน*

ส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของ
ร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Marketing Mix Factors Affecting the Intention to
Repurchase of Customers Using Laundromat
Franchise in Muang District, Suratthani Province

วศินี เข้มขาว^{1*} และ สิญญาธร นาคพิน²

Wasinee Khemkhaw^{1*} and Siyathorn Nakphin²

Received: February 5, 2025

Revised: April 28, 2025

Accepted: April 29, 2025

^{*1}หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

^{*1}Master of Business Administration, Suratthani Rajabhat University

^{*1}(E-mail: wasineekhemkhaw@gmail.com)

*Corresponding Author

²วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

School of Tourism, Suratthani Rajabhat University

²(E-mail: siyathorn.khu@gmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดของร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการ 4) เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของร้านสะดวกซัก งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้ใช้บริการร้านสะดวกซักแบบ แฟรนไชส์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน ($n=400$) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ส่วนประสมการตลาดของร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อส่วนประสมการตลาด โดยภาพรวมเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.09$) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมาคือ ด้านราคา 2) ความตั้งใจใช้บริการซ้ำ จากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ โดยภาพรวมเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.17$) โดยค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ ด้านความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ($\bar{X} = 4.19$) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการ ของผู้ใช้บริการ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซัก ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยพฤติกรรมการใช้บริการ พบว่า ประเภทเสื้อผ้าที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้บริการ ส่วนใหญ่เป็น เสื้อผ้าทั่วไปที่ใส่ประจำวัน ช่วงเวลาที่ใช้บริการ เป็น ช่วง 18.01 น. - 21.00 น. และ ค่าใช้จ่ายต่อครั้งอยู่ที่ 100 - 200 บาท 4) ส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของร้านสะดวกซักแบบ แฟรนไชส์ พบว่า ด้านกระบวนการ มีค่ามากที่สุด โดยจากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดสามารถพยากรณ์ความตั้งใจใช้

บริการซ้ำ โดยรวม ร้อยละ 73.10 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $R = 0.449 + 0.241 (\text{place}) + 0.172 (\text{people}) + 0.367 (\text{process}) + 0.09 (\text{physical})$

คำสำคัญ: ความตั้งใจใช้บริการซ้ำ, ร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์, ผู้ใช้บริการ

Abstract

This research aims to study 1) the marketing mix employed by franchise laundromats, 2) the repeat service intention of the users of franchise laundromats, 3) the relationship between personal factors and the service-using behavior of the users of franchise laundromats, and 4) the marketing mix that affects the repeat service intention among customers of franchise laundromats. This research is quantitative. The sample consists of 400 customers of franchise laundromats in Mueang District, Surat Thani Province. The target group is individuals who have used the service at least once, regardless of gender, aged 18 and above. The researcher uses the simple random sampling method. The data were collected using a multiple-choice questionnaire. The data were analyzed using statistics, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research results found that 1), For The marketing mix of laundromats, most of the sample groups had opinions on the overall marketing mix that were highly in agreement. The aspect with the highest average value was the process. 2) For The intention to use the service again, from the analysis, it was found that most of the sample groups had opinions on the intention to use the

service again that were highly in agreement. The aspect with the highest average value was the intention to use the service again. 3) For the relationship between personal factors and the service-using behavior among customers of franchise laundromats, it was found that personal factors were significantly related to the behavior of using the service at a statistical level of .01. For service-using behavior, it was found that the type of clothing that the sample group used for the service was mostly everyday clothes. The time of use was mostly from 18.01 to 21.00 hrs. The cost per time was 100-200 baht. 4) For the marketing mix that affects the intention to use the service again among customers of franchise laundromats, it was found that the process aspect had the highest value. From the study of the marketing mix factors, it was possible to predict the intention to use the service again by 73.10 percent. The forecasting equation can be written as follows: Intention to use the service again = $0.449 + 0.241(\text{place}) + 0.172(\text{people}) + 0.367(\text{process}) + 0.09(\text{physical})$.
Keywords: Repeat service Intention, Franchise Laundromats, Users

บทนำ

ร้านสะดวกซัก (Laundromat) เป็นร้านซักผ้าหยอดเหรียญสำหรับบริการตนเองโดย ทางร้านจะมีเครื่องซักผ้าอุตสาหกรรมหยอดเหรียญ และเครื่องอบผ้าอุตสาหกรรมหยอดเหรียญ เตรียมไว้ให้เพื่อผู้ใช้บริการเข้าซักผ้าและอบผ้าในคราวเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการวางเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ไว้ตามจุดต่าง ๆ เช่น คอนโด หอพักอพาร์ทเมนต์หรือแม้แต่พื้นที่หน้าบ้าน สาเหตุที่เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญเพิ่มขึ้นอย่างมากมาภายในช่วง

เวลา 10 กว่าปี เป็นผลมาจากพฤติกรรมการใช้ชีวิต (Life Style) ของคนได้เปลี่ยนไปมีความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น และ นิยมพักอาศัยในหอพักอพาร์ทเมนต์ และคอนโดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งที่พักอาศัยเหล่านี้มีขนาดเล็กและมี พื้นที่ใช้สอยจำกัด จึงไม่มีพื้นที่มากพอที่จะวางเครื่องซักผ้าหรือพื้นที่ที่จะตากผ้าให้โดนแดดยังไม่มี ผู้คนที่อาศัยอยู่ตามหอพักต่าง ๆ จึงใช้บริการเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญตามที่ ส่วนกลางจัดไว้ให้ เพราะประหยัดกว่าการซื้อเครื่องซักผ้าเอง โดยพบว่า ธุรกิจ ร้านซัก-อบ-รีด และธุรกิจ ร้านซักผ้าหยอดเหรียญ มีอัตราเติบโตอย่างต่อเนื่อง และสร้างให้เกิดโอกาสทางธุรกิจจำนวนมากกับ ผู้ประกอบการทั่วประเทศ ทำให้ ธุรกิจร้านซักผ้าที่มีการปรับรูปแบบบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่ม ลูกค้าเป้าหมายซึ่งมี แนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จากข้อมูลสถิติการจดทะเบียนของนิติบุคคลพบว่า ธุรกิจร้านสะดวกซักเติบโตอย่างต่อเนื่องทำให้เกิด การแข่งขันที่รุนแรง มีการเติบโตตามหัวเมืองหลักๆของ แต่ละภูมิภาค เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอีก จังหวัดหนึ่งที่มีการเติบโตของธุรกิจร้านสะดวกซักแฟรนไชส์ เนื่องจาก มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นอันดับต้นๆของภาคใต้โดยมี ผลิตภัณฑ์มวลรวม จังหวัด (GPP) ในปี 2565 ถึง 179,155 ล้านบาท (สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์, 2565)

การใช้บริการซ้ำ เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและ การเติบโตของธุรกิจ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง การที่ลูกค้า กลับมาซื้อซ้ำแสดงถึงความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการของธุรกิจ ซึ่งช่วย ลดต้นทุนในการหาลูกค้าใหม่ เนื่องจากกระบวนการดึงดูดลูกค้าใหม่มักจะมีค่า ใช้จ่ายที่สูงกว่าการรักษาลูกค้าเก่า นอกจากนี้ การซื้อซ้ำยังบ่งบอกถึงความ มั่นคงต่อสินค้าและบริการ ซึ่งสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและ ยาวนานระหว่างลูกค้าและธุรกิจ การรักษาลูกค้าเก่าที่มีแนวโน้มจะซื้อซ้ำมี ความสำคัญ เพราะลูกค้ากลุ่มนี้มักมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายมากขึ้นในอนาคต และ ยังสามารถสร้างการตลาดแบบบอกต่อ (Word of Mouth) ซึ่งเป็นช่องทางการ

ตลาดที่มีประสิทธิภาพ โดยลูกค้าที่มีประสบการณ์เชิงบวกจะช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของธุรกิจไปยังลูกค้ากลุ่มใหม่อย่างไม่เสียค่าใช้จ่าย การออกแบบกลยุทธ์เพื่อการซื้อชำนั้นเป็นผลมาจากการกำหนดส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถออกแบบกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับปรุงและออกแบบบริการให้ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความพึงพอใจและรักษาลูกค้า การจัดการส่วนประสมทางการตลาดช่วยให้ธุรกิจวิเคราะห์และเข้าใจในความต้องการของลูกค้าจะทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้ ช่วยให้ธุรกิจบริการสามารถสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน โดยการเน้นการพัฒนาบริการที่มีคุณภาพสูงและมีลักษณะเฉพาะ เช่น การปรับปรุงบุคลากรและกระบวนการให้บริการ การใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของ 7Ps ในธุรกิจบริการจะช่วยให้ธุรกิจสามารถสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งและดึงดูดลูกค้าได้

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาช่องว่างจากการทบทวนวรรณกรรมอื่น ๆ เรื่อง ส่วนประสมการตลาดของธุรกิจร้านสะดวกซื้อแบบแฟรนไชส์ที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำ และเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อแบบแฟรนไชส์ซึ่งผลการศึกษาจะสามารถสนับสนุนการปรับปรุงรูปแบบและขั้นตอนกับผู้ให้บริการรวมทั้งยังเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่กำลังสนใจลงทุนในธุรกิจนี้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาด ของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ แบบ

แฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการ ของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่เน้นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ต้องการสำรวจความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในการหาคำตอบเพื่อนำไปสู่การกำหนด กลยุทธ์ด้านการตลาดของธุรกิจร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ ต่อไป

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นผู้ที่เคยใช้ หรือผู้ใช้บริการธุรกิจร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ ที่อาศัยอยู่ใน อำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นแบบไม่ทราบประชากรที่แน่นอน (Infinite Population) เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่และผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนของประชากรที่แน่นอน จึงพิจารณาเลือกจากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมของประชากร โดยคำนวณวิธีประมาณค่าสัดส่วนประชากรจากสูตร ไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran (1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น ที่ร้อยละ 95 (Cronbach's Alpha=0.95) และระดับค่าความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 จากการคำนวณได้จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 322.69 ตัวอย่าง และเพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมและความแม่นยำ ในการวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยจึงใช้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ราย การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น

เป็น (Non-probability sampling) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenient Sampling) โดยเก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เคยใช้บริการร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์

การศึกษาในครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อบรรลุมิติวัตถุประสงค์ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย คำถามปลายปิด (Close Ended Question) เป็นคำถามแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) มีระดับการวัดตัวแปรประเภทมาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) ได้แก่ เพศ อาชีพหลัก และมาตรวัดระดับ (Ordinal Scale) ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้บริการธุรกิจร้านสะดวกซักของผู้ใช้บริการร้าน สะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close Ended Question) เป็นคำถามแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) มีระดับการวัดตัวแปรประเภทมาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) ได้แก่ ผู้บริโภคซื้ออะไร เหตุผลที่ซื้อ ซื้อในวัน เวลาใดบ่อยที่สุด ได้ข้อมูลจากช่องทางไหน ซื้อจากช่องทางไหน ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ เลือกใช้ช่องทางไหน ในการชำระเงิน และมาตรวัดระดับ (Ordinal Scale) ได้แก่ ความถี่ในการเข้าใช้บริการต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง

ส่วนที่ 3 ส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านธุรกิจร้านสะดวกซักของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก แบบ แฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close Ended Question) 7 ตัวแปร 26 ประเด็น เป็นตัวแปรประเภทมาตรอันดับ (Interval Scale) สอบถามระดับความสำคัญ (Importance Scale) 5 ระดับ คือ 5 เห็นด้วยมากที่สุด และ 1 คือเห็นด้วยน้อยที่สุด

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพด้าน ความตรงของเนื้อหา (content validity) รายข้อเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามแต่ละตัวแปรที่ต้องการวัด โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 มาเป็นข้อคำถาม ในแบบสอบถามและทำการทดสอบแบบสอบถาม (pilot test) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและตัวแปร และรวมไปถึงการพัฒนาปรับปรุงประโยคต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยทำการทดสอบแบบสอบถามจำนวน 40 ชุด เพื่อหา ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach alpha) จะต้องมีความน่าเชื่อมั่น 0.7 ขึ้นไป โดยความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุด เท่ากับ 0.946 และรายประเด็นจำนวน 67 ประเด็นโดยแต่ละตัวแปรประกอบด้วย ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรส่วนประสมการตลาด มีค่าเท่ากับ 0.924 ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรความตั้งใจใช้บริการซ้ำ มีค่าเท่ากับ 0.936

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดส่งคิวอาร์โค้ดแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form)การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้สถิติ Chi-square การทดสอบสมมติฐาน ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ ของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ แบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานีใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการศึกษา

ความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ แบบแฟรไนส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี (Chi-square)

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ แบบแฟรไนส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี (Chi-square)

รายการ	ลักษณะของผ้า	ช่วงเวลา	ค่าใช้จ่าย	ความถี่	ผู้มีอิทธิพล	สถานที่	แบรนด์แฟรไนส์
เพศ	4.774	20.961*	17.202**	39.443**	57.164**	7.900	3.848**
อายุ	48.140**	68.803**	57.706**	58.069**	118.514**	72.951**	85.990**
ศาสนา	9.348	14.946	38.762**	8.476*	23.675**	36.444**	18.408*
สถานภาพ	19.714**	36.608**	20.288**	62.092**	91.149**	49.801**	39.682**
ระดับการศึกษาสูงสุด	29.900**	22.437	33.361**	23.241*	80.323**	14.698*	91.328**
อาชีพ	49.030**	139.963**	41.577**	71.557**	129.635**	26.324**	81.975**
รายได้เฉลี่ยต่อปี	50.059**	133.762**	52.536**	77.352**	158.840**	36.008**	103.040**
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	30.697**	136.081**	105.636**	57.509**	125.806**	17.282**	44.016**
ลักษณะที่พักอาศัย	11.182*	94.217**	25.803**	95.546**	40.593**	19.875*	88.620**
ตำบล	28.804*	108.320**	31.027**	101.742**	76.951**	62.389**	181.944**
รูปแบบ	38.552**	136.898**	32.784**	30.321**	69.349**	17.702**	35.824**

* ≤ 0.05 ** ≤ 0.01 ที่มา: วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตาราง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน พฤติกรรมการใช้บริการในบางด้านต่าง มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 และในบางด้าน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และ ไม่มีความสัมพันธ์กันรายละเอียดตามตาราง

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยส่วน
ประสมการตลาด ตามวิธี Pearson Correlation Coefficient เพื่อการตรวจสอบเงื่อนไขการเกิด Multicollinearity

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	VIF
1.ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) (X ₁)	-	.654**	.587**	.597**	.567**	.519**	.478**	1.967
2.ด้านราคา (Price) (X ₂)		-	.738**	.619**	.696**	.737**	.633**	3.301
3.ด้านช่องทางการจัด จำหน่าย (Place)(X ₃)			-	.700**	.739**	.716**	.575**	3.434
4. ด้านการส่งเสริม การตลาด(Promotion) (X ₄)				-	.697**	.563**	.658**	3.016
5.ด้านการจัดการคนหรือ พนักงาน (People)(X ₅)					-	.674**	.568**	2.909
6.ด้านกระบวนการ (Process)(X ₆)						-	.746**	3.730
7.ด้านสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ(Physical Evidence) (X ₇)							-	2.914
8.รวมส่วนประสม การตลาด(X ₈)								1.967

- ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ที่มา : วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตาราง การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรส่วน
ประสมการตลาดตามวิธี Pearson Correlation Coefficient เพื่อการตรวจสอบ
เงื่อนไขการเกิด Multicollinearity พบว่าข้อมูลเป็นไปตามเงื่อนไข คือ
ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear) ไม่มีปัญหา Multicollinearity

เนื่องจากมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรส่วนประสมการตลาด ไม่เกิน 0.8 และค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.715 – 2.256 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระไม่ถึงขั้นที่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือ Multicollinearity พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 แสดงว่าเงื่อนไขความเป็นอิสระจากกันของตัวแปรอิสระทุกตัวแปรเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์สมการการถดถอย (Regression Analysis) นั้นเป็นจริง

ตาราง 3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณผลของตัวแปรส่วนประสมการตลาด

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	133.032	7	19.005	152.480	.0001
Residual	48.858	392	.125		
Total	181.889	399			

- *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่มา : วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า ตัวแปรส่วนประสมการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับความตั้งใจใช้บริการซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถสร้างพยากรณ์ได้จึงคำนวณค่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ ค่าน้ำหนักและสำคัญของตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานและคะแนนดิบ รวมทั้งสร้างสมการถดถอยพหุคูณ

ตาราง 4 ค่าน้ำหนักและสำคัญของการพยากรณ์ตัวแปรปัจจัยส่วนประสมการตลาด กับความตั้งใจใช้บริการซ้ำ

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	.449	.123		3.665	.000		
	product	-.021	.027	-.028	-.767	.443	.508	1.967
	price	.021	.044	.022	.470	.639	.303	3.301
	place	.241	.045	.260	5.366	.000	.291	3.434
	promotion	.019	.033	.026	.569	.570	.332	3.016
	people	.172	.035	.218	4.886	.000	.344	2.909
	process	.367	.051	.363	7.183	.000	.268	3.730
	physical	.090	.038	.104	2.334	.020	.343	2.914

R 0.855 R-Square(adj) 0.731 Std. Error of the Estimate 0.35304 F 152.480

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจซื้อซ้ำ

ที่มา : วิเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากตาราง พบว่าค่าน้ำหนักและความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้าน Product (สินค้าและบริการ) ด้าน Price (ราคา) ด้าน Place (ช่องทางการจำหน่าย) ด้าน Promotion (โปรโมชั่น) ด้าน People ด้าน Process (กระบวนการให้บริการ) และด้าน Physical Evidence (องค์ประกอบภายในร้าน) ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ มีค่าน้ำหนัก 0.449 เท่ากับ 0.021, 0.241, 0.019, 0.172, 0.367 และ 0.090 ตามลำดับ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสามารถพยากรณ์ความตั้งใจใช้บริการซ้ำร้านร้านสะดวกซักแบบ แฟรนไชส์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ถึงร้อยละ 73.10 โดยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ มีค่า sig.<0.05 ประกอบด้วย place people process physical มีค่าคะแนน

มาตรฐาน 0.260, .218, .363 และ . 104 ตามลำดับ โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

ความตั้งใจซื้อซ้ำ = $0.449 + 0.241 (\text{place}) + 0.172 (\text{people}) + 0.367 (\text{process}) + 0.09 (\text{physical})$

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลโดยทั่วไปของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ในอำเภอเมือง พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง นับถือศาสนาพุทธ มีอายุ อยู่ในช่วงระหว่าง 21-30 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-25,000 บาท มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน และมีที่พักอาศัยเป็น ห้องเช่า/อพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบลมะขามเตี้ยของอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในการ ซักและอบ มากที่สุด

พฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในอำเภอเมือง จังหวัด สุราษฎร์ธานีพบว่า ประเภทเสื้อผ้าที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้บริการร้านสะดวกซัก แบบแฟรนไชส์ ส่วนใหญ่เป็น เสื้อผ้าทั่วไปที่ใส่ประจำวัน ช่วงเวลาที่ใช้บริการที่กลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ส่วนใหญ่เป็นช่วง 18.01 น. - 21.00 น. และ เหตุผลสำคัญที่สุดที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมาใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ เพราะ ใช้เวลาน้อยกว่าทำด้วยตนเอง ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ต่อครั้งอยู่ที่ 100 - 200 บาท ความถี่ของการใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ที่กลุ่มเป้าหมายใช้บริการอยู่ที่ 1 ครั้ง/สัปดาห์ ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจใช้บริการร้านสะดวกซักแบบ แฟรนไชส์ของกลุ่มเป้าหมายที่มากที่สุดคือ ใช้บริการตามคำแนะนำของเพื่อน แบนด์ร้าน

สะดวกซักแบบแฟรนไชส์ที่กลุ่มเป้าหมายใช้งานบ่อยที่สุด คือ ลำดับที่ 1 แบรินด์ อ็อตเทอรี(OTTERI) ร้อยละ 36 ลำดับที่ 2 แบรินด์แฮปปี้วอช (Happy wash) ร้อยละ 26.7 และ ลำดับที่ 3 แบรินด์ iwash ร้านสะดวกซัก 24 ชม ร้อยละ 22.5 ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนประสบการณ์ตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) มีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ($B=0.367, p<0.01$)

อภิปรายผล

จากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซักของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งผลการทดสอบ

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในด้านเพศ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซักของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก (Laundromat) ของผู้ใช้บริการที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เพศมีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซักของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ นฤมล วุฒิภาพิทยโณ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและ ความพึงพอใจในการใช้บริการ Chatbot ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความพึงพอใจ ในการใช้บริการ Chatbot ที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในด้านอายุ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซักของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก (Laundromat) ของผู้ใช้บริการที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า อายุมีผลต่อ

พฤติกรรมการใช้บริการร้านสะดวกซื้อของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ทั้ง 7 ด้าน ทั้งด้านลักษณะของผ้า ด้านช่วงเวลา ด้านค่าใช้จ่าย ด้านความถี่ ด้านผู้มีอิทธิพล ด้านสถานที่ ด้านแบรนด์แฟรนไชส์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ชินิตา เสถียรโชค (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัย ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการของผู้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์บน Lazada ผลการศึกษาพบว่าอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการของในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์บน Lazada ที่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในด้านระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่มีผลต่อพฤติกรรมใช้บริการ ร้านสะดวกซื้อของผู้ใช้บริการที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน พฤติกรรมซื้อ ด้านลักษณะของผ้า ค่าใช้จ่าย ผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจ และ แบรนด์แฟรนไชส์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 พฤติกรรมซื้อด้านความถี่และ ด้านสถานที่ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และ พฤติกรรมซื้อด้านช่วงเวลาไม่แตกต่างกันอาชีพต่างกัน พฤติกรรมซื้อ ทั้ง 7 ด้าน ทั้งด้านลักษณะของผ้า ด้านช่วงเวลา ด้านค่าใช้จ่าย ด้านความถี่ ด้านผู้มีอิทธิพล ด้านสถานที่ ด้านแบรนด์แฟรนไชส์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 รายได้เฉลี่ยต่อปีต่างกัน พฤติกรรมซื้อ ทั้ง 7 ด้าน ทั้งด้านลักษณะของผ้า ด้านช่วงเวลา ด้านค่าใช้จ่าย ด้านความถี่ ด้านผู้มีอิทธิพล ด้านสถานที่ ด้านแบรนด์แฟรนไชส์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ บุญไทย แสงสุพรรณ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณค่าของตราสินค้าและปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟร้านคาเฟ่เมซอน ศึกษาเฉพาะ สาขาในห้างสรรพสินค้าในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมใช้บริการของผู้บริโภคกาแฟร้าน คาเฟ่เมซอนสาขาในห้างสรรพสินค้าแตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า อาชีพที่

แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคคาเฟ่ร้านกาแฟเมซอนสาขาใน
ห้องสรรพสินค้าที่ไม่แตกต่างกัน

จากผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสม
ทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ ของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซัก
แบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยส่วนประสม
ทางการตลาดสามารถพยากรณ์ความตั้งใจใช้บริการซ้ำร้านร้านสะดวกซักแบบ
แฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ถึงร้อยละ 73.10 โดยส่วน
ประสมการตลาดที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ มีค่า $\text{sig.} < 0.05$ ประกอบด้วย
ด้านกระบวนการ (Process) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการ
จัดการคนหรือพนักงาน (People) และ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical
Evidence) มีค่าคะแนนมาตรฐาน 0.363, 0.260, .218 และ . 104 ตามลำดับ
โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

ความตั้งใจซื้อซ้ำ = $0.449 + 0.241(\text{place}) + 0.172(\text{people}) + 0.367$
(process) + 0.09 (physical)

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ส่งผล
ต่อการตัดสินใจใช้ บริการซ้ำ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด
ในด้านกระบวนการ (Process) เช่น มีช่วงเวลาให้บริการที่เหมาะสม ภายในร้าน
สะดวกซักมีกล้องวงจรปิด และ มีป้ายแสดงคำแนะนำและขั้นตอนการใช้งาน
เครื่องซัก อบ อย่างชัดเจนและ มีการทำความสะอาดฆ่าเชื้อเครื่องเป็นประจำ มี
บริการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซักผ้า/น้ำยาปรับผ้านุ่ม มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ
ซ้ำมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ญานิกา จัดเจน (2560) ศึกษาเรื่อง
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ คอนโดมี
เนียมศุภาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ
ทำงาน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมศุภาลัยในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากผู้บริโภคมองว่าการบวนการทำงานที่

เป็นมาตรฐาน เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคสมควรได้รับอยู่แล้ว และการบริหารจัดการคอนโดที่ดี เป็นกระบวนการทำงานที่ผู้บริโภคคำนึงถึงเป็นอันดับต้น ๆ รองจากสถานที่ตั้ง ลักษณะห้องและราคา รองลงมาเป็นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากผู้บริโภคเลือกใช้บริการร้านสะดวกซักที่อยู่ใกล้ชุมชนหรือที่พัก และสามารถหาที่จอดรถได้ง่าย สถานที่ให้บริการกว้างขวางสะดวกสบายและสามารถเห็นร้านได้ง่าย มีช่องทางการติดตามสถานะแบบออนไลน์ และมีช่องทางการจองคิวหรือ แจ้งปัญหา สอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ Facebook ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านสะดวกซักของผู้บริโภค ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิณณวิทย์ พยุหวรรณะ (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออวิปิ้งครีม กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออวิปิ้งครีม คือ ปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่ายโดยปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายที่ง่ายต่อการค้นหาและเข้าถึงได้อยู่ใกล้ในเขตชุมชน หรือที่มีการสัญจรไปมา ความน่าเชื่อถือของร้านค้าและสะดวกต่อผู้ซื้อ เช่น มีสินค้าที่หลากหลายครบถ้วนในที่เดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิจัยเรื่อง "ส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ของร้านสะดวกซักแบบแฟรนไชส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี" ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการร้านสะดวกซักที่แสดงให้เห็นถึงส่วนประสมการตลาด ที่มีผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำผลการศึกษาเป็น แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริการ และคุณภาพในการให้บริการ ประกอบกับการวางกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการร้านสะดวกซักในปัจจุบัน โดยมีข้อ

เสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือการบริหาร

ผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการและผู้สนใจลงทุนในธุรกิจร้านสะดวกซัก ควรให้ความสำคัญในด้านกระบวนการ (Process) เช่น ออกแบบช่วงเวลาให้บริการที่เหมาะสม ภายในร้านสะดวกซักมีกล้องวงจรปิด และ มีป้ายแสดงคำแนะนำและขั้นตอนการใช้งานเครื่องซัก อบ อย่างชัดเจนและ มีการทำความสะอาดฆ่าเชื้อเครื่องเป็นประจำ มีบริการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซักผ้า / น้ำยาปรับผ้านุ่ม มีผล ต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เช่น สถานที่ตั้งของร้านสะดวกซัก มีความสะดวกใน การเดินทางไปใช้บริการ มีที่จอดรถเพียงพอ มีช่องทางการติดตามสถานะแบบออนไลน์ และมีช่องทางการจ้องคิวหรือ แจ้งปัญหา สอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ไลน์ Facebook และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ ถัดไป คือ ด้านการจัดการคนหรือพนักงาน (People) เช่น พนักงานมีความรู้ในการให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาให้ลูกค้าได้เป็นอย่างดี และ พนักงานให้บริการมีจิตบริการ ยิ้มแย้มแจ่มใส ใส่ใจให้บริการ ร้านมีบริการฝากพนักงานเพื่อ ซัก -อบ และ มีพนักงานให้บริการพับผ้าให้ หลังจากอบเสร็จ และ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ ด้านต่อมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ (Physical Evidence) เช่น มีที่นั่งรอภายในร้านมีพัดลมหรืออากาศที่เย็นสบาย และ ที่นั่งรอภายในร้านมีแสงสว่างเพียงพอ รองลงมาคือ มีพื้นที่ส่วนกลางให้นั่งทำงานหรือนั่งรอ และ ภายในร้านสะดวกซัก (Laundromat) มีการจัดวางอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ เป็นระเบียบ เรียบร้อยและสะดวกต่อการใช้งาน และ ภายในร้านสะดวกซักมีบริการอินเทอร์เน็ต/ WiFi ฟรี เพื่อจูงใจให้ผู้ใช้บริการกลับมาใช้บริการซ้ำในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. การใช้เครื่องมือในการทำการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนาเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในเชิงลึกและทำให้เข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับผู้ให้บริการและแนวทางในการปรับปรุงเพื่อให้ผู้ให้บริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด

2. เนื่องจากมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของร้านสะดวกซื้อในการให้บริการร้านสะดวกซื้อ และกลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจากที่การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการศึกษาวิจัยในปัจจัยด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมและศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมขึ้น หรือเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นในงานวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

ข้อมูลที่ตั้งร้านสะดวกซื้อในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2567 : ออนไลน์)

[Online]. เข้าถึงได้จาก : Google Maps [2566,ตุลาคม]

ข้อมูลทุนการจัดตั้งธุรกิจในปัจจุบัน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). [Online].

เข้าถึงได้จาก : <https://www.dbd.go.th/news/09230167>

[2566,ตุลาคม]

ข้อมูลธุรกิจร้านสะดวกซื้อแบบแฟรนไชส์ในประเทศไทย. (มนตรี ศรีวงษ์,2566).

[Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaifranchisecenter.com/writer/index.php?id=1> [2566,ตุลาคม]

ชนิตา เกลียรโชค. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ซื้อสินค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์บน Lazada. (การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

- ญาณิกา จัดเจน. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมศุภาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นฤมล วุฒิภาพิณญ์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการ Chatbot. (สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- บุญไทย แสงสุพรรณ. (2562). คุณค่าของตราสินค้าและปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟร้านคาเฟ่เมซอน ศึกษาเฉพาะ สาขาในห้างสรรพสินค้าในเขตจังหวัดปทุมธานี. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)
- ปิ่นณวิษฐ์ พุทธรณนะ. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อลิปสติก. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์. (2565). ข้อมูลสำนักงานสถิติจังหวัดสุราษฎร์. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2567, จาก https://surat.nso.go.th/nsoweb/nso/statistical_system?nso_province_type1=673
- Cochran, W.G. (1977). *Sample Techniques*. (3 rd ed.). New York: Wiley.

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทย
มาตรฐานและภาษาไทยถิ่น
The Analysis and Comparison of the Switched
Syllable Words in
Standard Thai and Regional Dialect

รัชตพล ชัยเกียรติธรรม^{1*}
Rathchataphol Chaikiattitham^{1*}

Received: February 3, 2025

Revised: April 26, 2025

Accepted: April 27, 2025

¹วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยพายัพ

^{*1}International College, Payap University

^{*1}(E-mail meebearxiong@gmail.com)

*Corresponding Author

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น โดยพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานรวบรวมจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับมติชน และ “คลังคำ” ซึ่งนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นที่รวบรวมจากพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นเหนือ พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นอีสาน และพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้ทฤษฎีการสร้างคำของฟรานซิส กะตัมบา (Francis Gatamba, 1993) และหลักการสร้างคำในภาษาไทย

ผลการวิจัยพบว่า คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในด้านต่าง ๆ มีลักษณะเหมือนกันปรากฏมากที่สุด ได้แก่ ตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ในลักษณะ AB – BA และด้านความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน”

ด้านประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นมีผลการวิจัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำซ้อน” และ “คำประสม” มากที่สุดตามลำดับ ซึ่งตรงกันข้ามกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำประสม” และ “คำซ้อน” มากที่สุดตามลำดับ ด้านชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำกริยา” และ “คำนาม” มากที่สุดตามลำดับ ซึ่งตรงกันข้ามกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำนาม” และ “คำกริยา” มากที่สุดตามลำดับ และด้านที่มาของคำสลับพยางค์ในแต่ละพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำไทย” มากที่สุดในขณะที่คำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำไทยถิ่น” เป็นจำนวนมากที่สุด

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า คำสลับพยางค์ปรากฏประเภท “คำซ้อน” เป็นจำนวนมาก มีผลทำให้เกิดตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2

พยางค์ ในลักษณะ AB – BA รวมถึงมีความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” มากที่สุด ส่วนที่มาของคำสลับพยางค์ปรากฏ “คำไทย” และ “คำไทยถิ่น” มากที่สุด เนื่องจาก “คำไทย” หรือ “คำไทยถิ่น” เป็นคำที่มีลักษณะภาษาคำโดด ซึ่งปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ได้มากกว่าที่มาของคำสลับพยางค์จากภาษาต่างประเทศ

คำสำคัญ : คำสลับพยางค์, ภาษาไทยมาตรฐาน, ภาษาไทยถิ่น

Abstract

This study aimed to analyze and compare the switched syllable words in Standard Thai and Thai dialects. The switched syllable words were collected from Standard Thai dictionaries [i.e., the Royal Institute Dictionary, the Matichon Dictionary, and the Khlang Kham (Lexicon) Dictionary]. The obtained switched syllable words were compared and analyzed against those obtained from Thai dialect dictionaries, which included the Northern Thai dialect dictionaries, the Northeastern Thai dialect dictionaries, and the Southern Thai dialect dictionaries. The word formation process theory by Francis Gatamba (1993) and the principle of Thai word formation.

A similar word formation pattern was found across all dialects for the switched syllable words. The use of the AB-BA formation pattern was highly detected. Meanwhile, there were switched syllable words in the Thai dialects that, when existing in pairs within or across the dialects, their meaning is the same.

Compounding is a word formation process that is used for

forming the switched syllable words in Standard Thai and the Thai dialects which is different. In Standard Thai are synonymous compounds and other compounds. On the contrary, in the Thai dialects are the other compounds and synonymous compounds. The function of the switched syllable words was compared and analyzed. In the Standard Thai, the majority of the switched syllable words are in the verb form, followed by the noun form. On the other hand, in the Thai dialects, the majority of the switched syllable words are in the noun form, followed by the verb form. Originally, Thai switched syllable words from each syllable were compared and analyzed. It was found that in Standard Thai, the majority of the switched syllable words have each of the syllables originated from Standard Thai. Similarly, in the Thai dialects, the majority of the switched syllable words have each of the syllables originated from the Thai dialects.

The study findings revealed that Standard Thai contains switched syllable words that are the most synonymous compounds in appearance to cause the use of the AB-BA formation pattern was highly detected, including their meaning is the same. Originally, Thai switched syllable words were found in Standard Thai and Thai dialects because both of Standard Thai and Thai dialects are isolating language which were appeared more than switched syllable words in foreign language.

Key word: The Switched Syllable Words, Standard Thai, Thai Regional Dialect

บทนำ

แม้ว่าภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดหรือคำพยางค์เดี่ยว แต่มีลักษณะการสร้างคำมากพยางค์ได้ ซึ่งนอกจากคำไทยแล้ว ยังสร้างจากคำจากภาษาอื่นได้เช่นกัน จึงทำให้ภาษาไทยมีคำใช้เป็นจำนวนมากตามหลักทฤษฎีการสร้างคำในภาษา (Word formation) ของฟรานซิส กะตัมบา (Francis Gatamba, 1993) (อ้างถึงใน ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2555) ที่มีกระบวนการสร้างคำในลักษณะต่าง ๆ เช่น การซ้ำคำ การประสมคำ การเปลี่ยนหน้าที่คำ การรวมคำ การยืมคำหรือการยืม ฯลฯ โดยลักษณะการสร้างคำดังกล่าวปรากฏเป็นคำสลับพยางค์หน้าหลังได้อย่างหลากหลาย เช่น การสร้างคำประสม แข็งใจ-ใจแข็ง อ่อนใจ-ใจอ่อน น้อยใจ-ใจน้อย การสร้างคำซ้อน ครึกครื้น-ครื้นครึก คลอเคลีย-เคลียคลอ นมนาน-นามนม การสร้างคำมูล บุระ-ระบุ พายุ-ยุพา การสร้างคำสมาส กรรมวิปาก-วิปากกรรม ธาตุอากาศ-อากาศธาตุ เป็นต้น (บรรจบ พันธุมธา, 2562; สิทธา พหลภิญโญ, กัญญาณัฐ เกรียงเกตุ และกฤษฎณ์ โกสวัสด์, 2555)

จากทฤษฎีการสร้างคำในภาษาในประเด็นการยืมคำ เป็นลักษณะการสร้างคำใหม่ด้วยการใช้คำภาษาต่างประเทศหรือภาษาถิ่น ซึ่งเป็นผลจากการสัมผัสภาษา (Language contact) ระหว่างผู้ที่ใช้ภาษาหรือภาษาถิ่นต่างกัน นับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถเป็นคำสลับพยางค์ได้ ดังคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ตามที่สมทรง บุรุษพัฒน์ (2543) กล่าวโดยสรุปว่า คำในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เรียงลำดับสลับที่กัน ซึ่งใช้ความหมายเดียวกัน เช่น ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ว่า “บ่อน้ำ” ภาษาไทยถิ่นเหนือว่า “น้ำบ่อ” หรืออีกตัวอย่าง ภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ ว่า “ข้าวตัง” ภาษาไทยถิ่นใต้ ว่า “ตังข้าว” อย่างไรก็ตาม คำสลับพยางค์ทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ อาจมีทั้งความหมายที่เหมือนและแตกต่างกันเมื่อสลับพยางค์กันแล้ว เช่น ภาษาไทยมาตรฐาน “ลดละ-ละลด” มีความหมายเดียวกัน หมายถึง ก. ยอมเว้นให้, ยอมหย่อนให้, (มักใช้ในความปฏิเสธ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ในขณะที่

“ละลด” ในภาษาไทยถิ่นเหนือหมายถึง ว. อาการของสิ่งที่เคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม ๆ ต่อเนื่องกันไปอย่างกระบวนแห่หรือกระบวนทัพ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) ซึ่งในภาษาไทยถิ่นทุกถิ่นไม่ปรากฏการใช้คำว่า “ลดละ” เป็นต้น

ดังนั้น คำสลับพยางค์บางคำอาจมีรูปการเขียนเดียวกัน ทว่าเพียงสลับตำแหน่งคำอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงได้ รวมถึงการใช้คำสลับพยางค์อาจมีลักษณะแตกต่างกันตามภาษาแต่ละท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่งอาจมีความหมายเดียวกันแต่ใช้คำหรือพยางค์สลับตำแหน่งกันเมื่อปรากฏในภาษาแต่ละถิ่น

นอกจากนี้ งานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมานั้นศึกษาลักษณะการสร้างคำภาษาไทยมาตรฐานในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อาทิ คำประสมของ สุนทรธำ พุ่มเมือง (2550) คำซ้อนของ เจนจิรา เอี่ยมอ่อน (2550) และคำสมาสของ จันจิรา เชียงฉิน (2550) เป็นต้น รวมถึงงานวิจัยที่ได้ศึกษาลักษณะการสร้างคำในภาษาไทยถิ่นเฉพาะถิ่นใดถิ่นหนึ่งเท่านั้น เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือของ ยอดขวัญ แก้วเขียว (2551) ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือของ จอมขวัญ ขำโคกสูง (2553) เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยังไม่ปรากฏงานวิจัยใดที่ได้รวบรวมและวิเคราะห์คำสลับพยางค์ที่เกิดจากลักษณะการสร้างคำในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น พร้อมทั้งยังไม่มีงานวิจัยที่เปรียบเทียบลักษณะทางภาษาด้านต่าง ๆ ของคำสลับพยางค์ระหว่างภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ แต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นด้านตำแหน่งของพยางค์ ความสัมพันธ์ทางความหมาย ประเภทของการสร้างคำ ที่มาของคำ ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น โดยคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานรวบรวมได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับต่าง ๆ ได้แก่

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) พจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-2 (2557) และเล่ม 3 (2554) รวมถึง “คลังคำ” (นววรรณ พันธุเมธา, 2559) และพจนานุกรมฉบับมติชน (2547) ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่มีคำศัพท์สมัยใหม่และคำศัพท์ไม่เป็นทางการบางส่วน ที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานดังกล่าว ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงมีพจนานุกรมที่เก็บรวบรวมคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานรวมทั้งสิ้น 5 เล่ม ส่วนคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นรวบรวมได้จากพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ดังนี้ “ภาษาไทยถิ่นเหนือ” ผู้วิจัยใช้พจนานุกรมภาษาถิ่นล้านนาเป็นหลัก เนื่องจากภาษาถิ่นล้านนาเป็นภาษาที่ใช้พูดและเขียนในดินแดนล้านนาปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย และแม่ฮ่องสอน (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550) ซึ่งได้จัดทำพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นล้านนาอย่างเป็นระบบจำนวน 2 เล่ม ได้แก่ พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) และพจนานุกรมภาษาล้านนา (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550) ด้าน “ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ” หรือ “ภาษาไทยถิ่นอีสาน” และ “ภาษาไทยถิ่นใต้” ผู้วิจัยใช้พจนานุกรมที่เก็บรวบรวมคำภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งไม่ได้เจาะจงภาษาไทยถิ่นย่อยถิ่นใดถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งยังปรากฏการจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ไว้อย่างเป็นระบบเช่นกัน กล่าวคือ “ภาษาไทยถิ่นอีสาน” (ในบทความวิจัยนี้จะเรียกว่า “ภาษาไทยถิ่นอีสาน”) จำนวน 2 เล่ม ได้แก่ สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ (ปรีชา พิณทอง, 2532) และพจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ส่วน “ภาษาไทยถิ่นใต้” จำนวน 2 เล่ม ได้แก่ พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2525 (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530) และ

พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2550 (มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช, 2551) ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงมีพจนานุกรมที่เก็บรวบรวมคำ สลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 6 เล่ม รวมพจนานุกรมทั้งในภาษา ไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นที่เป็นฐานข้อมูลคำศัพท์ในงานวิจัยนี้มีจำนวน รวมทั้งสิ้น 11 เล่ม ซึ่งจะนำมาคัดเลือกและรวบรวมคำศัพท์ที่เกิดจากการสลับ พยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในงานวิจัย เพื่อวิเคราะห์และ เปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ตำแหน่งของพยางค์ ความสัมพันธ์ทางความหมาย ประเภทของการสร้างคำ ที่มาของคำ และชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ โดยใช้ทฤษฎีการสร้างคำของฟ รานซิส กะตัมบา (Francis Gatamba, 1993) และหลักการสร้างคำในภาษาไทย ของนักวิชาการท่านต่าง ๆ โดยผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ สำหรับการสื่อสารของผู้ใช้ภาษาไทยทั่วไป รวมถึงชาวต่างประเทศที่สนใจศึกษา ภาษาไทย โดยเฉพาะการใช้คำสลับพยางค์ที่ปรากฏในภาษาไทยมาตรฐานและ ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยถิ่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษา ไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่

1. ขั้นตอนทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัย เอกสาร (Documentary Research) ด้านการสร้างคำสลับพยางค์ โดยใช้ทฤษฎี การสร้างคำของฟรานซิส กะตัมบา (Francis Gatamba, 1993) และหลักการ

สร้างคำในภาษาไทยของนักวิชาการท่านต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคำ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะการใช้คำสลับพยางค์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ตำแหน่งของพยางค์ ความสัมพันธ์ทางความหมาย ประเภทของการสร้างคำ ที่มาของคำ และชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์

2. ขั้นตอนคัดเลือกแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น โดยกำหนดแหล่งข้อมูลดังนี้

2.1 พจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐาน ประกอบด้วย 1) ราชบัณฑิตยสถาน ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) จำนวน 1 เล่ม พจนานุกรมคำใหม่เล่ม 1-2 (2557) และเล่ม 3 (2554) รวมจำนวน 2 เล่ม 2) คลังคำ (นววรรณ พันธุมธา, 2559) จำนวน 1 เล่ม และ 3) พจนานุกรมฉบับมติชน (2547) จำนวน 1 เล่ม รวมพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานที่เก็บรวบรวมคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานจำนวนทั้งสิ้น 5 เล่ม

2.2 พจนานุกรมภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ภาษาไทยถิ่นเหนือ ได้แก่ พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) จำนวน 1 เล่ม และพจนานุกรมภาษาล้านนา (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2550) จำนวน 1 เล่ม 2) ภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ (ปรีชา พิณทอง, 2532) จำนวน 1 เล่ม และพจนานุกรมภาษาถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) จำนวน 1 เล่ม และ 3) ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่ พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2525 (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530) จำนวน 1 เล่ม และพจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2550 (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2551) จำนวน 1 เล่ม รวมพจนานุกรมภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่น จำนวนทั้งสิ้น 6 เล่ม ดังนั้น พจนานุกรมที่เก็บรวบรวมคำสลับพยางค์ทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นดังกล่าวรวมจำนวนทั้งสิ้น 11 เล่ม เพื่อนำมาคัดเลือกและรวบรวมคำศัพท์ที่เกิดจากการสลับพยางค์ในภาษาไทย

มาตรฐานและภาษาไทยถิ่นตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

3. ขั้นตอนคัดเลือกข้อมูล ข้อมูลหรือประชากรที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัยนี้ คือ คำสลับพยางค์ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ คำสลับพยางค์ทุกคำที่มีจำนวน 2 พยางค์ขึ้นไปที่เป็นแม่คำหรือลูกคำ โดยมีระบบการเขียนสะกดการันต์เหมือนกัน และเมื่อสลับพยางค์กันแล้วมีความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” เช่น พร้าวแพรว-แพรวพร้าว “เกี่ยวข้องกัน” เช่น ไม้ผล-ผลไม้ หรือ “แตกต่างกัน” เช่น ใจดี-ดีใจ เป็นต้น โดยคำสลับพยางค์และความหมายของคำสลับพยางค์ต้องปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐาน และ/หรือ พจนานุกรมภาษาไทยถิ่น

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ตำแหน่งของพยางค์ ความสัมพันธ์ทางความหมาย ประเภทของการสร้างคำ ที่มาของคำ และชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ โดยการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดเป็นค่าความถี่ และค่าร้อยละประกอบการบรรยาย

5. ขั้นสรุป อภิปรายผล และเสนอแนะการวิจัย นำข้อมูลคำสลับพยางค์ที่วิเคราะห์และเปรียบเทียบได้มาสรุปผลการวิจัย พร้อมอภิปรายผลข้อมูลคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นมีลักษณะความเหมือนและความแตกต่างอย่างไรในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ตำแหน่งของพยางค์ ความสัมพันธ์ทางความหมาย ประเภทของการสร้างคำ ที่มาของคำ และ ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ รวมถึงการเสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการทำวิจัยด้านคำสลับพยางค์ในประเด็นอื่น ๆ ต่อไป

ผลการศึกษา

คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในด้านต่าง ๆ ปรากฏ 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะเหมือนกัน ได้แก่ ด้านตำแหน่งของพยางค์

และความสัมพันธ์ทางความหมายและ 2) ลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านประเภทของการสร้างคำ ด้านที่มาของคำ และด้านชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ สรุปดังนี้

1. ลักษณะเหมือนกัน

1.1 ด้านตำแหน่งของพยางค์ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นปรากฏเหมือนกันมากที่สุด ได้แก่ ด้านตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ในลักษณะ AB – BA โดยภาษาไทยมาตรฐานปรากฏจำนวน 1,144 คำ (จาก 1,309 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 87.39 ส่วนภาษาไทยถิ่นปรากฏจำนวน 630 คำ (จาก 664 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 94.88 เช่น กุ้งส้ม (ถต.)-ส้มกุ้ง (ถน. , ถอ.) น้ำแก้ว (ถน.)-(แก้วน้ำ: ม) เกี่ยวข้อง (ถน.)-(เกี่ยวข้อง-ข้องเกี่ยว: ม) เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรากฏตำแหน่งของพยางค์ในลักษณะอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น จำนวน 3 พยางค์ - 3 พยางค์ ABC - BAC โดยพยางค์แรก (A) และพยางค์ที่ 2 (B) สลับตำแหน่งของพยางค์ แต่พยางค์สุดท้าย (C) อยู่ในตำแหน่งของพยางค์เดิม เช่น จักดาใคร่-ดาจักใคร่ (ถน.) ตาปักผ่อ-ปักตาผ่อ (ถน.) เป็นต้น

1.2 ด้านความสัมพันธ์ทางความหมาย คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นปรากฏความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” “เกี่ยวข้องกัน” และ “แตกต่างกัน” โดยปรากฏความสัมพันธ์ทางความหมายเหมือนกันมากที่สุด คือ ภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ 700 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 53.56 ส่วนคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏจำนวน 276 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 41.63 เช่น ขนพอง-พองขน ขมขึ้น-ขึ้นขม ตามรายละเอียดดังนี้

ขนพอง หมายถึง น. ขนตั้งชันฟูขึ้น เกิดจากความตกใจหรือความกลัวเป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) น. ขนลุก, ขนตั้งชันด้วยความตกใจ หรือความเสียวซ่า (นครศรีธรรมราช, 2551) ส่วน พองขน หมายถึง ทำขน

ให้ตั้ง (นวรธรรม พันธเมธา, 2559) ก. ขนลุก (นครศรีธรรมราช, 2551)

ขมขึ้น หมายถึง ก. รู้สึกเข้าใจแต่ผืนไว้ เพราะไม่สามารถแสดงออกมาได้, ขึ้นขม ก็ใช้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ว. ระทมทุกข์ใจ (มติชน, 2547) สำ. แค้นใจ, เจ็บใจ, ขุ่นเคือง, โกรธสมอยู่ข้างใน (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ส่วน ขึ้นขม หมายถึง ก. รู้สึกเข้าใจแต่ผืนไว้ เพราะไม่สามารถแสดงออกมาได้, ขมขึ้น ก็ใช้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ว. ระทมทุกข์, หมองใจ (มติชน, 2547) สำ. ขุ่นข้องหมองใจ ขมขึ้น ก็ว่า (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

2. ลักษณะต่างกัน

2.1 ด้านประเภทของการสร้างคำ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำซ้อน” มากที่สุด จำนวน 708 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 54.17 เช่น จุนเจือ-เจือจุน รวนเร-เรรวน ตามด้วย “คำประสม” จำนวน 483 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 36.95 เช่น กรงขัง-ขังกรง กรวดน้ำ-น้ำกรวด ตรงกันข้ามกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่น ปรากฏ “คำประสม” มากที่สุด จำนวน 339 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 51.13 เช่น กินที่ (ถต.)-ที่กิน (ถน.) ขาอ่อน-อ่อนขา (ถน.) ตามด้วย “คำซ้อน” จำนวน 257 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 38.76 เช่น ชันซี-ซีชัน (ถต.) ฟักพุ่ม-พุ่มฟัก (ถอ.) เป็นต้น นอกจากนี้ มีประเภทการสร้างประเภทอื่น ๆ ปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น ได้แก่ “คำมูล” เช่น กะตัก-ตักกะ เกสา (ถอ.)-สาเก (ถน.) และ “คำสมาส” เช่น กรรมวิบาก-วิบากกรรม ธรรมคุณ (ถอ.)-(คุณธรรม-ธรรมคุณ: ม) เป็นต้น

2.2 ด้านที่มาของคำ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำไทย” เป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 728 คำ (จาก 1,165 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 62.49 เช่น กราดเกรี้ยว-เกรี้ยวกราด เกลียวกลม-กลมเกลียว เป็นต้น ส่วนภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำไทยถิ่น” เป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน

282 คำ (จาก 634 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 44.48 เช่น กล้องหน้า-หน้ากล้อง (ณ.) กินน้ำ (ณ, ถต)-น้ำกิน (ถอ.) เป็นต้น เนื่องจาก “คำไทย” หรือ “คำไทยถิ่น” เป็นคำภาษาคำโดดหรือคำพยางค์เดียว ซึ่งปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ได้มากกว่า คำยืมภาษาต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ เขมร เช่น ฉลาดเฉลียว-เฉลียวฉลาด ดลบันดาล-บันดาลดล บาลีสันสกฤต เช่น ผลวิบาก-วิบากผล พิบัติภัย-ภัยพิบัติ เป็นต้น

2.3 ด้านชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำกริยา” จำนวน 323 คำ (จาก 1,166 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 27.70 มากที่สุด เช่น กวัดแกว่ง-แกว่งกวัด เกี่ยวข้อง-ข้องเกี่ยว ตามด้วย “คำนาม” จำนวน 213 คำ (จาก 1,166 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 18.27 เช่น พุ่มไม้-ไม้พุ่ม ปลาหาง-หางปลา ซึ่งตรงกันข้ามกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำนาม” มากที่สุด จำนวน 176 คำ (จาก 653 คำ) หรือร้อยละ 26.95 เช่น กุ้งส้ม (ถต.)-ส้มกุ้ง (ณ., ถอ.) โคนเผ้ง-เผ้งโคน (ณ.) ตามด้วย “คำกริยา” จำนวน 153 คำ (จาก 653 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 23.43 เช่น ขอดเขี้ยว-เขี้ยวขอด (ถอ.) คอยผ่อ (ถอ.)-ผ่อคอย (ณ.) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ประเภทอื่นที่ปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น ได้แก่ คำวิเศษณ์ กรอบเกรียบ-เกรียบกรอบ กลาดเกลื่อน-เกลื่อนกลาด ก่งจ่ง-จ่งก่ง (ถอ.) จ๊ะจ่าง-จ่างจ๊ะ (ถอ.) เป็นต้น

สรุปผล

คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นมีลักษณะการใช้ตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดโดยภาษาไทยมาตรฐานปรากฏเป็นจำนวน 1,144 คำ (จาก 1,309 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 87.39 ส่วนภาษาไทยถิ่นปรากฏเป็นจำนวน 630 (จาก 664 คำ) คำ หรือคิดเป็นร้อยละ 94.88 ดังนั้น คำสลับพยางค์ในภาษา

ไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นป्राภฏตำแหน่งของพยางค์เท่ากัน แบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA มากที่สุด เนื่องจากคำสลับพยางค์ในลักษณะ AB – BA มีจำนวนพยางค์น้อยที่ใช้เป็นคำสลับพยางค์ได้ง่ายกว่าคำสลับพยางค์ที่มีมากกว่า 2 พยางค์

ด้านความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” ป्राภฏเป็นจำนวนมากที่สุด โดยคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานป्राภฏ 700 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 53.56 ส่วนคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นป्राภฏจำนวน 276 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 41.63 ดังนั้น คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นล้วนป्राภฏความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า คำสลับพยางค์ส่วนใหญ่เมื่อสลับพยางค์กันแล้วความหมายยังคงเดิม ไม่ว่าคำนั้นจะใช้เป็นคำสลับพยางค์หรือไม่ก็ตาม

ด้านประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐานป्राภฏลักษณะเหมือนกันประเภท “คำซ้อน” เป็นจำนวนมากที่สุดคือ 708 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 54.17 ตามด้วย “คำประสม” จำนวน 483 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 36.95 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกับจำนวนประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่น พบว่า ประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ลักษณะเหมือนกันประเภท “คำประสม” ป्राภฏเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 339 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 51.13 ตามด้วย “คำซ้อน” จำนวน 257 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 38.76 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐาน “คำซ้อน” มีมากกว่า “คำประสม” ในทางกลับกัน ประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่น “คำประสม” มีมากกว่า “คำซ้อน”

ส่วนการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำมูล” ป्राภฏน้อยมาก กล่าวคือ ในภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวน 55 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 4.21 และในภาษาไทยถิ่นมีจำนวน 34 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ

5.12 ซึ่งล้วนปรากฏความสัมพันธ์ทางความหมาย “แตกต่างกัน” ทั้งสิ้น เนื่องจากการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำมูล” เกิดจากการสลับพยางค์กัน โดยบังเอิญ ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางความหมายใด ๆ ส่วนการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำสมาส” แม้มีความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” แต่ปรากฏเป็นจำนวนน้อยในภาษาไทยมาตรฐานคือ 18 คำ (จาก 1,307 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 และในภาษาไทยถิ่นจำนวนทั้งหมด 5 คำ (จาก 663 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 0.76 เนื่องจากคำสมาสมิ่จำนวนตำแหน่งของพยางค์มากกว่า 2 พยางค์ ซึ่งปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ได้น้อยกว่าคำสลับพยางค์ที่มีตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA ซึ่งปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ประเภท “คำประสม” และ “คำซ้อน” มากที่สุดดังกล่าว

ด้านที่มาของคำสลับพยางค์ในแต่ละพยางค์เหมือนกัน 1 ภาษา คือ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำไทย” เป็นจำนวนมากที่สุดคือ 728 คำ (จาก 1,165 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 62.49 ส่วนภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำไทยถิ่น” เป็นจำนวนมากที่สุดคือ 282 คำ (จาก 634 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 44.48 ดังนั้น ที่มาของคำสลับพยางค์มาจากภาษาไทยถิ่นใด ปรากฏเป็นคำภาษาไทยของถิ่นนั้นมากที่สุด เนื่องจาก “คำไทย” หรือ “คำไทยถิ่น” เป็นคำที่มีลักษณะภาษาคำโดด ซึ่งปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ได้มากกว่าที่มาของคำสลับพยางค์จากภาษาต่างประเทศ

ด้านชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานมีชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เหมือนกันประเภท “คำกริยา” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 323 คำ (จาก 1,166 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 27.70 (จาก 1,166 คำ) ตามด้วย “คำนาม” จำนวน 213 คำ (จาก 1,166 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 18.27 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำนาม” จำนวนมากที่สุดคือ 176 คำ (จาก 653 คำ) หรือคิดเป็นร้อยละ 26.95 ตามด้วย “คำกริยา” จำนวน 153 คำ (จาก 653 คำ) หรือคิดเป็น

ร้อยละ 23.43 ตามลำดับ ดังนั้น คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นมีจำนวนชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เหมือนกันประเภท “คำนาม” และ “คำกริยา” สวนทางกัน

สรุปได้ว่า คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น เกิดจากการสร้างคำประเภท “คำซ้อน” เป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA อันส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” โดยปรากฏที่มา “คำไทย” และ “คำไทยถิ่น” มากที่สุด ซึ่งเป็นภาษาคำโดดที่ทำให้เกิดคำสลับพยางค์ได้ง่าย นอกจากนี้ คำสลับพยางค์ลักษณะชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ปรากฏเป็นคำนามและคำกริยาจำนวนมาก ซึ่งปรากฏเป็นคำศัพท์ส่วนใหญ่ในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ

อภิปรายผล

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ตำแหน่งของพยางค์ ความสัมพันธ์ทางความหมาย ประเภทของการสร้างคำ ที่มาของคำ และชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

ด้านการวิเคราะห์และเปรียบเทียบด้านตำแหน่งของพยางค์ทั้งคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นปรากฏการใช้ตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA มากที่สุด แสดงให้เห็นว่า คำที่สามารถนำมาสลับพยางค์กันได้มี 2 พยางค์ อย่างไรก็ตามมีคำสลับพยางค์บางคำแม้ว่าจะมีระบบการเขียนที่เหมือนกัน แต่เมื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ตำแหน่งของพยางค์ที่เกิดจากการอ่านของคำสลับพยางค์นั้น ทำให้คำสลับพยางค์บางคำมีตำแหน่งของพยางค์แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากประเภทของการสร้างคำที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีคำสลับพยางค์ส่วนหนึ่งไม่ได้มีตำแหน่งของ

พยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA ทว่ามีตำแหน่งของพยางค์ที่แตกต่างกัน โดยแบ่งตามหลักการสร้างคำในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. คำมูล คำสลับพยางค์นั้นเป็นคำมูลทั้งสองคำ แต่ตำแหน่งของพยางค์มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากตำแหน่งพยางค์ “อะ” ที่ไม่ได้ประวิสรรชนีย์ของคำพยางค์คำใดคำหนึ่ง ดังตำแหน่งของพยางค์ไม่เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 3 พยางค์ ในลักษณะ AB - B1B2A คือ ดาดาช-ดาชดา

2. คำประสม คำสลับพยางค์คำหนึ่งเป็นคำประสม ในขณะที่อีกคำหนึ่งเป็นคำประสมที่อ่านแบบคำสมาส หรือเป็นคำสมาส ซึ่งมีวิธีการอ่านออกเสียง “อะ” จากคำสลับพยางค์ที่ไม่ได้ประวิสรรชนีย์ โดยมีตำแหน่งของพยางค์ไม่เท่ากัน แบ่งเป็น 2 แบบดังนี้

2.1 แบบ 2 พยางค์ – 3 พยางค์ ในลักษณะ AB - B1B2A เช่น
 ขับพล-พลขับ ภาคภูมิ-ภูมิภาค เป็นต้น

2.2 แบบ 3 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ A1A2B - BA เช่น
 ชาตีสรรสชาติ ผลไม้-ไม้ผล เป็นต้น

ตามปกติคำสลับพยางค์ภาษาไทยในมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นปรากฏตำแหน่งของพยางค์ทั้งหมดในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น ยกเว้นคำสลับพยางค์แบบคำประสม “เครื่องทรง-ทรงเครื่อง” ที่มีลักษณะตำแหน่งของพยางค์แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาไทยมาตรฐานมีตำแหน่งของพยางค์เป็นแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA [เครื่อง-ซง] แต่ภาษาไทยถิ่นมีตำแหน่งของพยางค์เป็นแบบ 3 พยางค์ – 3 พยางค์ ในลักษณะ AB1B2 - B1B2A [เคื่อง-ทะ-ลง, ทะ-ลง-เคื่อง] นอกจากนี้ยังปรากฏคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นที่มีตำแหน่งของพยางค์แบบ AB1B2 - B1B2A เช่นกัน คือ ครั้วทรง-ทรงครั้ว [ควั-ทะ-ลง, ทะ-ลง-ควั] แต่ไม่ปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐาน

จากลักษณะการใช้ “เครื่องทรง-ทรงเครื่อง” เห็นได้ว่า พยางค์ “เครื่อง”

ในภาษาไทยมาตรฐานมีการใช้เสียงพยัญชนะที่เป็นอักษรควบแท้ “คร-” ส่วนพยางค์ “ทรง” มีระบบหน่วยเสียงควบไม่แท้ “ทร-” เป็น “ซ” ตรงกันข้ามกับภาษาไทยถิ่นที่มีพยางค์ “เครื่อง” ซึ่งมีระบบใช้เสียงพยัญชนะ “ร” ตามลักษณะเสียงพยัญชนะของภาษาไทยถิ่น โดยมีการออกเสียงเป็น “เคื่อง” ส่วนพยางค์ “ทรง” มีการออกเสียงอักษรนำเป็น “ทะ-ลง” อย่างไรก็ตามคำสลับพยางค์ “เครื่องทรง-ทรงเครื่อง” ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นล้วนมีความหมายเดียวกัน กล่าวคือ “เครื่องทรง” หมายถึง (ราชา) เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ (นววรรณ พันธุมธนา, 2559) น. เครื่องแต่งตัวของกษัตริย์ ครีวทรงก็ว่า (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) ส่วน “ทรงเครื่อง” มีระบบความหมายเดียวกันและแตกต่างกัน ซึ่งหมายถึง ก. แต่งตัวมีเครื่องประดับ เช่น พระพุทธรูปทรงเครื่อง ก. ตัดผม (ใช้แก่เจ้านาย), มีเครื่องปรุงพิเศษกว่าปรกติ เช่น กระท้อนทรงเครื่อง, ประดิษฐานให้ดังงามเป็นพิเศษ เช่น ตัวหนังสือทรงเครื่อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ก. แต่งเครื่องทรงอย่างเครื่องกษัตริย์ (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) ซึ่งภาษาไทยถิ่นปรากฏเพียงความหมายเดียว ในขณะที่ภาษาไทยมาตรฐานปรากฏความหมายได้อย่างหลากหลายดังกล่าว

3. คำสมาส คำสลับพยางค์ที่เป็นคำสมาสทั้งสองคำ แต่ตำแหน่งของพยางค์มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากตำแหน่งพยางค์ “อะ” ที่ไม่ได้ประวิสรรชนีย์ของคำพยางค์คำใดคำหนึ่ง โดยมีตำแหน่งของพยางค์ไม่เท่า แบ่งเป็น 3 แบบ ดังนี้

3.1 แบบ 3 พยางค์ – 4 พยางค์ ในลักษณะ AB1B2 - B1B2B3A เช่น ธาตุอากาศ-อากาศธาตุ เป็นต้น

3.2 แบบ 4 พยางค์ – 3 พยางค์ ในลักษณะ A1A2B1B2 - B1B2A เช่น กรรมวิบาก-วิบากกรรม เป็นต้น

3.3 แบบ 5 พยางค์ – 4 พยางค์ ในลักษณะ A1A2B1B2B3 - B1B2B3A เช่น พุทธศาสนา-ศาสนาพุทธ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังปรากฏตำแหน่งของพยางค์เท่ากันและไม่เท่ากัน ซึ่งมีลักษณะการสร้างคำแบบคำสมาส กล่าวคือ หากตำแหน่งของพยางค์เท่ากันคือ แบบ 4 พยางค์ – 4 พยางค์ ในลักษณะ A1A2B1B2 – B1B2B3A หรือตำแหน่งของพยางค์ไม่เท่ากันคือ แบบ 3 พยางค์ – 4 พยางค์ ในลักษณะ AB1B2 – B1B2B3A ได้แก่ บาทยุคล-ยุคลบาท โดยคำว่า “บาทยุคล” อ่านได้ทั้ง [บาด-ยุ-คน] (AB1B2) หรือ [บาด-ทะ-ยุ-คน] (A1A2B1B2) ในขณะที่ “ยุคลบาท” อ่านได้เพียงแบบเดียวคือ [ยุ-คน-ละ-บาด] (B1B2B3A) ด้วยเหตุนี้ เมื่อ “บาทยุคล” เป็นคำที่มีตำแหน่งของพยางค์ 2 ลักษณะ จึงทำให้คำสลับพยางค์นี้ใช้ตำแหน่งของพยางค์เท่ากันและไม่เท่ากันกับคำว่า “ยุคลบาท”

จากผลการวิจัยคำสลับพยางค์ที่มีลักษณะการใช้ตำแหน่งของพยางค์ไม่เท่ากันมีจำนวนคำสลับพยางค์ค่อนข้างน้อย โดยปรากฏลักษณะ AB - B1B2A ในภาษาไทยมาตรฐานจำนวนมากที่สุด เป็นคำสลับพยางค์ “คู่” จำนวนทั้งหมด 6 คำ แบ่งเป็นลักษณะการสร้างคำแบบ “คำมูล” จำนวน 1 คู่ (2 คำ) ได้แก่ ดาดาช-ดาชดา และ “คำประสม” จำนวน 2 คู่ (4 คำ) ได้แก่ ขับพล-พลขับ ภาคภูมิ-ภูมิภาค ในขณะที่ภาษาไทยถิ่นปรากฏจำนวนน้อยที่สุดเป็นคำสลับพยางค์ “ไร้คู่” จำนวนทั้งหมด 1 คำ แบ่งเป็นลักษณะการสร้างคำแบบ “คำประสม” จำนวน 1 คำ ได้แก่ ภาคภูมิ (ถอ.) ซึ่งจากการวิเคราะห์จำนวนตำแหน่งของพยางค์ที่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เห็นว่า ไม่มีลักษณะการสร้างคำประเภท “คำซ้อน” ส่วนลักษณะการสร้างคำประเภท “คำประสม” ปรากฏค่อนข้างน้อย จึงทำให้ผลการวิจัยด้านประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นพบประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ลักษณะเหมือนกันประเภท “คำซ้อน” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดคือ ตามด้วย “คำประสม” ซึ่งตรงข้ามกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำประสม” เป็นจำนวนมากที่สุดคือ ตามด้วย “คำซ้อน” แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าจำนวนประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐาน “คำซ้อน” มีมากกว่า “คำประสม” ในขณะที่

จำนวนประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ภาษาไทยถิ่น “คำประสม” มีมากกว่า “คำซ้อน” แต่หากพิจารณาผลรวมทั้งหมดแล้ว “คำซ้อน” และ “คำประสม” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดใน 2 อันดับแรก จึงสันนิษฐานได้ว่า คำสลับพยางค์ประเภท “คำซ้อน” และ “คำประสม” ทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นปรากฏการใช้ตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่าทั้งคำประสมและคำซ้อนในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นต่างพบโครงสร้างคำ “2 พยางค์” มากที่สุด (ยอดขวัญ แก้วเขียว, 2551 และ เบญจวรรณ ตานนท์, 2542) แสดงให้เห็นว่า คำสลับพยางค์หรือไม่สลับพยางค์ในคำประสมหรือคำซ้อน ต่างมีผลต่อการใช้ตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ มากที่สุด โดยสามารถนำมาสลับพยางค์กันได้ ในลักษณะ AB – BA

นอกจากนี้ ลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำซ้อน” ซึ่งเป็นคำคู่ที่มีความหมายเหมือนกันหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันซ้อนเข้าคู่กัน (นิตยา กาญจนะวรรณ, 2554) ปรากฏเป็นจำนวนมากทั้งในคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น ส่งผลให้คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นมีความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าคำที่สามารถนำมาสลับพยางค์ได้นั้นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” และมีลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำซ้อน” ทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น ตามที่ เจนจิรา เอี่ยมอ่อน (2550) กล่าวถึงผลการวิจัยลักษณะทางความหมายของคำซ้อนมีความหมายคล้ายกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกันมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้คำสลับพยางค์ประเภท “คำซ้อน” มีความสัมพันธ์ทางความหมายเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้น คำสลับพยางค์ประเภท “คำซ้อน” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดในภาษาไทยมาตรฐาน และเป็นอันดับรองลงมาในภาษาไทยถิ่น ล้วนมีผลทำให้

เกิดตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB – BA รวมถึงมีความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดเช่นกัน

จากลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภทต่าง ๆ เห็นได้ว่าการสร้างคำสลับพยางค์นอกจากปรากฏในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ ตามงานวิจัยนี้แล้ว บางครั้งยังพบคำคำหนึ่งที่ไม่ได้ปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ใด ๆ ทั้งในพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น แต่กลับปรากฏเป็นอีกคำหนึ่งที่สลับพยางค์กับคำที่ไม่ได้เป็นคำสลับพยางค์ในพจนานุกรม ซึ่งปรากฏในบทประพันธ์ร้อยกรอง เนื่องจากการบังคับพยางค์ตามฉันทลักษณ์ของร้อยกรองแต่ละประเภท ดังเช่นบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพเรื่อง “นิราศภูเขาทอง” ของสุนทรภู่ดังนี้ (เอกรินทร์ สิมหาศาล, 2551)

ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักสละยอร้อยจิต
แม้พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา

คำว่า “ศรีศักดิ์” มีลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำประสม” ที่ปรากฏเป็นคำสลับพยางค์ในพจนานุกรมว่า “ศักดิ์ศรี” หมายถึง น. เกียรติศักดิ์ เช่น ประพฤติตนไม่สมศักดิ์ศรี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งสาเหตุที่ใช้คำสลับพยางค์ว่า “ศรีศักดิ์” เนื่องจากตามฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ พยางค์สุดท้ายของวรรคแรกต้องสัมผัสสระกับพยางค์ 3 ในวรรคที่ 2 คือ “รัก” ดังนั้นหากใช้เป็นคำตามพจนานุกรมว่า “ศักดิ์ศรี” พยางค์ “ศรี” จะไม่สัมผัสสระกับพยางค์ “รัก” จึงจำเป็นต้องใช้เป็นคำสลับพยางค์ว่า “ศรีศักดิ์” เพื่อให้พยางค์ “ศักดิ์” สัมผัสสระกับพยางค์ว่า “รัก” ซึ่งถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของกลอนสุภาพ โดยยังคงระบบความหมายไว้เช่นเดียวกับคำว่า “ศักดิ์ศรี” ดังกล่าว

นอกจากนี้ยังปรากฏคำคล้องจองชื่อของประตูชั้นนอก ซึ่งอยู่ตามแนว

กำแพงพระบรมมหาราชวัง 12 ประตู ดังนี้ วิมานเทเวศร์ วิเศษไชยศรี มณีนพรัตน์ สวัสดิโสภา เทวพิทักษ์ ศักดิ์ไชยสิทธิ์ วิจิตรบรรจง อนงคารักษ์ พิทักษ์บวร สุนทรทิตา เทวภิรมย์ อุดมสุदारักษ์ เมื่ออ่านย้อนกลับเป็นคำสลับพยางค์ก็ยังคงได้คำคล้องจองเช่นเดิม ดังนี้ สุदारักษ์-อุดมภิรมย์-เทวทิตา-สุนทรบวร-พิทักษ์ คารักษ์-อนงบรรจง-วิจิตรไชยสิทธิ์-ศักดิ์พิทักษ์-เทวโสภา-สวัสดิ์นพรัตน์-มณีไชยศรี-วิเศษเทเวศร์-วิมาน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2568)

จากข้อประตู่ขึ้นนอกดังกล่าวเห็นได้ว่าล้วนเป็นคำสมาสทั้งหมด ยกเว้น “อนงคารักษ์” และ “เทวภิรมย์” ที่เป็นคำสนธิจากคำว่า “อนงค์ + อารักษ์” และ “เทว + อภิรมย์” ตามลำดับ ซึ่งจากผลการวิจัยประเภทของการสร้างคำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นไม่ปรากฏลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำสนธิ” เนื่องจาก “คำสนธิ” เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงซึ่งเกิดจากการเชื่อมเสียง 2 เสียง ที่อยู่ติดกันให้กลมกลืนกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ด้วยเหตุนี้จากข้อประตู่ทั้งสองข้อดังกล่าวเป็นการเรียงลำดับคำสนธิแบบสลับพยางค์จาก “อนงคารักษ์” เป็น “คารักษ์-อนง” และ “เทวภิรมย์” เป็น “ภิรมย์-เทว” สันนิษฐานว่าต้องการให้เกิดคำคล้องจองมากกว่าที่จะต้องการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำสนธิ” ดังวรรคที่ว่า สุदारักษ์-อุดมภิรมย์-เทวทิตา-สุนทรบวร-พิทักษ์ คารักษ์-อนงบรรจง-วิจิตร... ซึ่งแตกต่างจากลักษณะการสร้างคำประเภท “คำสมาส” ที่สามารถสลับพยางค์ได้ดังเช่นคำสลับพยางค์ตามงานวิจัยนี้ว่า คุณธรรม-ธรรมคุณ ชาติธรรม-ธรรมชาติ บาทยุคล-ยุคลบาท เป็นต้น ซึ่งเป็นคำสมาสที่สลับพยางค์ได้ตามงานวิจัยของจันจิรา เชียงฉิน (2550) ที่พบคำสมาสแบบไม่สนธิ เช่น คุณธรรม ธรรมคุณ ชาติธรรม ธรรมชาติ บาทยุคล ยุคลบาท ซึ่งล้วนสลับพยางค์ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ยังปรากฏคำสลับพยางค์ชื่อบุคคลฝาแฝดที่มีชื่อเสียง “แก้ว

ขวัญ-ขวัญแก้ว วัชรโรทัย” อดีตเลขาธิการพระราชวัง ซึ่งมีลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำประสม” และมีตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 2 พยางค์ – 2 พยางค์ ในลักษณะ AB - BA รวมถึงชื่อผู้ประกาศข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่องหนึ่งที่มีชื่อและนามสกุลเป็นคำสลับพยางค์ “วรรณศิริ ศิริวรรณ” ซึ่งมีลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำสมาส” และมีตำแหน่งของพยางค์ไม่เท่ากันแบบ 4 พยางค์ – 3 พยางค์ ในลักษณะ A1A2B1B2 - B1B2A เช่นเดียวกับคำสลับพยางค์ประเภท “คำสมาส” ว่า กรมวิบาท-วิบาทกรรม นอกจากนี้ยังปรากฏเป็นชื่อหนังสือ “บัญญัติศัพท์-ศัพท์บัญญัติ” ของมงคล เดชานครินทร์ (2558) ซึ่งมีลักษณะการสร้างคำสลับพยางค์ประเภท “คำสมาส” และมีตำแหน่งของพยางค์เท่ากันแบบ 3 พยางค์ – 3 พยางค์ ในลักษณะ B1B2A - AB1B2 เป็นต้น

ด้านที่มาของคำสลับพยางค์ในแต่ละพยางค์ทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นปรากฏตามที่มาของคำสลับพยางค์นั้น กล่าวคือ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานปรากฏ “คำไทย” เป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนภาษาไทยถิ่นปรากฏ “คำไทยถิ่น” เป็นจำนวนมากที่สุด เนื่องจาก “คำไทย” หรือ “คำไทยถิ่น” เป็นคำภาษาคำโดด (Isolating Language) ซึ่งมีลักษณะการสลับพยางค์ที่ปรากฏได้มากกว่าคำยืมจากภาษาต่างประเทศ ดังนั้น ที่มาของคำสลับพยางค์มาจากภาษาไทยถิ่นใดก็ตาม จะปรากฏเป็นคำภาษาไทยถิ่นนั้นมากที่สุด ซึ่งมีผลการวิจัยเช่นเดียวกับคำประสมภาษาไทยถิ่นเหนือย่อมพบข้อมูลภาษาไทยถิ่นเหนือมากที่สุด (เบญจวรรณ ตานนท์, 2542) คำซ้อนภาษาไทยถิ่นอีสานย่อมพบข้อมูลภาษาไทยถิ่นอีสานปรากฏอยู่ในคำซ้อนมากที่สุด (ยอดขวัญ เขียวแก้ว, 2551) อันแสดงให้เห็นว่า คำสลับพยางค์แม้ว่าจะมีคำที่มาจากภาษาอื่นปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ เขมร (องอาจ-อาจอง) บาลี (นามสมญา-สมญานาม) ขวา (มาระ-ระมา) อังกฤษ-ไทย (ก๊อกร้า-น้ำก๊อก) เป็นต้น แต่คำสลับพยางค์ส่วนใหญ่ปรากฏเฉพาะที่มาจากคำในภาษานั้นตามพจนานุกรมภาษา

ไทยมาตรฐาน หรือภาษาไทยถิ่นนั้น ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า “ที่มาของคำสลับพยางค์ในแต่ละคำมีที่มาของคำในลักษณะอื่น ๆ” กล่าวคือ คำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นจำนวนหนึ่งไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ามีที่มาของคำสลับพยางค์จากภาษาใด เนื่องจากพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นฉบับต่าง ๆ ระบุที่มาของคำแตกต่างกัน หรือไม่สามารถระบุที่มาของคำได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะคำสลับพยางค์คำใดคำหนึ่งระบุที่มาของคำมากกว่าหนึ่งภาษา ซึ่งต้องพิจารณาความหมายในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ เป็นหลัก จึงจะสามารถระบุได้ว่าคำสลับพยางค์นั้นมีที่มาจากคำภาษาใด ดังเช่น “เกสา-สาเก” คำสลับพยางค์ว่า “เกสา” ทั้งภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นเหนือระบุว่าเป็นคำบาลี หมายถึง น. เส้นผม ส่วนคำว่า “สาเก” มีที่มาจากคำภาษาใดจำเป็นต้องพิจารณาจากระบบความหมายเป็นหลัก กล่าวคือ หากใช้เป็นคำทมิฬ หมายถึง น. ขนุน หากใช้เป็นคำญี่ปุ่น หมายถึง น. เหล้า เช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นใช้คำสลับพยางค์ที่มีระบบการเขียนเหมือนกัน แต่ระบบความหมายแตกต่างกันทันที เมื่อพิจารณาถึงที่มาของคำสลับพยางค์ดังเช่น “ชาลา-ลาชา” คำสลับพยางค์ว่า “ชาลา” ทั้งพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นระบุเหมือนกันว่า เป็นคำบาลีสันสกฤต หมายถึง น. ความรุ่งเรือง, เปลวไฟ, โคมไฟ, แสงสว่าง ส่วนอีกความหมายไม่ได้ระบุที่มาของคำ สันนิษฐานว่าเป็นคำไทยหรือคำไทยถิ่น หมายถึง น. ที่โล่งหน้าสถานที่สำคัญ ๆ บางแห่ง, ขานเรือน, พื้นภายนอกเรือน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; ปรีชา พิณทอง, 2532) ส่วนคำว่า “ลาชา” ภาษาไทยมาตรฐานระบุเป็นคำบาลีสันสกฤตโดยภาษาไทยถิ่นไม่ได้ระบุที่มาของคำ แต่มีความหมายเหมือนกับภาษาไทยมาตรฐานหมายถึง น. ข้าวตอก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; เชียงใหม่, 2550) ดังนั้น “ชาลา-ลาชา” มีที่มาจากคำใดต้องพิจารณาจากระบบความหมาย รวมถึงคำที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทยมาตรฐานหรือภาษา

ไทยถิ่นเป็นหลัก

นอกจากนี้ยังปรากฏที่มาของคำสลับพยางค์คำใดคำหนึ่งที่ระบุไม่ชัดเจนในภาษาไทยมาตรฐาน กล่าวคือ คำสลับพยางค์คำใดคำหนึ่งระบุที่มาของคำอย่างชัดเจน ส่วนคำสลับพยางค์อีกคำหนึ่งไม่ได้ระบุที่มาของคำ คือ “ตามิน-มินตา” คำสลับพยางค์ว่า “ตามิน” ไม่ได้ระบุความหมาย แต่ให้ดูคำว่า “หนามหลัง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เมื่อเปิดพจนานุกรมปรากฏคำว่า “หนามหลัง” ซึ่งไม่ได้ระบุความหมาย แต่กลับให้ไปดูคำว่า “ตามิน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังนั้น “ตามิน” กับ “หนามหลัง” คือคำเดียวกัน แต่ไม่ปรากฏระบบความหมายใด ๆ จึงทำให้ไม่ทราบที่มาของคำได้อย่างชัดเจน ส่วนคำสลับพยางค์ “มินตา” หมายถึง ก. ขอโทษ (ช.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) จากความหมายดังกล่าว คำว่า “ตามิน” ไม่สามารถระบุได้ว่ามีที่มาจากคำใด เนื่องจากไม่ปรากฏความหมายใด ๆ ทั้ง “ตามิน” และ “หนามหลัง” ที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานระบุให้ไปดูอีกคำหนึ่งดังกล่าว

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หากจะพิจารณาคำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นที่มีระบบการเขียนเหมือนกันนั้น ต้องพิจารณาเพิ่มเติมว่ามีที่มาจากภาษาอื่นเหมือนกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากระบบความหมายของคำสลับพยางค์เป็นหลัก หากมีระบบความสัมพันธ์ทางความหมาย “เหมือนกัน” แสดงว่ามีที่มาของคำภาษาเดียวกัน ในทางกลับกันหากมีระบบความสัมพันธ์ทางความหมาย “แตกต่างกัน” แสดงว่ามีที่มาของคำภาษาแตกต่างกัน

นอกจากนี้ ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นยังต่างหยิบยืมคำซึ่งกันและกัน กล่าวคือ คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานบางคำมีที่มาจาก “คำไทยถิ่น” เช่น ข้าเจ้า-(ข้าเจ้า-เจ้าข้า: ธน.) ตำส้ม-(ตำส้ม: ธน.-ส้มตำ: ธน., ธอ.) และคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นบางคำมีที่มาจาก “คำไทย” เช่น ลอยกระทง (ธน.)-(กระทงลอย-ลอยกระทง: ม) กินนอน (ธน.)-(กินนอน-นอนกิน: ม) รวมถึงการปรากฏที่มาของคำสลับพยางค์ในแต่ละพยางค์ของคำเหมือนกันและต่าง

ต่างกันจำนวน 2 ภาษา ได้แก่ ไทย-เขมร เช่น กรวดน้ำ-น้ำกรวด เดินทาง-ทางเดิน จำนวน 3 ภาษา ได้แก่ ไทย-เขมร-บาลี เช่น ถวายพระพร-ถวายพรพระ และจำนวน 4 ภาษา ได้แก่ ไทย-ไทยถิ่น-บาลีสันสกฤต เช่น รูปปั้น-(ปั้นรูป: ถนน) เป็นต้น

ดังนั้น คำสลับพยางค์บางคำที่ระบุที่มาของคำไว้อย่างหลากหลาย ทำให้ต้องศึกษาจากระบบความหมายเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงจะสามารถระบุได้ว่าคำสลับพยางค์นั้นมีที่มาจากคำใด ส่วนคำสลับพยางค์บางคำยังค้นพบข้อสรุปอย่างแน่ชัดไม่ได้ว่ามีที่มาจากคำภาษาใด โดยต้องศึกษาระบบความหมายที่ปรากฏว่า แท้ที่จริงแล้วความหมายดั้งเดิมนั้นเป็นคำที่มาจากภาษาใด ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาคำสลับพยางค์นั้นอย่างละเอียดและชัดเจนต่อไป

ด้านชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานมีชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เหมือนกันประเภท “คำกริยา” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด คือ ตามมาด้วย “คำนาม” ซึ่งแตกต่างกับคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่นที่ปรากฏชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เหมือนกันประเภท “คำนาม” ตามมาด้วย “คำกริยา” ดังนั้น คำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นมีจำนวนชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์เหมือนกันประเภท “คำนาม” และ “คำกริยา” สวนทางกัน อย่างไรก็ตาม “คำวิเศษณ์” ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดในลำดับที่ 3 เหมือนกันทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น

ส่วนจำนวนชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำสลับพยางค์ภาษาไทยมาตรฐานปรากฏทั้งหมด 7 ชนิด คือ คำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำสรรพนาม และคำอุทาน ได้แก่ ชนิดของคำเหมือนกัน เช่น คำกริยา (จุนเจือ-เจือจุน) คำนาม (แก้วเสียง-เสียงแก้ว) คำวิเศษณ์ (ขันแข็ง-แข็งขัน) ชนิดของคำแตกต่างกัน เช่น คำบุพบท-คำสันธาน (ด้วยว่า-ว่าด้วย) คำสรรพนาม-

คำนาม (ข้าพระพุทธเจ้า-พระพุทธเจ้าข้า) คำนาม-คำอุทาน (กรรมเวร-เวรกรรม) เป็นต้น ซึ่งแตกต่างกับคำสลับพยางค์ภาษาไทยถิ่นปรากฏทั้งหมด 4 ชนิด คือ คำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ และคำสันธาน โดยไม่ปรากฏ 3 ชนิด คือ คำสรรพนาม คำบุพบท และ คำอุทาน ได้แก่ ชนิดของคำเหมือนกัน เช่น คำกริยา (จ่องชัก-ชักจ่อง (ถน.)) คำนาม (กั้งส้ม (ถต.)-ส้มกั้ง (ถน., ถอ.)) คำวิเศษณ์ หรือคำสันธาน (บ่ແໝ່-ແໝ່ບໍ່ (ถน.)) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำสลับพยางค์ภาษาไทยถิ่นไม่ได้ระบุอักษรย่อ หรือ พยางค์ย่อ หน้าคำนิยามว่าเป็นคำสรรพนาม (ส.) หรือคำอุทาน (อุ.) แต่หากพิจารณาความหมายแล้วกลับเป็นคำสรรพนาม หรือคำอุทาน ดังคำว่า ข้าเจ้า-เจ้าข้า โดย “ข้าเจ้า” ในภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง ส. คำใช้แทนตัวผู้พูด, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ส่วนภาษาไทยถิ่น หมายถึง น. สรรพนามใช้แทนตัวผู้พูดเมื่อพูดกับผู้ใหญ่ หรือพระสงฆ์, น. ข้าหรือคนรับใช้ของเจ้านาย (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2547) ส่วน “เจ้าข้า” ในภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง ว. คำของผู้น้อยรับคำของผู้ใหญ่, ว. คำร้องบอกกล่าว ส่วนภาษาไทยถิ่น หมายถึง น. คำอุทานแสดงความประหลาดใจ, เจ้านาย และบ่าวไพร่ (เชียงใหม่, 2550) ด้วยเหตุนี้ ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำสลับพยางค์ในภาษาไทยถิ่น แม้จะไม่ปรากฏคำสรรพนาม หรือคำอุทาน แต่กลับปรากฏในความหมายว่าเป็นคำสรรพนาม หรือคำอุทานดังกล่าว

นอกจากนี้ ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ “คำนาม-คำกริยา” และ “คำกริยา-คำวิเศษณ์” มีระบบความหมายเดียวกัน แต่กลับใช้ชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์แตกต่างกัน กล่าวคือ คำสลับพยางค์คำหนึ่งเป็น “คำนาม” ส่วนคำสลับพยางค์อีกคำหนึ่งเป็น “คำกริยา” ตัวอย่าง “กระบวนกระบิด” หมายถึง น. แสร้งทำขึ้นเชิงเพื่อถ่วงเวลาหรือเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น กระบิดกระบวนกั้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) “กระบิดกระบวน” หมายถึง ก. แสร้งทำขึ้นเชิงเพื่อถ่วงเวลาหรือเรียกร้องความสนใจ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) และ

คำสลับพยางค์คำหนึ่งเป็น “คำกริยา” ส่วนคำสลับพยางค์อีกคำหนึ่งเป็น “คำวิเศษณ์” เช่น คำว่า “กลมเกลียว” หมายถึง ว. ที่เข้ากันได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; มติชน, 2547) “เกลียวกลม” หมายถึง ก. กลมเกลียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ก. เข้ากันได้ดี (มักใช้กับพฤติกรรมและความคิดเห็น) (มติชน, 2547) เป็นต้น

ดังนั้นคำสลับพยางค์บางคำจึงไม่อาจจะระบุได้อย่างชัดเจนว่ามีชนิดของคำเป็นคำชนิดใด โดยเฉพาะคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ใน “คลังคำ” ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาคำนวณเป็นจำนวนคำสลับพยางค์ในงานวิจัยนี้ เนื่องจาก นววรรณ พันธุมธา (2559) ได้กล่าวไว้ในส่วนของคำชี้แจง หัวข้อที่ 4 การให้รายละเอียดของคำว่า “...สิ่งที่ผู้จัดทำจึงใจมิได้บอกไว้ในคลังคำก็คือชนิดของคำ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันมีนักไวยากรณ์หลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มกำหนดชนิดของคำในภาษาไทยแตกต่างกัน เกณฑ์การจำแนกคำก็ไม่เหมือนกัน ยังไม่ยุติว่าเกณฑ์การจำแนกคำเกณฑ์ใดจะดีที่สุด นอกจากนั้นคำจำนวนมากในภาษาไทยทำหน้าที่ได้หลายอย่าง เช่น เป็นได้ทั้งกริยาและนาม เป็นได้ทั้งกริยาและวิเศษณ์ แล้วแต่ว่าอยู่ในบริบทอย่างไร...” เช่นเดียวกับอมรา ประสิทธิรัฐสินธุ์ (พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ วิชาส โพธิแพทย์ และคเชนทร์ ตัญศิริ, 2561) กล่าวโดยสรุปว่า “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมีความแตกต่าง ความลักลั่นในการจำแนกชนิดของคำ (parts of speech) หลายประการ โดยเฉพาะคำกริยาและคำวิเศษณ์” เพราะฉะนั้นชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ “คำกริยา” “คำนาม” และ “คำวิเศษณ์” บางคำที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้งภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นอาจจะระบุชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ลักลั่นกันได้ ซึ่งอาจจะต้องมีการศึกษาชนิดของคำตามหลักไวยากรณ์ของคำสลับพยางค์รวมถึงคำอื่น ๆ ที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการทำวิจัยต่อไปด้านคำสลับพยางค์มีดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในด้านระบบความหมายเพิ่มเติม รวมถึงภาพสะท้อนด้านสังคมวัฒนธรรมที่เกิดจากคำสลับพยางค์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่นในพจนานุกรมฉบับอื่น ๆ หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยนี้ว่า จะมีข้อค้นพบเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่เป็นภาษาคำโดด (Isolating Language) หรือคำพยางค์เดียว (Monosyllabic Language) เช่น ภาษาลาว ภาษาจีน เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบคำสลับพยางค์ที่เกิดจากการพ้องเสียงในภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยถิ่น เช่น ไสหัว-หัวใส คอยท่า (ม.)-ถ้ำคอย (ถน.) เป็นต้น

บรรณานุกรม

- จอมขวัญ ขำโคกสูง. (2553). *คำซ้อนในภาษาถิ่นโคราช*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- จันจิรา เชียงฉิน. (2550). *คำสมาสในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- เจนจิรา เอี่ยมอ่อน. (2550). *คำซ้อนในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2555). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา “หัวข้อศึกษา เฉพาะด้านระบบข้อความ ภ. 804”*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2559). *คลังคำ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2554). *การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2562). *ลักษณะภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เบญจวรรณ ตานนท์. (2542). *การศึกษาเปรียบเทียบคำซ้อนภาษาไทยกลางและภาษาถิ่นอีสาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ปรีชา พิณทอง. (2532). *สารานุกรมภาษาอีสาน-ไทย-อังกฤษ (Isan-Thai-English Dictionary)*. อุบลราชธานี: ศิริธรรม.
- พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์, วิภาส โพธิแพทย์ และคเชนทร์ ตัญศิริ. (บรรณาธิการ). (2561). *ศาสตร์แห่งภาษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มงคล เดชานครินทร์. (2558). *บัญญัติศัพท์-ศัพท์บัญญัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติชน. (2547). *พจนานุกรมฉบับมติชน*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม. (2550). *พจนานุกรมภาษาล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2551). *พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้*. พุทธศักราช 2550. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มายมีเดีย.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สถาบันทักษิณคดีศึกษา. (2535). *พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ พุทธศักราช 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินติ้ง กรุ๊ป.

- ยอดขวัญ แก้วเขียว. (2551). การศึกษาเปรียบเทียบคำประสมภาษาไทย
มาตรฐานกับภาษาไทยถิ่นเหนือ. *วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย*
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 3 (2), 139-152.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม ๓*. กรุงเทพฯ:
ยูเนียนอลตราไวโอเรต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1-2*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*.
กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2568). *ประตูประบรมมหาราชวัง*. สืบค้นเมื่อ 31
มกราคม 2568. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น*. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท.
- ลิษา พหลภิญโญ, กัญญาณัฐ เกรียงเกตุ และกฤษณ์ โกสวัสต์. (2555).
“ข้อสังเกตการสลับลำดับคำในคำซ้อน 2 พยางค์”. *วารสาร*
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(2), 62-66.
- สุคนธ์ธำ พุ่มเมือง. (2550). *การวิเคราะห์โครงสร้างและความหมายของคำ*
ประสมในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *พจนานุกรมภาษาถิ่นภาค*
ตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. เชียงใหม่:
มิ่งเมือง.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (บรรณาธิการ). (2551). *ภาษาไทย วรรณคดีและ*
วรรณกรรม ม.๑. (น. 4). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

คอลเล็กชันเคป๊อป (K-pop) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้
วัฒนธรรมร่วมสมัย
A K-pop Collection to Support Learning about
Contemporary Culture

ศิริินนา วอนแก่น้อย^{1*}
Sirinna Wonkaonoi^{1*}

Received: November 22, 2024

Revised: April 18, 2025

Accepted: April 21, 2025

CHOPHAYOM JOURNAL

^{*1}สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
^{*1}Library and Information Sciences Program, Faculty of Humanities
and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University
^{*1}(E-mail : sirinna.w@gmail.com)
^{*}Corresponding Author

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับเคป๊อปและกระแสวัฒนธรรมเกาหลีในปัจจุบัน ความสำคัญของคอลเล็กชันเคป๊อปในฐานะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และบทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัย พบว่าการรวบรวมคอลเล็กชันเคป๊อปอย่างเป็นระบบในห้องสมุดจะใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า โดยคอลเล็กชันเคป๊อปเป็นกลุ่มหรือชุดของทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวกับ ดนตรีเคป๊อป ศิลปินเคป๊อป รวมถึงอุตสาหกรรมบันเทิง เคป๊อปและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในวงการเคป๊อป ประกอบด้วยลักษณะสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ บทความ คลิปวิดีโอ เว็บไซต์ ฯลฯ มีวัตถุประสงค์การใช้เพื่อการเรียน การบันเทิง และการศึกษาด้านวัฒนธรรม และบทบาทของห้องสมุดที่ใช้คอลเล็กชันเคป๊อปเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ในหลายมิติ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมเกาหลี การเรียนรู้ภาษาผ่านสื่อบันเทิง การสนับสนุนการศึกษาและการวิจัย การสร้างชุมชนผู้ใช้ที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน และการสร้างแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ: เคป๊อป, คอลเล็กชันเคป๊อป, วัฒนธรรมร่วมสมัย, การเรียนรู้วัฒนธรรม

Abstract

This article presents the conceptual issues surrounding K-pop and the current Korean wave, the significance of K-pop collections as a source of cultural learning, and the role of libraries in supporting contemporary cultural learning. It was found that the library's systematic collection of K-pop collections will be used as a resource to support research studies. The K-pop collection is a group or set of information resources related to K-pop music, K-pop artists, the K-pop entertainment industry, and others related to the

K-pop industry. It consists of information in various forms, such as books, articles, video clips, websites, etc. It is intended for learning, entertainment, and cultural education, and the library's use of the K-pop collection as a tool supports learning in many dimensions, including promoting learning about Korean culture, learning the language through entertainment media, supporting education and research, creating a community of users with similar interests, and inspiring and creative ideas.

Keywords: K-pop, K-pop collection, contemporary culture, cultural learning

บทนำ

อุตสาหกรรมบันเทิงของประเทศเกาหลีใต้ในปัจจุบันเติบโตและเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก ทั้งในเอเชีย และประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2563) กระแสเคป๊อปนั้นถือเป็นด้านที่มีการเติบโตมากกว่าด้านอื่น ๆ ช่วงศตวรรษที่ 21 เคป๊อป (K-POP) หรือเพลงป๊อปเกาหลี เป็นแนวเพลงที่ได้รับความนิยม คำว่า "เคป๊อป" มักใช้เรียกเพลงยอดนิยมที่มีรากฐานมาจากประเทศเกาหลีใต้ (Liu, 2023) ซึ่งเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลอย่างมาก (Chen, 2023) เริ่มต้นเคป๊อปได้รับความนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และปัจจุบันความนิยมของเคป๊อปนั้นได้แพร่ขยายไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก โดยได้รับความนิยมทั้งในลาตินอเมริกา ตะวันออกเฉียงเหนือ แอฟริกาเหนือ ตะวันออกกลาง ยุโรปตะวันออกและประเทศตะวันตก โดยความนิยมนั้นเกิดขึ้นจากศิลปินเกาหลีที่มีความสามารถ องค์ประกอบของการจัดการแสดง และดนตรี การออกแบบท่าเต้นต่าง ๆ เป็นผลทำให้เอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมเหล่านี้ของเคป๊อปเผยแพร่ออกไปทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงได้รับความนิยม

เป็นอย่างสูง (รุ่งทิพย์ อำคา, 2564) ความนิยมของเคป๊อปไม่เพียงแต่อยู่ในแง่ของการบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้และการทำความเข้าใจวัฒนธรรมเกาหลี เนื่องจากกระแสของเคป๊อปที่แพร่หลายทั่วโลก ส่งผลให้เกิดความสนใจในวัฒนธรรมเกาหลีในหลายด้าน อาทิ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปะ ด้านวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านการเมือง ฯลฯ

ห้องสมุดที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลาย มีบทบาทในการรวบรวมและจัดคอลเล็กชันเคป๊อปเพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมเกาหลี รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมร่วมสมัย นอกจากนี้ห้องสมุดยังสามารถออกแบบการจัดกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบระหว่างกลุ่มผู้ใช้ที่สนใจด้านเคป๊อป เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการเฉพาะกลุ่ม ทั้งในด้านการศึกษาและความบันเทิง

บทความนี้ได้นำเสนอประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับเคป๊อปและกระแสวัฒนธรรมเกาหลีในปัจจุบัน ความสำคัญของคอลเล็กชันเคป๊อปในฐานะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และบทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัย

เนื้อหา

1. แนวคิดเกี่ยวกับเคป๊อปและกระแสวัฒนธรรมเกาหลีในปัจจุบัน

เคป๊อป (K-Pop) ย่อมาจากเพลงยอดนิยมของเกาหลี เป็นประเภทของเพลงยอดนิยมที่มีต้นกำเนิดในประเทศเกาหลีใต้ และถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของเกาหลีใต้เช่นกัน โดยตัวอักษร K มาจากคำว่า Korea (เกาหลี) และ Pop คือรูปแบบของการร้องเพลงอย่าง เช่น ร็อก (rock) แจ๊ส (jazz) เป็นต้น รูปแบบของเพลงชนิดนี้ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบและประเภทจากทั่วโลก เช่น ป๊อป ร็อก แจ๊ส ฮิปฮอป R&B แร็กเก้ เต้นรำอิเล็กทรอนิกส์ ฟังก์ชัน และคลาสสิกอยู่เหนือรากดนตรีดั้งเดิมของเกาหลี นอกจากนี้คำว่า Pop ยังสามารถแปลเป็นคำว่า

Popular ได้อีกด้วย นั่นก็คือสิ่งที่ยอดนิยมหรือว่าสิ่งที่ทุกคนชื่นชอบ (รุ่งทิพย์ อัมภา, 2564) อย่างไรก็ตามเคป๊อปไม่ใช่แค่เพียงดนตรี แต่เป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงการรวมตัวของความคิดสร้างสรรค์ แฟชั่น และการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ จนกลายเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมทั่วโลก

นอกจากนี้ รูปแบบของเพลงเคป๊อปมักมาร่วมกันกับศิลปินเกาหลี หรือที่เรียกอีกอย่างในวงการเพลงชนิดนี้ว่า “ไอดอล” ศิลปินหรือไอดอลนี้ถือเป็นศูนย์กลางของการดำเนินต่อไปของวงการเพลงเคป๊อป ทั้งรูปแบบการร้อง การเต้น การแสดงออกของท่าทางและใบหน้า รวมไปถึงภาพลักษณ์และทักษะต่าง ๆ ของศิลปิน ทำให้สามารถสร้างความนิยมภายในกรอบของผลิตภัณฑ์เคป๊อปสำหรับทุกรสนิยม โดยลักษณะสำคัญของเคป๊อปคือ วิดีโอประกอบเพลงที่สดใสหรือสื่อถึงอารมณ์ เนื้อหาภาพและเสียงที่หลากหลาย มีองค์ประกอบต่าง ๆ รวมถึงมีการผสมผสานวัฒนธรรมในดนตรีและการแสดงภาพ ชุดศิลปินที่ทันสมัยและสดใส การออกแบบท่าเต้นที่ซับซ้อน น่าจดจำและมีความพร้อมเพรียงกัน (รุ่งทิพย์ อัมภา, 2564)

กระแสวัฒนธรรมเกาหลีหรือที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่า “โคเรียนเวฟ” (Korean Wave) หรือภาษาเกาหลี เรียกว่า “ฮันรยู” (Han Ryu: 한류) ได้กำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1999 เมื่อละครเกาหลีถูกออกอากาศเป็นครั้งแรกในประเทศจีนและได้รับความนิยมอย่างมากในเวลาต่อมาหลังจากนั้นละครเกาหลีก็ได้รับความนิยมจากผู้ชมชาวจีนอย่างสูงสุดเนื่องจากมีความใกล้เคียงกันทางวัฒนธรรมระหว่างจีนและเกาหลี ด้วยเหตุนี้ ละครเกาหลีจึงสามารถดึงดูดผู้ชมชาวจีนได้มากกว่าคนตะวันตกและชาติอื่น ๆ (นันทิพา บุษปวรธนะ และนาวัน วงศ์สมบูรณ์, 2563) ฮันรยูเป็นคำที่ใช้สื่อถึงปรากฏการณ์ความนิยมในระดับสากลจากการส่งออกเศรษฐกิจทางวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ที่เป็นวัฒนธรรมป๊อป (popular culture) เช่น ดนตรี ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ (ศิริพร ดาบทเพชร, 2565) ฮันรยูมีจุดเริ่มต้นจากการส่งออกละครทีวี (K-drama) และก้าวกระโดด

ขึ้นมาสู่ช่วงเติบโตในยุคฮันรยูโดยผ่านเส้นทางดนตรี หรือ K-Pop music ช่วงกลางของปี ค.ศ.2000 ความนิยมฮันรยูมีลักษณะเชื่อมโยงใกล้ชิดกับความนิยมในกลุ่มศิลปินเกาหลี การพัฒนาเทคโนโลยีผนวกกับแรงขับเคลื่อนจากสื่อสังคมออนไลน์ (Oh & Lee, 2013) ส่งผลให้กระแสความนิยมของฮันรยูได้กระจายตัวข้ามเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว

นัยสำคัญของฮันรยูมีสองประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่งการขยายขอบเขตจากวัฒนธรรมเคป็อปรวม สมัยไปสู่วัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น ภาษา อาหาร และบ้านสไตล์เกาหลี และประการที่สองการบรรลุถึงการทำลายแนวนานแบบเดิมเพื่อเปิดทางให้ศิลปินเคป็อปได้เข้าถึงตะวันออกกลาง ยุโรปอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และแอฟริกา ฮันรยูได้ทำให้วัฒนธรรมเกาหลีได้รับความสนใจในระดับสูง แรงจูงใจแท้จริงของความนิยมในเคป็อปนี้มีอาจอธิบายในบริบทด้านอุตสาหกรรมหรือการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว แต่ปรากฏการณ์ระดับข้ามชาตินี้ ได้เกิดจากลักษณะความเป็นลูกผสมของวัฒนธรรมเกาหลีและสื่อสังคม (รุ่งทิพย์ อำคา, 2564)

ปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมเกาหลีได้ขยายอิทธิพลไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในด้านดนตรี ซีรีส์โทรทัศน์ ภาพยนตร์ อาหาร และแฟชั่น วัฒนธรรมเกาหลีได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหลากหลายประเทศ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้กระแสเติบโตอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพสูง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมทางด้านวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การผสมผสานวัฒนธรรมตะวันออกกับตะวันตกอย่างลงตัว ส่งผลให้วัฒนธรรมเกาหลีสามารถเข้าถึงผู้คนได้หลากหลายกลุ่ม รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ขยายตัวออกไปทั่วโลก

2. ความสำคัญของคอลเล็กชันเคป็อปในฐานะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม
เคป็อป (K-pop) เป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีอิทธิพลระดับโลก จากอิทธิพลของเคป็อปแผ่ขยายไปในหลากหลายด้านของ

ชีวิตไม่ว่าจะเป็นดนตรี แฟชั่น การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (The Korean in Me, 2024) ความสนใจทางด้านเคป็อปได้กระตุ้นให้เกิดการศึกษาวัฒนธรรมเกาหลีได้ในหลายแง่มุม ตั้งแต่ภาษา แฟชั่น ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี รวมถึงการบริหารจัดการอุตสาหกรรมบันเทิง ด้วยเหตุนี้ห้องสมุดจึงมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมและนำเสนอคอลเล็กชันเคป็อปเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนการทำความเข้าใจวัฒนธรรมร่วมสมัย

คอลเล็กชัน (Collection) คือ กลุ่มหรือชุดของทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดรวบรวมไว้เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ (Johnston & Robinson, 2002) ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะคอลเล็กชันทางกายภาพหรือคอลเล็กชันดิจิทัล สำหรับคอลเล็กชันเคป็อป หมายถึง กลุ่มหรือชุดของทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับดนตรีเคป็อป ศิลปินเคป็อป รวมถึงอุตสาหกรรมบันเทิงเคป็อปและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในวงการเคป็อป

ห้องสมุดต่างประเทศมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเคป็อปบนเว็บไซต์หรือเว็บบล็อกของห้องสมุด ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบันเทิงเคป็อป ศิลปินเคป็อป ความนิยมของเพลงป๊อปเกาหลี หรืออิทธิพลของการเผยแพร่วัฒนธรรมเกาหลีผ่านสื่อบันเทิง นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเคป็อป อาทิ การจัดนิทรรศการในหัวข้อวัฒนธรรมเคป็อปและแฟนด้อมทั่วโลก (University of California Santa Barbara Library, 2015) การจัดนิทรรศการในหัวข้อโลกเคป็อป : การสำรวจอิทธิพลระดับโลกของปรากฏการณ์เกาหลี (The University of Sheffield, 2024) การสัมมนาออนไลน์เรื่องเคป็อปในมหาวิทยาลัย: แฟนด้อมเพลงป๊อปเกาหลีและห้องสมุดมหาวิทยาลัย (University of North Texas, 2022) เป็นต้น จากการสำรวจคอลเล็กชันเคป็อปในห้องสมุดต่างประเทศ พบว่า มีการรวบรวมคอลเล็กชันเคป็อปในห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรทางด้านเอเชียศึกษาหรือเกาหลีศึกษา คอลเล็กชันเคป็อปมีลักษณะการนำเสนอสารสนเทศเป็นการ

รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติวงการเคป๊อป ศิลปินเคป๊อป อุตสาหกรรมบันเทิงเคป๊อป คอนเสิร์ตเคป๊อป ฯลฯ รูปแบบสารสนเทศ อาทิ หนังสือ บทความ คลิปวิดีโอ ฯลฯ ส่วนคอลเล็กชันเคป๊อปในห้องสมุดในประเทศ พบว่า มีการรวบรวมคอลเล็กชันเคป๊อปในห้องสมุดเฉพาะของหน่วยงานทางด้านวัฒนธรรมเกาหลี มีลักษณะการนำเสนอเป็นการรวบรวมวิธีคิดคอนเสิร์ตของศิลปินเคป๊อป นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเคป๊อป ได้แก่ การร้องเพลงเคป๊อป การเต้นเคป๊อป การจัดมินิคอนเสิร์ต การสอนภาษาเกาหลี การสอนทำอาหารเกาหลี เป็นต้น สามารถนำเสนอตัวอย่างคอลเล็กชันเคป๊อปในห้องสมุด ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คอลเล็กชันเคป๊อปในห้องสมุด

ห้องสมุด	คอลเล็กชันเคป๊อป	รูปแบบสารสนเทศ	ตัวอย่างการนำเสนอ	กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
University of Hawaii Manoa Library	-ศิลปินเคป๊อป -ประวัติ วงการเคป๊อป	หนังสือ บทความ และคลิปวิดีโอ รวมถึงการชี้แหล่งสารสนเทศปฐมภูมิเกี่ยวกับเคป๊อป	หนังสือ เช่น K-Pop, K-pop : popular music, cultural amnesia, and economic innovation in South Korea ฯลฯ บทความ เช่น The Success of K-pop: How Big and Why So Fast?, The globalization of postcolonial pop music: putting the success of the K-pop industries into theoretical perspectives ฯลฯ คลิปวิดีโอเกี่ยวกับวิวัฒนาการวงการเคป๊อป การฝึกซ้อมของศิลปิน ฯลฯ	-
The University of Tennessee, Knoxville Libraries	-ศิลปินเคป๊อป -ประวัติวงการเคป๊อป	หนังสือ และบทความบนเว็บไซต์	หนังสือ เช่น From factory girls to K-pop idol girls : cultural politics of developmentalism, patriarchy, and neoliberalism in South Korea's popular music	-

ห้องสมุด	คอลเล็กชัน เคป็อบ	รูปแบบสารสนเทศ	ตัวอย่างการนำเสนอ	กิจกรรมที่ เกี่ยวข้อง
			Industry , Pop city : Korean popular culture and the selling of place ฯลฯ บทความบนเว็บไซต์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปินกลุ่มนักร้องผู้หญิง (Girl Group) ได้แก่ Blackpink 2ne1 Red Velvet และ Twice	
The University Library (University of Illinois Urbana-Champaign)	อุตสาหกรรม บันเทิงเคป็อบ มิวสิกวิดีโอ เคป็อบ	หนังสือ คลิปวิดีโอ รวมทั้งแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมบันเทิงเกาหลี	หนังสือ เช่น The Birth of Korean Cool: How One Nation Is Conquering the World Through Pop Culture, K-pop Live: Fans, Idols, and Multimedia Performance ฯลฯ คลิปวิดีโอ เช่น มิวสิกวิดีโอ เพลง Permission to dance (BTS) มิวสิกวิดีโอเพลง Ice cream (BLACKPINK)	-
FIU Libraries (Florida International University)	วัฒนธรรมเกาหลี ได้แก่ K-pop, K-drama, K-cinema ฯลฯ	หนังสือ ฐานข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์ และคลิปวิดีโอ	หนังสือ เช่น New Korean Wave, The Global Impact of South Korean Popular Culture (Valentina Marinescu) Cook Korean! ฯลฯ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ในขอบเขตเนื้อหาเอเชียศึกษา (ด้านเกาหลีศึกษา) คลิปวิดีโอ เช่น อุตสาหกรรมบันเทิงเคป็อบ มิวสิกวิดีโอ Gangnam Style (Psw) ฯลฯ	-
ห้องสมุดศูนย์ วัฒนธรรมเกาหลี	คอนเสิร์ตเคป็อบ	ดีวีดีคอนเสิร์ตเคป็อบ	ดีวีดีคอนเสิร์ต เช่น BTS world tour love yourself speak yourself, EXOPLANET #5 EXpLOration EXO,	มีการจัด กิจกรรม เช่น หลักสูตรการฝึกปฏิบัติจริง

ห้องสมุด	คอลเล็กชัน เคป๊อป	รูปแบบสารสนเทศ	ตัวอย่างการนำเสนอ	กิจกรรมที่ เกี่ยวข้อง
			TWICE 2ND Tour TWICE land zone 2 fantasy park ฯลฯ	เพลงหรือการ เต้นเคป๊อป การจัดมินิ คอนเสิร์ต หลักสูตรภาษา เกาหลี หลักสูตรการ ทำอาหาร เกาหลี ฯลฯ

3. บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัย
ห้องสมุดสามารถใช้คอลเล็กชันเคป๊อปในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ อาทิ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบันเทิงเคป๊อปหรือศิลปินเคป๊อป การจัดเสวนาเกี่ยวกับเคป๊อป การเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมเกาหลีมาบรรยาย การจัดแสดงสินค้าเคป๊อป ฯลฯ การจัดกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสนใจในวัฒนธรรมเกาหลี และส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ห้องสมุดอาจสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในการนำคอลเล็กชันเคป๊อปไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ อาทิ วิชาภาษาเกาหลี วัฒนธรรมศึกษา ฯลฯ

อย่างไรก็ตามคอลเล็กชันเคป๊อปในห้องสมุดสามารถใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ในหลายมิติ ดังนี้

1. การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมเกาหลี คอลเล็กชันเคป๊อปจะนำเสนอให้ผู้ใช้ได้ทำความรู้จักกับวัฒนธรรมเกาหลี ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา ศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือค่านิยมของสังคมเกาหลี ที่ได้มีการนำเสนอผ่านบทเพลง

หรือละครหรือภาพยนตร์ที่มักสะท้อนถึงประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมของเกาหลีใต้ อาทิ การต่อสู้กับความไม่เท่าเทียม การเสียดสีสังคม การวิพากษ์วัฒนธรรม ความกดดันจากสังคม การส่งเสริมพลังบวกให้กับผู้ฟังผ่านบทเพลง ฯลฯ ยกตัวอย่างเช่น เพลง N.O ของศิลปินวง BTS ในเพลงนี้จะกล่าวถึงความกดดันที่อยู่ภายใต้กรอบสังคมที่มักจะตัดสินกันด้วยการศึกษา ผู้ปกครองที่มักอยากให้ลูกหลานของตัวเองเข้ามหาวิทยาลัย ๆ จะได้มีหน้ามีตา แต่ใช้ความคาดหวังนั้นไปสร้างความกดดันเด็ก เรียนเหมือนเครื่องจักร แข่งขันที่ 1 กันอย่างบ้าระห่ำ แบ่งชนชั้นกันโดยแค่คะแนนสอบ หรืออันดับมหาวิทยาลัย โดยในเพลงจะกล่าวถึง 3 สุดยอดของมหาวิทยาลัยในเกาหลีฝั่งไว้อย่างชัดเจนด้วย คือ คำว่า ‘SKY’ ที่ประกอบไปด้วย Seoul National University (มหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล) Korea University (มหาวิทยาลัยโคเรีย) และ Yonsei University (มหาวิทยาลัยยอนเซ) (K H M, 2018) นอกจากนี้เพลง Daechwita ของศิลปิน AgustD ยังได้จุดประกายความสนใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของเกาหลีอย่าง “Daechwita” (Seung-hyun, 2020) Daechwita (대취타) หมายถึงเพลงประกอบการเดินสวนสนามที่บรรเลงตอนพระราชในสมัยโชซอนเดินทัพหรือเวลาที่มีแขกสำคัญมาเยือน ซึ่งมีวงดุริยางค์ที่มีการสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมเกาหลีในฉากต่าง ๆ อาทิ ภาพพื้นหลังที่เป็นจิตรกรรมที่เรียกว่า อีวอลโอบงโด ประกอบด้วยรูปภูเขาทั้ง 5 ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ หมายถึงความมั่นคงและอมตะนิรันดร์ การแต่งกายด้วยชุดฮับบกแบบประยุกต์ ฉากหลังที่เป็นสถาปัตยกรรมเกาหลี ฉากลานประหารในสมัยโชซอน ฉากตลาดในสมัยโชซอน และดนตรีพื้นเมือง (พรทิพย์ เหลืองจาร์, 2564)

2. การเรียนรู้ภาษาผ่านสื่อบันเทิง คอลเล็กชันเคป็อปในลักษณะของสื่อบันเทิง อาทิ เพลงเคป็อป ซีรีส์เกาหลี ภาพยนตร์ หรือรายการวาไรตี้ ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาเกาหลีสำหรับผู้สนใจเรียนรู้ภาษาเกาหลี การฟังเพลงเคป็อป การอ่านคำแปลเนื้อเพลง และการ

ศึกษาวลีหรือวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับทักษะการฟัง การออกเสียง รวมถึงการร้องเพลงช่วยฝึกการออกเสียงและจังหวะภาษาเกาหลี และยังช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบริบทของคำศัพท์หรือประโยคเพื่อให้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม การใช้คอลเล็กชันเคป๊อปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ภาษาเกาหลีผ่านสื่อบันเทิงเป็นวิธีที่ทำให้การเรียนรู้สนุกและไม่น่าเบื่อ เนื่องจากผู้เรียนได้สัมผัสภาษาในบริบทที่เป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมเกาหลีไปพร้อม ๆ กัน

3. การสนับสนุนการศึกษาและการวิจัย คอลเล็กชันเคป๊อปสามารถนำมาใช้ในการศึกษาและวิจัยในหลายด้าน ได้แก่ การวิจัยด้านวัฒนธรรมศึกษา การศึกษาด้านสังคมดนตรีวิทยา การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมเกาหลีและวัฒนธรรมโลก เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการตลาดในอุตสาหกรรมบันเทิง การผลิตและการกระจายสินค้าเชิงวัฒนธรรม การศึกษาเกี่ยวกับการตลาดของอัลบั้มเคป๊อป การศึกษาพฤติกรรมแฟนคลับที่ส่งผลต่อการออกแบบสินค้า หรือการจัดการคอนเสิร์ต ฯลฯ

4. การสร้างชุมชนผู้ใช้ที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน ห้องสมุดยังสามารถใช้คอลเล็กชันเคป๊อปในการสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจเพื่อดึงดูดผู้ใช้ อาทิ การจัดนิทรรศการ การจัดเสวนา การจัดฉายคอนเสิร์ตหรือสารคดีเกี่ยวกับเคป๊อป ฯลฯ การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเคป๊อปจะช่วยดึงดูดผู้ใช้บริการกลุ่มใหม่ ทั้งนี้การออกแบบกิจกรรมและพื้นที่ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ร่วมกันสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มคนที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน

5. การสร้างแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์ คอลเล็กชันเคป๊อปประกอบด้วยทรัพยากรสารสนเทศในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ บทความ ตีพิมพ์ คลิปมิวสิกวิดีโอ ฯลฯ ทรัพยากรเหล่านี้ไม่เพียงเป็นแหล่งความรู้ แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจสำหรับนักเรียน นักศึกษา นักวิจัย หรือประชาชนทั่วไปที่สนใจ

ด้านวัฒนธรรมดนตรี คอลเล็กชันเคป็อปจะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับแรงบันดาลใจจากแนวคิดทางศิลปะและการแสดงที่มีเอกลักษณ์ของศิลปินเคป็อป

สรุป

คอลเล็กชันเคป็อปมีวัตถุประสงค์ในการใช้ทั้งในด้านการศึกษาและด้านการบันเทิง รวมถึงการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้วัฒนธรรมร่วมสมัยที่สำคัญ นอกจากนี้การสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมหรือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเคป็อป จะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถเข้าถึงและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเกาหลีได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรม ศิลปะ ประวัติศาสตร์ การเมือง อุตสาหกรรมบันเทิง ฯลฯ ดังนั้นการรวบรวมคอลเล็กชันเคป็อปในห้องสมุดจึงมีศักยภาพในการสร้างคุณค่าให้กับผู้ใช้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2563). *อุตสาหกรรมบันเทิงในประเทศเกาหลีใต้*. ค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/583457/583457.pdf
- นันทิพา บุษปวรรณ และนาวัน วงศ์สมบุญ. (2563). ความสำเร็จในการเผยแพร่กระแสวัฒนธรรมเกาหลี (Korean Wave): บทบาทของรัฐบาลและอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 7(2), 1-25.
- พรทิพย์ เหลืองจาร์. (2564). *การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเกาหลีผ่านมิวสิกวิดีโอเพลงของวง BTS*. (ศิลปินพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)
- รุ่งทิพย์ อำคา. (2564). *กรณีศึกษาการรับวัฒนธรรม K-Pop ของประเทศเกาหลีใต้ในรัสเซีย*. (ภาคนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ศิริพร ดาบเพชร. (2565). *K wave กับเศรษฐกิจเกาหลีใต้*. กรุงเทพฯ:

คณะสังคมศาสตร์ มศว.

ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมเกาหลี (Korean Cultural Center in Thailand).

(2564). *ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมเกาหลี แหล่งรวม DVD คอนเสิร์ต*

K-POP ย่านสุขุมวิท. ค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567, จาก [https://](https://www.facebook.com/koreanculturalcenterTH/posts/)

www.facebook.com/koreanculturalcenterTH/posts/

10 เพลงที่แฝงเนื้อหารุนแรงของ BTS. (2018). ค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2567,

จาก [https://pearlblogwithme.wordpress.com/2018/01/13/](https://pearlblogwithme.wordpress.com/2018/01/13/bts-deepsongs/)

[bts-deepsongs/](https://pearlblogwithme.wordpress.com/2018/01/13/bts-deepsongs/)

Chen, Shuang. (2023). The Influence of K-pop Culture on the

Consuming Behavior of Chinese Urban Youth and

Adolescence. *Academic Journal of Humanities & Social*

Sciences, 22(6), 15-20.

FIU Libraries (Florida International University). (n.d.). *Pop Culture of*

Korea. Retrieved November 15, 2024, from [https://library.](https://library.fiu.edu/koreanculture/popculture)

[fiu.edu/koreanculture/popculture](https://library.fiu.edu/koreanculture/popculture)

Johnston, P. & Robinson, B. (2002). *Collections and Collection*

Description. Retrieved April 18, 2025, from [https://www.](https://www.ukoln.ac.uk/cd-focus/briefings/bp1/bp1.pdf)

[ukoln.ac.uk/cd-focus/briefings/bp1/bp1.pdf](https://www.ukoln.ac.uk/cd-focus/briefings/bp1/bp1.pdf)

The Korean in Me. (2024). *The Global Impact and Evolution of*

K-Pop Culture Today. Retrieved November 15, 2024, from

[https://thekoreaninme.com/blogs/kpop/the-global-impact-](https://thekoreaninme.com/blogs/kpop/the-global-impact-and-evolution-of-k-pop-culture-today/)

[and-evolution-of-k-pop-culture-today/](https://thekoreaninme.com/blogs/kpop/the-global-impact-and-evolution-of-k-pop-culture-today/)

Liu, Chenyue. (2023). The Research on the Influence of KPOP (Korean PopularMusic) Culture on Fans. *Communications in Humanities Research*, 4(1), 63-68.

Oh, I. & Lee, H-J., (2013). Mass Media Technologies and Popular Music Genres: K-pop and YouTube. *Korea Journal*, 53(4), 34-58.

Seung-hyun, S. (2020). *CHA Head Reveals Ambition to Promote Korean Cultural Heritage Worldwide*. Retrieved April 18, 2025, from <https://n.news.naver.com/mnews/article/044/0000219394?sid=104>

University of California, Santa Barbara Library. (2015). *K-pop Material Culture and Global Fandom*. Retrieved November 19, 2024, from <https://www.library.ucsb.edu/events-exhibitions/exhibitions/k-pop-material-culture-global-fandom-0>

University of Hawaii Manoa Library. (2024). *Korea Collection: K-pop*. Retrieved November 16, 2024, from <https://guides.library.manoa.hawaii.edu/kstudies/KPop>

The University Library (University of Illinois Urbana-Champaign). (n.d.). *KPOP*. Retrieved November 16, 2024, from <https://www.library.illinois.edu/ias/koreancollection/kpop/>

University of North Texas. (2022). *K-Pop on Campus: Korean Pop Music Fandom and University Libraries*. Retrieved November 19, 2024, from https://calendar.unt.edu/event/k-pop_on_campus_korean_pop_music_fandom_and_university_libraries

The University of Sheffield. (2024). *K-Pop Worlds: Exploring the Global Influence of a Korean Phenomenon*. Retrieved November 19, 2024, from <https://www.sheffield.ac.uk/librarynews/k-pop-worlds-exploring-global-influence-korean-phenomenon>

The University of Tennessee, Knoxville Libraries. (2024). *Music Library Thematic Displays: Women of K-Pop*. Retrieved November 16, 2024, from <https://libguides.utk.edu/c.php?g=989911&p=8940290>

หัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้แห่งหมู่บ้านหนองบึง
เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สปป.ลาว
Woodcarving Handicrafts in the Wood Carving
Community of Nong Bueng Village, Pathumphon
Town, Champasak Province, Lao PDR.

ประภาพร อุตมา^{1*}, อิศระ ตรีปัญญา² และคมกฤษ ไวยธน³
Prapaporn Uttama^{1*}, Isara Treepunya² and Komgrit Waiyathon³

Received: February 18, 2025

Revised: April 28, 2025

Accepted: April 29, 2025

^{*1}สาขาศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{*1}Fine and Applied Arts Program, Faculty of Humanities and Social
sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

^{*1}(E-mail: prapapornwork@gmail.com)

^{*}Corresponding Author

²สาขาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

²Art Education Program, Faculty of Education,
Rajabhat Maha Sarakham University

²(E-mail: hereaum1979@gmail.com)

³นักวิจัยอิสระ

³Independent Researcher

³(E-mail: kimmy.seed@gmail.com)

บทคัดย่อ

การศึกษา หัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและความเชื่อที่ปรากฏในหัตถกรรมไม้แกะสลัก โดยวิธีการศึกษาข้อมูลเอกสาร การลงพื้นที่ภาคสนาม ใช้เครื่องมือจากการสังเกต สัมภาษณ์ โดยเลือกชาวบ้านผู้รู้จำนวน 1 คน ช่างชาวบ้าน จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการจำนวน 3 คน ทำการสนทนากลุ่ม ใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ และแนวคิดมายาคติในการทำการวิเคราะห์รูปแบบและความเชื่อในงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ผลการศึกษาพบว่า บ้านหนองบึง ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเป็นชื่อใหม่จากการรวมหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน แต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ มีอาชีพเสริมที่ช่วยนารายได้ให้กับครอบครัว ได้แก่ การทำเครื่องหัตถกรรมแกะสลักไม้ และแกะสลักหิน ที่มีการก่อตั้งขึ้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านเอง หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก มีรูปแบบผลงานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มคน กลุ่มสัตว์ และกลุ่มสิ่งของ โดยแบ่งกลุ่มตามอิทธิพลที่ทำให้ช่างแกะสลักออกแบบผลงานออกมาตามอิทธิพลต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) อิทธิพลจากวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต 2) อิทธิพลตามภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม และ 3) อิทธิพลตามความเชื่อ ในส่วนของหัตถกรรมไม้แกะสลักในหอก้วน พบว่าผลงานแกะสลักแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบลอยตัว และแบบนูนต่ำ (Bas Relief) เมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ พบว่า มีประติมากรรมแกะสลักไม้รูปหัวหน้าชุมชนแกะสลักตั้งอยู่ภายใน มีลวดลายสลักอยู่ทุกพื้นที่ที่เป็นโครงสร้างหลัก ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าชุมชนบ้านหนองบึงเป็นพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ และยังมีวัฒนธรรมประเพณีนับถือผี, เทพจากการสร้างหอก้วนเป็นภาพเทพตรงมุมอาคาร มีภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชน ตามหลักแนวคิด

มายาคติ ที่สื่อถึงความเชื่อในเรื่องของการเคารพบูชาบรรพบุรุษ ฝึ รักถิ่นที่อยู่ที่เป็นธรรมชาติ มีวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา มีความอ่อนน้อมและเป็นมิตร
คำสำคัญ: หัตถกรรมไม้แกะสลัก

Abstract

This study examines the wood carving handicrafts in the wood carving community of Nong Bueng Village, Pathumphon District, Champasak Province, Lao People's Democratic Republic. The objectives of the research are: (1) to investigate the historical background of wood carving handicrafts in the Nong Bueng community, and (2) to analyze the stylistic elements and belief systems reflected in the wood carving works.

The study employs a qualitative research methodology, including document analysis, fieldwork observations, and interviews. Research tools included observation and interviews with one local expert, two local artisans, and three entrepreneurs, supplemented by group discussions. The analysis was conducted using semiotic theory and the concept of myth to interpret the forms and beliefs inherent in the wood carving handicrafts.

The results reveal that Nong Bueng Village was established through the amalgamation of four villages, whose inhabitants are connected by kinship ties. Supplementary occupations that generate additional income for the villagers include wood and stone carving, both of which have developed from indigenous knowledge. The wood-carving souvenirs produced in the community can be

categorized into three groups: human figures, animals, and objects. These groups reflect various influences on the artisans, namely: (1) cultural traditions and ways of life; (2) geographical and environmental factors; and (3) local belief systems.

In the context of the wood carvings located in the Hor Khuan (a traditional spiritual house), the artworks are classified into two types: free-standing sculptures and bas-relief carvings. Semiotic analysis revealed that the Hor Khuan houses a carved wooden sculpture of the community leader, with intricate carvings adorning all major structural elements. This reflects that Nong Bueng Village is situated in a fertile geographical area rich in forest resources and maintains traditional cultural practices involving spirit and deity worship. The carved depictions of deities at the building's corners and scenes of local community life, analyzed through the concept of myth, convey beliefs in ancestor worship, reverence for spirits, attachment to the natural environment, and the continuity of a humble, friendly, and culturally rich way of life.

Keywords: woodcarving handicrafts

บทนำ

หัตถกรรม (Handicraft) หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือมนุษย์ แสดงออกถึงความชำนาญของผู้ผลิต ในขั้นแรกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน ต่อมามีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการใช้วัสดุและกรรมวิธีการผลิตมาโดยตลอดเป็นเวลานานนับพันปี จนเป็นงานศิลปะที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยและมีคุณค่า มีความงามจึงเรียกว่า "ศิลปหัตถกรรม" (วิบูลย์ ถีสุวรรณ, 2533)

หัตถกรรมไม้แกะสลัก จึงเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยฝีมือแกะสลักไม้เป็นรูปทรง 3 มิติรูปแบบต่าง ๆ

หมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ในภาคใต้หรือลาวตอนล่าง ซึ่งภูมิภาคดังกล่าวจะเป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วย 5 แขวง เรียงลำดับตั้งแต่ส่วนบนสู่ส่วนล่าง คือ สหวันนะเขต, สาละวัน, เซกอง, จำปาสักและอัตตะปือ แขวงจำปาสักแบ่งการปกครองออกเป็น 10 เมือง คือ เมืองปากเซ, เมืองชนะสมบุญ, เมืองบาเสียงจะเลินสุก, เมืองปากซอง, เมืองปะทุมพอน, เมืองโพนทอง, เมืองจำปาสัก, เมืองสุขมา, เมืองมุนละปะโมกและเมืองโขง เมืองปากเซเป็นเมืองศูนย์กลางการปกครองและเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าของแขวงและของลาวภาคใต้ที่มีธุรกิจการค้าผ่านมาจากประเทศไทยด้านด่านช่องเม็ก เมืองปากเซคือเมืองที่ตั้งอยู่ระหว่างปากน้ำเซที่ไหลมาบรรจบน้ำโขง เป็นท่าเลสำคัญทางเศรษฐกิจการค้า การคมนาคมทางบก, ทางเรือและทางอากาศ และมีจุดเหมาะสมในการเดินทางกระจายไปยังเมืองต่าง ๆ ในลาวภาคใต้ เมืองปากเซจึงได้รับการยกฐานะให้เป็นเมืองหลักของแขวงจำปาสัก เมืองปะทุมพอน ปลุกข้าว, อุตสาหกรรมไม้แปรรูปและปลุกกาแฟ ผลเร็ว หมากจ๊อง ในบริเวณที่เป็นเขตภูเขาเพียงติดเขตเมืองปากซอง และมีศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว คือ อุบมุง โต๊ะโมะ หมู่บ้านช้างและวัดภูอาสา (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2544)

หัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก เป็นสินค้าของที่ระลึกที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและยังปรากฏหัตถกรรมไม้แกะสลักในหอก้าวที่มีลักษณะรูปแบบหลากหลายและดูเป็นเอกลักษณ์ยิ่ง มีความเป็นมาที่น่าสนใจต่อการศึกษาในแง่วัฒนธรรมและสังคมของชนเผ่า อันเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการวิจัยในการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นชุมชน ที่เป็นจุดแข็งในงานสร้างสรรค์ออกแบบศิลปกรรมของแต่ละท้องถิ่นเพื่อนำไปพัฒนาต่อไป โดยได้มี

วัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ข้อ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและความเชื่อที่ปรากฏในหัตถกรรมไม้แกะสลัก

เนื้อหา

การศึกษานี้ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสักและเพื่อได้ทราบถึงผลการวิเคราะห์รูปแบบและความเชื่อที่ปรากฏในหัตถกรรมไม้แกะสลัก โดยวิธีการศึกษาข้อมูลเอกสาร การลงพื้นที่ภาคสนาม ใช้เครื่องมือจากการสังเกต สัมภาษณ์ โดยเลือกชาวบ้านผู้รู้จำนวน 1 คน ช่างชาวบ้าน จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการจำนวน 3 คน ทำการสนทนากลุ่ม ใช้ทฤษฎีสัญศาสตร์ และแนวคิดมายาคติในการทำกรวิเคราะห์ รูปแบบและความเชื่อในงานหัตถกรรมไม้แกะสลัก

ศึกษาข้อมูลเอกสาร และการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์จากผู้รู้จำนวน 1 คน ช่างชาวบ้าน จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการจำนวน 3 คน โดยผู้รู้คือหัวหน้าคุ้มแกะสลัก หมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก คือพ่อมิน เกดมะณี ช่างชาวบ้าน ไม่อนุญาตเปิดเผยนาม และผู้ประกอบการไม่อนุญาตเปิดเผยนาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสำรวจ (Survey) โดยใช้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นของบริบทพื้นที่ศึกษา และกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.2 แบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.3 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interviews) เพื่อใช้สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้รู้ ช่างชาวบ้าน และผู้ประกอบการ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่กว้างและหลากหลาย ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และจัดทำข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูล เอกสาร ภาพถ่าย ภาคสนาม จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่

4. การนำเสนอข้อมูล

สรุปและนำเสนอผลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ทฤษฎีที่ใช้ศึกษา ประกอบด้วยทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม, ทฤษฎีสัญวิทยา และแนวคิด มายาคติ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion Theory) ของ Franz Boas (สำนักอเมริกัน) กล่าวว่า วัฒนธรรมเกิดจากจุดศูนย์กลางจุดใดจุดหนึ่ง และวัฒนธรรมนั้นเกิดการพัฒนาดันเองจนเข้ารูปแบบที่ดีแล้วก็จะแพร่กระจายไปรอบตัวเป็นรัศมีจากวงแคบๆ ไปเป็นวงกว้างออกไปยังสังคมเพื่อนบ้าน โดยรอบ (สุนทร โพธิสาร, 2558) และ Fritz Graebner (สำนักเยอรมัน) กล่าวว่า มนุษย์ชอบหยิบยืมวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน วัฒนธรรมที่ปลายทางจะต้องเหมือนกับวัฒนธรรมต้นกำเนิดไม่มากนัก ย่อมจะเกิดการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของผู้คน (นิยมพรรณ วรณศิริ, 2550) ทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัญศาสตร์ (Semiotics) เป็นหลักวิชาการแขนงหนึ่งที่ศึกษากระบวนการสื่อความหมาย โดยพิจารณาธรรมชาติของหน่วยสื่อความหมายและขั้นตอนการทำงานของมัน เพื่อทำความเข้าใจว่าความหมายถูกสื่อความหมายออกมาได้อย่างไร

สัญวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อัน ถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญลักษณ์ และเครื่องหมาย

สัญลักษณ์ที่นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของ ความหมาย ซึ่งการศึกษาแนวนี้จะไม่สนใจความล้มเหลวของการสื่อสาร และไม่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและความถูกต้อง แต่เป็นแนวทางการศึกษาเชิงสังคมหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้และผู้รับสาร ตลอดจนความหลากหลายของความหมายภายในระบบภาษา วัฒนธรรม และความเป็นจริงที่ไม่สามารถแสดงผลเป็นลูกศรหรือเป็นเส้นตรงของกระแสการไหลของข่าวสาร (นพดล วสินสุนทร, 2556)

แนวคิด มายาคติ ของ Roland Barthes (1967, อ้างอิงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ผู้นำแนวคิดของโซซูร์มาพัฒนาต่อ ได้แบ่งประเภทความหมายของสัญลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ ประเภทความหมายตรงและความหมายโดยนัย

1. ความหมายตรงหรือความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) ได้แก่ความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร อันเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ และมักเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น แม่คือสตรีที่ให้กำเนิดลูก

2. ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) เป็นความหมายทางสังคมซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมในแต่ละบริบททางสังคม ความหมายทางสังคมจะเกิดขึ้นได้จากการกำหนดรูปแบบของตัวหมาย ซึ่งสามารถแปรไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และตามยุคสมัย ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการให้ความหมายของผู้รับสารที่อาจแตกต่างกันได้ตามประสบการณ์ส่วนบุคคลและการเรียนรู้ทางสังคมไม่เหมือนกัน เช่น ความเป็นแม่อาจหมายถึงความเจ็บปวดเมื่อนึกถึงสำหรับคนหนึ่ง แต่อาจหมายถึงความอบอุ่น อ่อนโยนของอีกคนหนึ่งก็ได้

สรุป

การศึกษาหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้แห่งหมู่บ้านหนองบึง

เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สปป.ลาว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและความเชื่อที่ปรากฏในหัตถกรรมไม้แกะสลัก

การศึกษาประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สปป.ลาว ในวัตถุประสงค์ข้อแรก ดังนี้ เมื่อประมาณ ปี ค.ศ. 1928 (พ.ศ. 2471) ในบริเวณบ้านบึงนี้ประกอบไปด้วย 3 หมู่บ้าน คือ บ้านตะมัย บ้านโนนกอก และบ้านโนน ในยุคนั้นมีผู้อาศัยเพียง 2-3 หลังคาเรือนก็ถือเป็นหมู่บ้านได้ พออาศัยมาได้ระยะหนึ่งก็เกิดโรคระบาด มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้หวาดกลัวต่อโรคระบาด ได้พากันอพยพไปหาที่ทำกินใหม่ จึงเหลือเพียง 3 ครอบครัวที่ไม่ได้อพยพไป เนื่องจากพี่น้องในครอบครัวมองว่าพื้นที่บริเวณนี้มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ กล่าวคือ มีทรัพยากรป่าไม้ ลำห้วย และหนองน้ำมากกว่า 10 แห่ง หนึ่งในนั้นมีลำห้วยใต้ะโหมะที่ไหลผ่านตลอดปี ทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูก เมื่อโรคระบาดเริ่มจางหายไป ชาวบ้านที่เคยอาศัยอยู่ที่ได้อพยพไป ก็เริ่มทยอยกันอพยพกลับมาที่เดิมทำให้มีครัวเรือน 7-8 หลังคาเรือน จนถึง ปี ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) รัฐบาลได้เข้ามาปรับปรุงพื้นที่หมู่บ้านแห่งนี้ และระเบียบการปกครองโดยการรวม 4 หมู่บ้าน คือ บ้านตะมัย บ้านหนองแสนแฮด บ้านหนองอีตุ้ และบ้านหนองเอียน เพื่อให้เป็นหมู่บ้านเดียวจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า “บ้านหนองบึง” (มะนิวอน แพงโสม, 2552)

เมื่อหมู่บ้านหนองบึงเข้าสู่กระบวนการสร้างเป็นบ้านพัฒนาทำให้หน่วยงานพรรคได้เข้ามาส่งเสริมการสร้างรายได้ทางด้านเศรษฐกิจระดับครอบครัวของประชาชน โดยมีเป้าหมายที่จะปรับเปลี่ยนระบบการผลิตภาคเกษตรกรรมแบบพึ่งตนเองไปสู่การผลิตเชิงการค้าในระยะต่อไป ทั้งนี้สภาพ

เศรษฐกิจโดยทั่วไปของชาวบ้านหนองบึง ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ประกอบอาชีพทำนา ปลูกพืชผักสวนครัว เผาถ่าน แกะสลักไม้และหิน มีเพียงส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพค้าขาย ภายในหมู่บ้านมีร้านค้าขายของจำนวนน้อย ส่วนอาชีพรับจ้างทั่วไปนั้นก็ยังมีบ้าง แต่ไม่มาก

ชาวบ้านบ้านหนองบึง นอกจากทำนาข้าวแล้ว ยังมีอาชีพเสริมที่ช่วยนำรายได้ให้กับครอบครัว ได้แก่ การทำเครื่องหัตถกรรมแกะสลักไม้ ที่มีการก่อตัวขึ้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านเอง ปัจจุบันได้กลายเป็นสินค้าส่งออกของหมู่บ้านที่สร้างรายได้ดี เนื่องจากการแกะสลักไม้ของชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองบึงมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปทั้งภายในและต่างประเทศ จึงทำให้การแกะสลักไม้ภายในชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันเพื่อสะดวกในการดูแล และควบคุมการแกะสลักให้มีความสวยงามและได้มาตรฐานของชุมชน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มองค์กรทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อเป็นการช่วยเหลือกันทางด้านเศรษฐกิจของบ้านหนองบึง เช่น กลุ่มกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มแกะสลัก

จุดเริ่มต้นของการแกะสลักไม้ ได้เริ่มจากที่พ่อเฒ่าเประ (มะนิวอน แพงโสม, 2552) ว่า พ่อเฒ่าเประมีความรู้ในการแกะสลักมาก่อน จึงได้ทำการทดลองทำดูแต่ไม่ได้ทำมากนัก ทำเฉพาะเวลาว่างจากการทำไร่นาเท่านั้น และต้องแอบทำในป่าบ้าง เหตุผลที่ต้องแอบทำก็เพราะกลัวว่าทางการและเจ้าหน้าที่จะกล่าวหาว่าไปลักลอบเอาของเก่ามาขาย เนื่องจากว่าตุ๊กตาที่พ่อเฒ่าเประทำนั้น มีลักษณะและรูปแบบเหมือนกับตุ๊กตาที่ชนเผ่าต๋าย้อยทำให้แก่คนที่เสียชีวิตไปแล้ว (เป็นการแกะสลักตุ๊กตาให้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับคนที่เสียชีวิตแล้วนำตุ๊กตานั้นไปวางไว้หน้าหลุมศพ) เมื่อพ่อเฒ่าเประทำเสร็จจึงใส่กระสอบนำไปขายที่ตลาดช่องเม็ก ทำอย่างนี้อยู่หลายปี ซึ่งชาวบ้านเองก็พอรู้อยู่แต่ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เพราะคิดว่าคงไม่สามารถทำเงินได้ บางคนก็ดูถูกว่าเป็นการทำของเด็กเล่นไม่น่าจะเป็นเงินเป็นทองได้

หัตถกรรมไม้แกะสลัก ได้เริ่มขยายตัวขึ้นเพราะมีเหตุการณ์สำคัญ คือ นายคำเพื่อน (ไม่มีนามสกุล) อายุ 57 ปี อดีตผู้ใหญ่บ้านได้เล่าให้ฟังว่า "ก่อนที่จะครอบครัวของตนเองและชาวบ้านจะทำการแกะสลักเป็นนั้น เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้เมืองได้อายัดตุ๊กตาไม้และหินของพ่อเฒ่าเปราะ และจะจับข้อหาลักลอบขุดค้นวัตถุโบราณที่เป็นทรัพย์สินสมบัติของชาติไปขาย สำหรับเหตุการณ์ดังกล่าว จึงได้มีเจ้าหน้าที่มาหาผู้ใหญ่บ้านเพื่อเป็นพยานยืนยันต่อข้อกล่าวหาดังกล่าว ซึ่งตอนนั้นตนเองยังเป็นผู้ใหญ่บ้าน หลังจากเหตุการณ์ผ่านไปการแกะสลักก็เริ่มเป็นที่รู้จักกันไป พร้อมทั้งแนะนำให้ชาวบ้านคนที่มีความสนใจได้ฝึกปฏิบัติเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนา ทำให้มีรายได้แก่ครอบครัวส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับมีถนน ไฟฟ้า และหน่วยงานราชการเข้ามาในหมู่บ้าน แม้ว่าการแกะสลักไม้ของบ้านหนองบึงจึงเริ่มเป็นที่รู้จักกันในหมู่บ้านตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) (นายคำเพื่อน, 2552 : สัมภาษณ์ อ้างถึงใน มะนิวอน แพงโสม)

จนกระทั่งใน ปี ค.ศ. 2001 (พ.ศ. 2544) ในงานเฉลิมฉลองปราสาทหินวัดพู แขวงจำปาสัก ได้มีการประกวดสินค้าหัตถกรรม แต่ละเมืองในแขวงจำปาสักจะนำสินค้าที่โดดเด่นหรือสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเมืองเข้าร่วมนำมาแสดงผลงานและประมุขชาย ซึ่งหน่วยงานที่เป็นตัวแทนของเมืองปะทุมพอนได้เห็นงานฝีมือในการแกะสลักของชาวบ้านหนองบึง จึงได้แนะนำให้นำสินค้าดังกล่าวไปแสดงและเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอก และผลต่อเนื่องจากงานแสดงสินค้านี้เองที่ทำให้หน่วยงานจากภาครัฐสนใจในงานแกะสลักของชุมชนบ้านหนองบึงและได้ส่งผลงานเข้าประกวดระดับประเทศ

จากเหตุการณ์ครั้งนั้นถือเป็นรูปธรรมให้รู้ว่า การแกะสลักไม้ของชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองบึงมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปทั้งภายในและต่างประเทศ จึงทำให้การแกะสลักไม้ภายในชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ครั้นเมื่อมีนโยบายสร้างบ้านพัฒนา จึงทำให้

หน่วยงานแรงงานสวัสดิการสังคมเมืองและแขวงได้เข้ามาช่วยฝึกอบรม และจัดตั้งเป็นกลุ่มการผลิตอย่างเป็นทางการ โดยมีการจัดตั้งประธานกลุ่ม และหัวหน้ากลุ่ม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแกะสลักหิน และกลุ่มแกะสลักไม้ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2007 (พ.ศ. 2550) เมื่อแบ่งตามจำนวนครอบครัวแล้ว กลุ่มแกะสลักหินมีจำนวน 11 ครอบครัว ส่วนกลุ่มแกะสลักไม้ มีทั้งหมด จำนวน 66 ครอบครัว

วัตถุประสงค์ข้อ 2) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและความเชื่อที่ปรากฏในหัตถกรรมไม้แกะสลัก ดังนี้ หัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ หมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม มี กลุ่มไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก และไม้แกะสลักในห่อแก้ว รายละเอียดดังนี้

2.1 ไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก

หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึกของชุมชนแกะสลักไม้ หมู่บ้านหนองบึงเมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก สามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก

1. คน	2. สัตว์	3. สิ่งของ
หน้ากาก ตุ๊กตา พระ พรหม 4 หน้า	พญานาค ช้าง แรด หนอนไม้	โคมไฟ กะโเบม กระบัง โปงค้องค่อว้าวควาย

หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก เป็นหัตถกรรมไม้แกะสลักแบบนูนต่ำ และแบบลอยตัว มีขนาดแตกต่างกันตามหน้าที่ใช้สอย มีขนาดใหญ่สุด สูงหรือยาวประมาณรวม 100 เซนติเมตร และขนาดเล็กสุดประมาณ 10 เซนติเมตร ส่วนใหญ่ทำจากไม้กระทอน ชาวท้องถิ่นลาวเรียกไม้บักตอง หรือไม้สะทอน ไม้กระทอนเป็นไม้เนื้ออ่อนแกะสลักได้ง่ายและยังเป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นต้นไม้โตเร็วและไม่ใช้ไม้อนุรักษ์ ทำให้ง่ายต่อการนำมาใช้ ส่วนเครื่องมือแกะสลักเป็นสิ่งที่ทำขึ้นเองโดยการตะไบเหล็กเส้น ขั้นตอนสุดท้ายของผลิตภัณฑ์จะถูกระบายสีเป็นสีดำแล้วเคลือบทับด้วยแลคเกอร์ชนิดด้านอีกที บางชิ้นงานทำสีเลียนแบบความเก่าซึ่งได้สีแบบคล้ายวัตถุสิ่งของที่มีคราบฝุ่นผงเกาะผิว และสุดท้ายยังมีบางผลิตภัณฑ์ทำสีเลียนแบบสีของไม้พญางิ้ว

ภาพที่ 1 : ช่างแกะสลักกำลังแกะสลักส่วนฐานของพญานาคจากไม้กระทอน และเครื่องมือแกะสลักที่ตะไบขึ้นมาเอง

ภาพที่ 2 : หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก
รูปหน้ากาก รูปช้าง และคนพนมมือ

ภาพที่ 3 : หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึกรูปหน้ากาก
รูปคนชาวชนเผ่าเย็นพนมมือและรูปพระพุทธรูปทำสัเลียนแบบสีไม้พุง

ภาพที่ 4 : หัตถกรรมไม้แกะสลักรูปเศียรพญานาคส่วนของลำตัวที่ทำแยกเอาไว้ประกอบรูป ทำสีเลียนแบบของเก่า

ภาพที่ 5 : หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึกรูปโปงคล้องควัวควาย

2.2 ไม้แกะสลักในหอก้าน

ไม้แกะสลักในหอก้าน พบผลงานแกะสลักออกเป็น 2 แบบ คือ แบบลอยตัว (Round Relief) กล่าวคือ เป็นรูปทรงต่าง ๆ ที่มองเห็นได้รอบด้านหรือตั้งแต่ 4 ด้านขึ้นไป คือ ด้านหน้า ด้านข้างซ้าย ด้านข้างขวา และด้านหลัง ส่วน

แบบที่ 2 คือแบบนูนต่ำ (Bas Relief) ซึ่งหมายถึงงานแกะสลักที่นูนจากพื้นหรือฐานเล็กน้อย

หอก้วน หมายถึง ศาลาประชาคมกลางหมู่บ้านที่มีทั้งด้านอรรถประโยชน์และความเชื่อร่วมกัน กล่าวคือ ก้วนเป็นที่พักอาคารสันตนาการที่ประชุมและที่ประกอบพิธีกรรม ประการสำคัญ ก้วนเป็นสถาปัตยกรรมที่ลาวเหิงเชื่อว่า เป็นหอผีหรือเป็นที่สิงสถิตของผู้ที่คอยดูแลสมาชิกชุมชนนั้น ๆ (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2544)

หอก้วน ที่หมู่บ้านหนองบึงในชุมชนแกะสลักไม้ เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสักนั้น เป็นเรือนไม้เก่าที่เสื่อมโทรมผุพังค่อนข้างมาก หอก้วนสร้างไว้ตามความเชื่อชนเผ่าของชุมชนนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของก้วนชนเผ่ากะตู่ที่บ้านกันดอน แขวงเซกอง ดูจะมีขนาดเล็กกว่ามาก แต่กระนั้น หอก้วนที่ชุมชนแกะสลักไม้บ้านหนองบึงดูมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกัน โดยเฉพาะมีการแกะสลักไม้อยู่ทั่วแผ่นหรือเสาไม้ในอาคาร และน่าจะแตกต่างจากก้วนของชนเผ่าอื่น ๆ ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนถึงความชำนาญในการแกะสลักไม้ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัด รูปทรงอาคารเป็นอาคารไม้ยกสูงจากพื้นราว 80 เซนติเมตร มีเสาหลักเสาที่แกะสลักเป็นแบบนูนต่ำรูปเถาไม้เลื้อย มีช่อคาและจั่วทรงยอดแหลมแบบอาคารของชาวอุษาคเนย์ทั่วไป และคาดว่ามีการมุงหลังคาด้วยหญ้าคา หอก้วนมีประติมากรรมแกะสลักไม้รูปหัวหน้าชุมชนแกะสลักตั้งอยู่ภายใน คล้ายเป็นสัญลักษณ์ของผู้นำที่ให้ความเคารพ ลวดลายสลักมีอยู่ทุกพื้นที่ที่เป็นโครงสร้างหลัก เช่น เสา กรอบฐานของพื้น บันไดเป็นไม้ท่อนหนาบากไม้ให้เป็นขั้นบันไดไว้สำหรับขึ้นไปขึ้นบนอาคาร ตัวเรือนทั้งหมดใช้ไม้มะค่าในการก่อสร้าง

ปัจจุบันหอก้วนหลังนี้ ทรุดโทรมมาก สภาพมีเถาไม้เลื้อยขึ้นคลุมไปทั่ว ไม่มีหลังคา ไม่มีแผ่นปูพื้น บันไดถูกแยกยกออกจากตัวอาคารคล้ายกำลังจะมีการเตรียมการปรับปรุงซ่อมบำรุง สาเหตุที่หอก้วนตกอยู่สภาพแบบนี้เนื่องจาก 4-5 ปีก่อนเกิดภาวะโรคระบาดโควิด 19 ในช่วงปี พ.ศ. 2563 จนถึง

ช่วง พ.ศ. 2565 ไม่มีนักท่องเที่ยวมาเลย ชุมชนจึงขาดรายได้ ซึ่งส่งผลทำให้หอแก้วแห่งนี้ขาดการดูแลและยังไม่มีงบประมาณในการทำนุบำรุง แต่ยังมีที่พอเห็นร่องรอยโครงสร้างที่ยังพอให้ศึกษาได้บ้าง (มิน เกตมะณี, 2567 : สัมภาษณ์)

ภาพที่ 6 : สภาพหอแก้วที่ชุมชนแกะสลักไม้หมู่บ้านหนองบึง

ภาพที่ 7: ประติมากรรมแกะสลักไม้รูปหัวหน้าชนเผ่าคนแรก

ภาพที่ 8: ภาพสลักไม้ที่หอก้วน เป็นภาพโขลงช้าง

ภาพที่ 9: ภาพสลักไม้ที่ห่อแก้วเป็นภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นภาพที่มีชีวิตชีวาของชายผู้เป็นสามีกำลังตีหม้อเหล้า ภารยารีนค้าเอวกำลังดำ และภาพสามีกำลังทำงานและภารยากำลังยาสูบก๊อก

ภาพที่ 10: ภาพสลักไม้ที่ห่อแก้ว เป็นภาพเทพตรงมุมอาคาร

ภาพที่ 11: บันไดที่บากสลักเป็นชั้นมหัวบันไดเป็นรูปคน

หัตถกรรมไม้แกะสลักประเภทของที่ระลึก มีรูปแบบผลงานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มคน เช่น หน้ากาก, ตุ๊กตา, พระพุทธรูป และ พรหม 4 หน้า กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มสัตว์ เช่น พญานาค, ช้าง, แรด และหนอนไม้ และกลุ่มที่ 3 กลุ่ม ได้แก่ สิ่งของ เช่น โคมไฟ กระโถม กระบี่ โปงคล้อคอวัวควาย และเรือ ใน 3 กลุ่มดังกล่าว สามารถแบ่งกลุ่มตามอิทธิพลที่ทำให้ช่างแกะสลัก ออกแบบผลงานออกมาตามอิทธิพลต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. อิทธิพลจากวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต เช่น คนยืนพนมมือ, คนสูบก๊อ, คนทำงาน, โคมไฟลอยตายคน, กระโถม, กระบี่ และโปงคล้อคอวัวควาย
2. อิทธิพลตามภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม คือ ช้าง, แรด และหนอนไม้
3. อิทธิพลตามความเชื่อในศาสนา คือ พระพุทธรูป, พรหม 4 หน้า และพญานาค

จากการแบ่งกลุ่มตามอิทธิพลต่าง ๆ ที่ปรากฏในการออกแบบหัตถกรรมไม้แกะสลักนั้น สามารถวิเคราะห์ได้จากสัญญาณของหัตถกรรมว่า ชุมชนแกะสลักมีวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตที่ทำอาชีพเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าวไร่

มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เพราะมีช้างอาศัย เป็นผู้มีจิตใจดีและขยัน
ขันแข็ง และมีวัฒนธรรมการสู้บก๊อ ก นับถือผี ส่วนความเชื่อในศาสนาที่ปรากฏ
ในผลงานหัตถกรรมนั้น คือ พระพุทธรูป, พรหม 4 หน้า และพญานาค น่าจะเป็น
ผลจากความต้องการของตลาดที่ตลาดช่องเม็กที่เป็นชาวไทยพุทธและนักท่องเที่ยว
เที่ยวอื่น ๆ เนื่องจาก ชุมชนแกะสลักไม้บ้านปะทุมพอน นับถือศาสนาคริสต์
นิกายโรมันคาทอลิก (มิน เกดมะณี, 2567 : สัมภาษณ์)

หัตถกรรมไม้แกะสลักในหอก้วน ที่หมู่บ้านหนองบึงในชุมชนแกะสลัก
ไม้ เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก พบว่าผลงานแกะสลักแบ่งออกเป็น 2 แบบ
คือ แบบลอยตัว (Round Relief) และแบบนูนต่ำ (Bas Relief) แบบลอยตัวมี
รูปสลักหัวหน้าชนเผ่าชุมชนแกะสลักไม้คนแรกสูงราว 70 เซนติเมตร และรูป
สลักหัวคนตรงหัวบันได ในส่วนของแบบนูนต่ำพบเห็นเป็นส่วนมากในแผ่นไม้
และเสาหลักทั้ง 6 เสา

เมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสัญศาสตร์ หอก้วนที่ชุมชนแกะสลักไม้บ้าน
หนองบึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะมีการแกะสลักไม้อยู่ทั่วแผ่นหรือเสา
ไม้ในอาคาร และน่าจะแตกต่างจากหอก้วนของชนเผ่าอื่น ๆ ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนถึง
ความชำนาญในการแกะสลักไม้ซึ่งช่วยให้เห็นอย่างเด่นชัด รูปทรงอาคารเป็น
อาคารไม้ยกสูงจากพื้นราว 80 เซนติเมตร มีเสาหลักเสาที่แกะสลักเป็นแบบนูนต่ำ
รูปเถาไม้เลื้อย มีช่อคาและจั่วทรงยอดแหลมและคาดว่ามุงหลังคาด้วยหญ้าคา
หอก้วน มีประติมากรรมแกะสลักไม้รูปหัวหน้าชนแกะสลักตั้งอยู่ภายใน
คล้ายเป็นสัญลักษณ์ของผู้นำที่ให้ความเคารพ ลวดลายสลักมีอยู่ทุกพื้นที่ที่เป็น
โครงสร้างหลัก เช่น เสา กรอบฐานของพื้น บันไดเป็นไม้ท่อนหนาบากไม้ให้เป็น
ขั้นบันไดไว้สำหรับขึ้นไปชั้นบนอาคาร ตัวเรือนทั้งหมดใช้ไม้มีค่าในการก่อสร้าง
ภาพสลักไม้ที่หอก้วน เป็นภาพโขลงช้าง ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าชุมชนบ้านหนองบึง
เป็นพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ และยังมี
วัฒนธรรมประเพณีนับถือผี, เทพจากการสร้างหอก้วนเป็นภาพเทพตรงมูมาอาคาร

มีภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นภาพที่มีชีวิตชีวาของชายผู้เป็นสามีกำลังดื่มเหล้าอยู่ ภรรยายื่นค้ำเอวกำลังด่า และภาพสามีกำลังทำงานและภรรยากำลังยาสูบก็อก เป็นต้น

หัตถกรรมไม้แกะสลักสินค้าของที่ระลึก และหัตถกรรมไม้แกะสลักในหอก้าน ของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก ตามหลักตามหลักแนวคิด มายาคติ ของ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barth) กล่าวว่า การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ แล้วมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนทำให้เกิดเป็นความเชื่อที่คนส่วนมากยอมรับและสอดคล้องกับสภาพของสังคมนั้น ๆ นั่นคือ กระบวนการสร้างมายาคติ โดยหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก ผลงานที่อยู่ในรูปของที่ระลึกและอยู่ในรูปของหอก้าน ที่สื่อถึงความเชื่อในเรื่องของการเคารพบูชาบรรพบุรุษ ผี รักถิ่นที่อยู่ที่เป็นธรรมชาติ มีวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมา มีความอ่อนน้อมและเป็นมิตร ความเชื่อเหล่านี้สะท้อนถึงสัญญาณในตัวของหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก ซึ่งเป็นความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และมีความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) คือ ได้รับความสุข อยู่รอดปลอดภัย ตามความเชื่อ หรือเกิดจากความรู้สึก ผ่านคติความเชื่อทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Context) โดยเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นของคนดูหัตถกรรมไม้แกะสลักในชุมชนแกะสลักไม้ แห่งหมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.

- นพดล วสินสนทร. (2556). แนวคิดสัญวิทยาและการสร้างความหมาย (Semiology and Signification) (เอกสารประกอบการบรรยายเสริมความรู้ทางด้านทฤษฎี). เชียงใหม่: สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นิยมพรรณ วรรณศิริ. (2550). มนุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- มะนีวอน แพงโสม. (2552). วาทกรรมว่าด้วยเรื่อง"บ้านพัฒนา": กรณีศึกษา หมู่บ้านหนองบึง เมืองปะทุมพอนแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- มิน เกตมะนี. (2567, 16 ตุลาคม). ช่างแกะสลัก. สัมภาษณ์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2553). ศิลปวัตถุกรรมพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 4 .กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2544). โครงการสารคดีลาวตอนล่าง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โพธิสาร (2558). ทฤษฎีทางวัฒนธรรม มนุษย์และสังคม. ขอนแก่น: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว Ideal leader in Lao literature

ณภัทรสรา ดาวชาวะ^{*1}
Naphatsara Daosawa^{*1}

Received: January 16, 2025

Revised: April 27, 2025

Accepted: April 29, 2025

CHOPHAYOM JOURNAL

^{*1}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{*1}Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

^{*1}(E-mail: Naphatsara.d@msu.ac.th)

^{*}Corresponding Author

ชื่อหนังสือ : ผู้นำอุทมคติในวรรณคดีลาว

ชื่อผู้เขียน : พอน เฟ่งปันยา

จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์สมาคมนักประพันธ์ลาว

จำนวนหน้า : 137 หน้า

ปีที่พิมพ์ : 2024

ISBN : ไม่มี

เนื้อหา

วรรณคดี เป็นงานเขียนที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อมุ่งให้ความรู้ ความบันเทิง เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ยังบรรจุเรื่องราวของยุคสมัย สะท้อน ความคิดความเชื่อวิถีชีวิต และมีคุณค่าทางด้านสังคม ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม ในการศึกษาวรรณคดีจึงมีหลายแง่มุมที่น่าสนใจ หนังสือเรื่อง “ผู้นำ อุดมคติในวรรณคดีลาว” เป็นผลงานของพอน เพ็งปันยา นักเขียนหญิงและ อาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยสุพานวง จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้เขียนศึกษาค้นคว้า เรียบเรียง และวิเคราะห์ ลักษณะผู้นำในอุดมคติที่ปรากฏในวรรณคดีลาว ทั้งวรรณคดีสมัยอาณาจักรล้าน ช้างและวรรณกรรมลาวปัจจุบัน เช่น เรื่องท้าวจันทะคาด และเรื่องฟองเดือนแก้ว ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวรรณคดีซึ่งผู้เขียนมองว่าวรรณคดีเป็นกระจก สะท้อนสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ แม้ว่าวรรณคดีจะเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ที่สร้างขึ้นตามจินตนาการ แต่แน่นอนว่าย่อมมีการสอดแทรกแนวความคิด วิถี ชีวิตของคนในสังคมแต่ละยุคสมัยร่วมด้วย ผู้เขียนสะท้อนลักษณะต่าง ๆ ของ ผู้นำจากวรรณคดี ในคำนำของหนังสือ ผู้เขียนได้เสนอจุดประสงค์ของการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน และช่วยให้สังคมได้เรียนรู้แบบอย่างอันดีของ ผู้นำในอุดมคติ สามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ หนังสือผู้นำ ในอุดมคตินี้ ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท

บทที่ 1 บทนำ ผู้เขียนกล่าวถึงความสำคัญของวรรณคดีในฐานะมรดก ล้ำค่าของชาติ แสดงให้เห็นความสำคัญของวรรณคดี ซึ่งเป็นผลผลิตจากการ สร้างสรรค์ของประชาชนในสังคม ผู้เขียนกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดี กับสังคมลาวว่าวรรณคดีถือว่าเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนและของชาติ การ ประพันธ์เป็นการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของคนสืบ ต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ลักษณะของคนหรือตัวละครที่ได้ประพันธ์ขึ้น มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ประเพณี แม้ว่าบางตัวละครสมมติขึ้น การกำหนดบทบาทตัว

ละครเพื่อสร้างให้เกิดความดึงดูดใจ การสร้างจึงอาจมีลักษณะความเป็นอุดมคติ หรือที่เรียกว่าความปรารถนาของยุคสมัย ตัวอย่างวรรณคดีของลาวที่เป็นที่รู้จัก มีหลายเรื่อง เช่น ท้าวฮุ่งท้าวเจ็ท สักขีศิลป์ชัย ผู้เขียนได้เลือกตัวบทจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องท้าวเจ็ทไท ท้าวจันทะคาด และฟองเดือนแก้ว เป็นตัวบทสำคัญ ในการวิเคราะห์ ตัวละครเหล่านี้สะท้อนภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำ ดังตัวอย่าง ลักษณะของผู้นำที่ปรากฏในวรรณคดีสมัยล้านช้าง มีลักษณะสำคัญคือคนมีศีลธรรม นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบทวนการศึกษาวรรณคดีในประเด็นต่าง ๆ เช่น ภาพลักษณ์ตัวละครหญิง ผู้นำในอุดมคติของชาวพื้นเมือง

บทที่ 2 รูปร่างและตัวละครผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว บทนี้ผู้เขียนนำเสนอลักษณะรูปร่าง ท่าทางของตัวละครผู้นำในอุดมคติ เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยหนุ่ม และวัยผู้ใหญ่ ผู้เขียนวิเคราะห์ผ่านบทพรรณนาลักษณะท่าทาง รูปร่าง ยกตัวอย่าง รูปร่างจากตัวละครชื่อท้าวเจ็ทไท ที่มีรูปร่างใหญ่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป สะท้อนความพิเศษของตัวละครที่มีลักษณะผู้นำ กล่าวคือมีรูปร่างสูงใหญ่ แข็งแรง และมีพลังกำลังเพื่อเป็นผู้นำของประชาชนคล้ายกับตัวละครในเรื่องจันทะคาด กล่าวคือท้าวจันทะคาดมีลักษณะรูปร่างกำยำมากกว่าชายหนุ่มทั่วไป กล่าวโดยสรุป รูปร่างและลักษณะตัวละครในอุดมคติในบทพรรณนาวรรณคดีจะเสนอภาพผู้นำที่มีความเข้มแข็งทางด้านร่างกาย มีสุขภาพแข็งแรง มีพลังกำลัง มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง เช่น วิชาอาคม มีลักษณะความพิเศษกว่าบุคคลอื่น ๆ เช่น ท้าวเจ็ทไท มีความแข็งแรงมาก ดังคำกล่าวที่ว่า “กินข้าวเจ็ดหวด ดื่มน้ำเจ็ดไห” สะท้อนภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ส่วนในวรรณกรรมปัจจุบันเช่น เรื่องฟองเดือนแก้ว เสนอภาพความแข็งแกร่ง ว่องไว สุขภาพแข็งแรงของนักรบปฏิบัติความน่าสนใจของบทนี้คือการเชื่อมโยงให้เห็นลักษณะภายนอกของผู้นำทั้งวัยเด็กวัยหนุ่มและวัยชรา มุ่งเน้นให้เห็นความแข็งแรงของร่างกาย และความแข็งแรงของจิตใจ การมีความแข็งแรงจะทำให้สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ในด้านลักษณะอื่น ๆ เช่น ผิวพรรณ อารมณ์กาย ไม่ได้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงว่า

จะต้องมีผิวพรรณดี นุ่มนวลเท่านั้น แต่มีหลากหลาย เช่น ผิวดำแดง

บทที่ 3 นิสัยใจคอของตัวละครผู้นำในอุดมคติ บทนี้นำเสนอลักษณะนิสัยใจคอของตัวละครผู้นำอุดมคติ โดยพิจารณาภาพตัวละครในท่าทางต่าง ๆ เช่น การเดิน การนั่ง การยืน สะท้อนลักษณะความเป็นผู้นำ นิสัยใจคอที่มีความเอื้อเพื่อ ช่างสังเกต ลักษณะท่าทางการเดิน การยืน ผู้เขียนมองว่าเป็นสัญลักษณ์ที่นำเสนอให้เห็นความอดทนเข้มแข็งของผู้นำ การวางตัวกับผู้คนทั่วไป และสะท้อนความฉลาดหลักแหลม นอกจากนี้ลักษณะนิสัยใจคอของผู้นำยังสะท้อนผ่านความคิดและการกระทำ โดยเฉพาะทัศนคติเรื่องความไม่เห็นแก่ตัว การเสียสละเพื่อผู้อื่น และการประนีประนอมด้วยคำพูดที่อ่อนโยน ความซื่อสัตย์ เคารพผู้อื่นทั้งฐานะที่ด้อยกว่าและสูงกว่า ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ทั้งในครอบครัวและสังคม คุณลักษณะเหล่านี้กลายเป็นลักษณะสำคัญของตัวละครผู้นำในอุดมคติ กล่าวได้ว่านิสัยใจคอของผู้นำไม่เพียงแต่เป็นคนกล้าหาญ เข้มแข็งเท่านั้น ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความอ่อนโยนกลับเป็นคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความประทับใจต่อผู้ร่วมงาน และลักษณะนิสัยเหล่านี้ช่วยแก้ไขปัญหาลดได้ดีกว่าการใช้พลังกำลังอีกด้วย

บทที่ 4 การเคลื่อนไหวของตัวละครผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว บทนี้กล่าวถึงลักษณะการกระทำที่เป็นคุณสมบัติของตัวละคร โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ การเรียนรู้วิชาการด้านต่าง ๆ และความกล้าหาญ ในเรื่องการเรียนรู้วิชาการด้านต่าง ๆ ลักษณะผู้นำในวรรณคดีมีความรู้ในด้านฮึดครองประเพณี สามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตัวอย่าง การสรงน้ำพระพุทธรูป และพ่อแม่ครูบาอาจารย์ในงานปีใหม่ เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมลาว การรู้ธรรมเนียมปฏิบัติในฐานะผู้นำและสามารถใช้ชีวิตในสังคมตามคอง 14 ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติของประชาชนลาว เช่น การถือศีล 5 และศีล 8 การไม่พูดคำหยาบ ไม่อยากได้ของผู้อื่นเป็นของตน หลักการเหล่านี้สะท้อนภาพผู้นำที่มีคุณธรรม นอกจากประเพณีดินในศีลธรรมและขนบประเพณี ผู้นำใน

วรรณคดียังต้องมีความรู้ด้านอื่น ได้แก่ การมีวิชาอาคม การรู้จักใช้อาวุธ ความรู้ด้านการปกครอง ในการมีวิชาอาคมเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย สามารถร่ายมนต์เพื่อกำจัดปัดเป่ามนต์ดำ สามารถใช้คาถาอาคมเพื่อรักษาผู้ป่วย นอกจากนี้ยังสามารถอ่านคาถาภาษาบาลีสันสกฤตได้ ในการรู้จักใช้อาวุธนำเสนอให้เห็นความสามารถของผู้นำในการเลือกใช้อาวุธในชีวิตประจำวัน และเพื่อต่อสู้ป้องกันตัว ในด้านการปกครอง ผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างความเป็นปึกแผ่นสามัคคีก่อนที่จะบริหารบ้านเมืองต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งผู้ใกล้ชิดและมีวาทศิลป์ในการสื่อสารกับประชาชน ผู้คนต่างถิ่นเพื่อสร้างความร่วมมืออันดีระหว่างกัน รู้จักการวางแผนงาน และการสร้างกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในบ้านเมือง ประเด็นสุดท้ายในบทนี้กล่าวถึงความกล้าหาญของผู้นำเพื่อให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็นเป็นปึกแผ่น ผู้นำต้องรู้จักการต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับผี สัตว์ และอื่น ๆ ความกล้าหาญที่จะปกป้องประชาชน ปรากฏในวรรณคดีสมัยล้านช้างและวรรณกรรมลาวปัจจุบัน ความเก่งกล้าเหล่านี้เป็นลักษณะผู้นำที่ประชาชนต้องการ

บทที่ 5 สรุป บทนี้ผู้เขียนสรุปและเชื่อมโยงสาระสำคัญที่กล่าวถึงในหนังสือในแต่ละบท คือ สรุปเนื้อหาบทที่ 2-4 ในแต่ละประเด็น ได้แก่ ลักษณะรูปร่างของผู้นำอุดมคติ นิสัยใจคอของตัวละครผู้นำในอุดมคติ ความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและความกล้าหาญ การปฏิบัติตามกฎระเบียบกฎหมาย การนำกฎหมายมาลงโทษผู้กระทำผิด การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น ผู้เขียนเสนอว่าลักษณะผู้นำต้องมีองค์ประกอบทั้งสามด้านจึงจะเป็นผู้นำอุดมคติของประชาชน

บทวิจารณ์

“ผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว” เป็นงานเขียนที่ผู้เขียนรวบรวม วิเคราะห์ ลักษณะผู้นำในวรรณคดีในอดีตและวรรณกรรมปัจจุบันของลาวไว่น่าสนใจ โดย

ให้ความสำคัญกับวรรณคดีสมัยล้านช้างและวรรณกรรมปัจจุบัน ได้แก่ เรื่อง ท้าวเจ็ดไห ท้าวจันทะคาด ฟองเดือนแก้ว ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่กล่าวถึงการ ปฏิวัติและสะท้อนภาพผู้นำการปฏิวัติที่โดดเด่น ผู้วิจารณ์มีความเห็นสำคัญ เกี่ยวกับหนังสือเรื่องนี้มี 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ความน่าสนใจของหนังสือเล่มนี้ ในด้านขอบเขตของ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ผู้เขียนแสดงชัดเจนถึงตัวบทที่ใช้ในการวิเคราะห์ เหตุผลและความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล แม้ว่าการศึกษาภาพลักษณ์ ความเป็นชายในวรรณคดีจะมีอยู่หลายเรื่อง แต่การเฉพาะเจาะจงไปที่ลักษณะ สำคัญของการเป็นผู้นำในอุดมคติเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นอกจากผู้เขียน วิเคราะห์ภาพลักษณ์ผู้นำในอุดมคติที่ปรากฏในวรรณคดีลาวที่แล้ว ยังพยายาม เชื่อมโยงให้เห็นในงานวรรณกรรมปัจจุบันที่ใช้ตัวละครนักปฏิวัติเป็นแบบแผน สำคัญในการจัดวางความเป็นผู้นำในอุดมคติ โดยให้เหตุผลสำคัญว่าเป็นตัว ละครที่สะท้อนถึงลักษณะผู้นำที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์สังคม โดยเฉพาะการ ปกครองและการปฏิวัติ อีกทั้งวรรณคดีที่นำมาศึกษาได้เสนอลักษณะผู้นำที่ครบ ถ้วนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา ดังนั้นในแง่หนึ่งวรรณคดีจึงไม่เพียงแต่สะท้อน ภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย แต่ผู้เขียนกำลังจะสื่อสารไปไกลกว่านั้นว่าวรรณคดี ยังกำหนดคุณลักษณะของผู้นำในแต่ละยุคสมัยด้วย วรรณกรรมนอกจาก สะท้อนภาพสังคม ในแง่หนึ่งอาจกำลังเสนอให้เห็นความต้องการและความคาดหวัง ของสังคมด้วย โดยเฉพาะผู้นำที่เป็นหมุดหมายสำคัญของการสร้างชาติ พัฒนาชาติ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและความเชื่อของสังคมร่วมด้วย งานของ พอน เพ็งปันยา จึงไม่เพียงนำเสนอความเป็นอดีตผ่านตัวบทวรรณกรรม แต่ กำลังสนใจที่จะพยากรณ์ลักษณะผู้นำอุดมคติของอนาคตอีกด้วย หมายรวมถึง ความปรารถนาของสังคมที่ต้องการผู้นำในลักษณะใด ซึ่งผู้เขียนกล่าวถึงความ สำคัญไว้ว่าไม่ว่าสังคมยุคสมัยใดก็ตาม ล้วนแต่ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ เป็นผู้นำ การตีความคำว่า “ความสามารถ” นี้อาจหมายถึงบุคลิกลักษณะ

ท่าทาง พฤติกรรมการแสดงออก รวมถึงความรู้ความสามารถด้านอื่น ๆ วัตถุประสงค์ของผู้เขียนและกรอบการศึกษาจึงชัดเจน อย่างไรก็ตามสำหรับผู้อ่านที่ไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีลาวที่นำมาศึกษา ได้แก่ ท้าวเจ็ดไห ท้าวจันทะคาด และฟองเดือนเก่ามาก่อน หากผู้เขียนได้เกริ่นนำหรืออธิบาย ขยายความตัวบทที่ใช้ศึกษาอย่างสังเขป เช่น เรื่องย่อ ตัวละคร ยุคสมัยของการ แต่ง ประวัติศาสตร์ และความสัมพันธ์กับสังคม และอธิบายให้เห็นว่าทั้งสามเรื่อง ได้รับความนิยมนอย่างไร และบทบาทของตัวละครที่ใช้ศึกษามีความสำคัญอย่างไร เช่น มีการศึกษาอย่างกว้างขวาง เป็นวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล หรือได้รับยกย่อง หรือไม่อย่างไร หรือมีการใช้ตัวบทเป็นบทอ่านประกอบในรายวิชาการวรรณคดีของ ระบบการศึกษา จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความสำคัญของวรรณคดีแต่ละเรื่อง เข้าใจ บริบทและความสัมพันธ์ของวรรณคดีกับสังคมได้มากยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เขียนแบ่งออกเป็น 3 บท ได้แก่ ลักษณะรูปร่างของตัวละคร ลักษณะนิสัยบุคลิกท่าทางของตัวละคร และ ความรู้ความสามารถของผู้นำในอุดมคติ ผู้เขียนเรียบเรียงและอธิบายลักษณะ ความเป็นผู้นำในอุดมคติตามประเด็นที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะการอธิบายรูปร่างตัวละคร แบ่งเป็นวัยเด็ก วัยรุ่นและวัยชรา และมีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะร่างกายและ ลักษณะท่าทาง เช่น ผิวพรรณ การแต่งกาย เครื่องประดับ โดยยกบทกลอนที่เกี่ยวข้องมาประกอบ ผู้วิจารณ์มองว่าการเรียบเรียงเนื้อหาดังกล่าวสัมพันธ์กับ ชื่อตัวละครที่ผู้เขียนนำมาศึกษา ได้แก่ ท้าวเจ็ดไห ท้าวจันทะคาด และตัวละคร ในเรื่องฟองเดือนเก่า โดยแบ่งเป็นวัยเด็ก วัยกลางคน วัยชรา รวมถึงเสนอรูป พรรณสัณฐาน ลักษณะท่าทาง อาวุธที่ใช้ประจำกาย ตามเนื้อหาที่ผู้เขียนเสนอไว้ นั้น น่าจะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพลักษณะของตัวละครชัดเจนขึ้น เช่น ท้าวเจ็ดไห มี ลักษณะแตกต่างจากเด็กทั่วไปตั้งแต่เด็ก กล่าวคือมีพลังกำลังมากกว่าเด็กทั่วไป มีรูปร่างสูงใหญ่ สามารถกินข้าวหมดเม็ดเม็ด ดื่มน้ำหมดเม็ดเม็ด ความแข็งแรง ของร่างกายนี้ เชื่อมโยงไปสู่ความสามารถในการปกป้องผู้อื่นได้ในฐานะผู้นำ

ทั้งนี้การพรรณนาลักษณะตามชื่อตัวละคร โดยไม่แบ่งประเด็น อาจจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะตัวละครผู้นำนามากกว่าการกล่าวถึงแยกเป็นประเด็น และไม่ได้กล่าวถึงทุกตัวละคร ส่วนบทที่ 3 ว่าด้วยลักษณะนิสัยใจของตัวละครผู้นำ แบ่งเป็น 2 ประเด็นคือ อิริยาบถคือท่าทางต่าง และลักษณะแนวคิด อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังแบ่งประเด็นที่อาจทับซ้อนกันอยู่ เช่น เรื่องการฝ่าฟันอุปสรรค ดังนั้นควรแบ่งประเด็นต่าง ๆ ให้ชัดเจนว่าอุปสรรคของการเป็นผู้นำได้แก่อะไรบ้าง อย่างไรก็ตามแนวทางการเรียบเรียงข้อมูลมีหลากหลายวิธีอาจต้องคำนึงถึงความรู้และความเข้าใจของผู้อ่านเป็นสำคัญด้วย สำหรับในบทที่ 4 ที่กล่าวถึงความรู้ความสามารถของผู้นำ โดยเฉพาะกล่าวถึงวิชาความรู้ของผู้นำ ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ คือความรู้ในเชิงการเมืองการปกครอง ความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และการปฏิบัติตนวัฒนธรรม บทนี้สะท้อนภาพลักษณ์ของผู้นำในอุดมคติที่ชัดเจนเหมาะสมดี และชี้ให้เห็นว่านอกจากอุปสรรคที่พิเศษกว่าผู้อื่น วิชาการและความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ก็มีการฝึกฝน เรียนรู้ เข้าใจ และปฏิบัติมากกว่าบุคคลทั่วไปด้วย

ประการที่สาม แม้ว่าหนังสือเรื่องผู้นำอุดมคติที่ใช้ตัวบทวรรณคดีในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จะมีความละเอียดลึกซึ้งในประเด็นต่าง ๆ สามารถยกตัวอย่างสอดแทรกตามประเด็นที่เกี่ยวข้องได้อย่างสอดคล้องกัน โดยผู้เขียนพยายามวิเคราะห์วรรณคดีสองยุคสมัย อย่างไรก็ตามผู้วิจารณ์มองว่าการนำยุคสมัยที่แตกต่างกันมาอธิบายลักษณะผู้นำที่ดูเหมือนจะหยุดนิ่งตายตัวนั้น เป็นเรื่องที่น่าตั้งคำถามอย่างยิ่ง ผู้วิจารณ์มีข้อสังเกตว่าลักษณะผู้นำในอุดมคติของสองยุคสมัยน่าจะมีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่นรูปร่างลักษณะท่าทาง และความรู้ความสามารถ ในบทที่ 5 ผู้เขียนสรุปเนื้อหาบทที่ 1-4 แต่ยังขาดความเชื่อมโยงและการสรุปที่น่าสนใจ เนื้อหาเป็นเพียงการสรุปเนื้อหาที่วิเคราะห์เท่านั้น ผู้เขียนสามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้มากขึ้นทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงเนื้อหา นอกจากนี้ตัวบทที่เลือกนำมาศึกษาเป็นวรรณคดีประเภทนิทาน ซึ่งลักษณะตัวละคร

แบบเรื่องมีความมหัศจรรย์ ส่วนวรรณกรรมปัจจุบันสัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง และลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางการเมืองและสังคม ดังนั้นลักษณะความเป็นผู้นำของวรรณกรรมเรื่องฟองเดือนแก้ว อาจมีความเฉพาะตามแนวทางการความคาดหวังของสังคม ลักษณะผู้นำอุดมคติอาจแตกต่างหรือมีลักษณะร่วมกับวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ นอกจากนี้ยังอาจเชื่อมโยงและอภิปรายร่วมกับการศึกษาของนักวิชาการอื่นๆ ตามที่ผู้เขียนได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ในบทที่ 1 ประเด็นนี้สามารถอภิปรายได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สรุป

หนังสือเรื่อง “ผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว” ของพอน เพ็งปันยา นักเขียนและนักวิชาการจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีคุณค่าสำหรับผู้สนใจศึกษาวรรณคดีลาวในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในฐานะที่วรรณคดีทำหน้าที่สะท้อนสังคม และเสนอภาพสังคมอุดมคติ กล่าวหนังสือเรื่องผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว มีความโดดเด่นและน่าสนใจในแง่ของการพยายามอธิบายลักษณะผู้นำที่สะท้อนผ่านวรรณคดีทั้งสองยุค และชี้ให้เห็นความคาดหวังของสังคมกับสร้างแบบลักษณ์ผู้นำที่ดี นอกจากลักษณะรูปร่างท่าทางที่น่าเชื่อถือแล้ว ยังต้องประกอบด้วยศีลธรรมจริยธรรมด้วย เช่น ความเมตตา ความอดทน ความเสียสละ คุณสมบัติผู้นำเหล่านี้จึงเป็นที่พึงและที่ปรารถนาของประชาชน อย่างไรก็ตามหากผู้เขียนได้เสนอมุมมองเกี่ยวกับผู้นำในวรรณกรรมเพิ่มเติม จะทำให้เห็นลักษณะร่วมและความแตกต่าง และพลวัตของผู้นำในอุดมคติได้ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

พอน เพ็งปันยา. (2024). *ผู้นำอุดมคติในวรรณคดีลาว*. เวียงจันทน์: สมาคมนักประพันธ์ลาว.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์
วารสารช่อพะยอม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วารสารช่อพะยอมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีนโยบายส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระเป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ซึ่งอยู่ในรูปแบบงานเขียน 3 ประเภท คือ บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทปริทัศน์หนังสือ ซึ่งจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งผลงานทางวิชาการเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ให้ปฏิบัติตามข้อเสนอนี้ต่อไป

1. จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

1.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1.1.1 ผู้นิพนธ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และอื่น ๆ ของวารสารให้เข้าใจอย่างถูกต้องและถ่องแท้

1.1.2 ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของบทความตนเองให้ดีขึ้น ว่าได้เขียนบทความเป็นไปตามรูปแบบและองค์ประกอบที่วารสารกำหนด

ไว้หรือไม่

1.1.3 ผู้นิพนธ์ต้องส่งบทความผ่านหรือเข้าระบบแบบออนไลน์เท่านั้น

1.1.4 ผู้นิพนธ์ต้องมีจริยธรรมในตนเอง โดยจะต้องไม่แอบอ้างนำเอาบทความหรือผลงานของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับการอนุญาต มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่

1.1.5 ผู้นิพนธ์ต้องมีจรรยาบรรณในตนเอง โดยจะต้องไม่นำบทความหรือผลงานของตนที่เคยตีพิมพ์มาแล้วจากแหล่งอื่น มาส่งเพื่อขอตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำซ้อนอีก

1.1.6 ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับที่วารสารกำหนดอย่างเคร่งครัด

1.1.7 หากผู้นิพนธ์ได้รับทราบผลหรือรับรู้ถึงผลการประเมินแล้ว ถ้าผ่านการพิจารณาโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไขบทความ ผู้นิพนธ์ต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว และต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างครบถ้วน

2. การเตรียมต้นฉบับ

2.1 ด้านภาษา เขียนต้นฉบับเป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งบทความย่อทั้ง 2 ภาษา การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้ศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะถ้าต้นฉบับเป็นภาษาต่างประเทศควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาและการใช้สำนวนจากผู้เชี่ยวชาญภาษานั้นก่อน

2.2 การพิมพ์ จัดทำต้นฉบับบทความด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows ตามข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

2.3 การส่งต้นฉบับบทความ (จัดพิมพ์หน้าเดียว) จำนวน 1 ชุด โดยส่งเข้าระบบวารสารช่อพะยอมออนไลน์

3. ประเภทของบทความที่รับพิจารณาตีพิมพ์

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

- 3.1.1 ชื่อเรื่อง (Title)
- 3.1.2 ผู้แต่ง (Author)
- 3.1.3 ชื่อหน่วยงานผู้พิมพ์และอีเมล
- 3.1.4 บทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 3.1.5 คำสำคัญ (Keyword)
- 3.1.6 บทนำ (Introduction)
- 3.1.7 วัตถุประสงค์ (Objective)
- 3.1.8 วิธีการศึกษา (Methodology)
- 3.1.9 ผลการศึกษา (Results)
- 3.1.10 สรุปผล (Conclusion)
- 3.1.11 อภิปรายผล (Discussion)
- 3.1.12 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)
- 3.1.13 บรรณานุกรม (Bibliography)

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วย

- 3.2.1 ชื่อเรื่อง (Title)
- 3.2.2 ผู้พิมพ์ (Author)
- 3.2.3 ชื่อหน่วยงานผู้พิมพ์และอีเมล
- 3.2.4 บทคัดย่อ (Abstracts) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 3.2.5 คำสำคัญ (Keyword)
- 3.2.6 บทนำ (Introduction)
- 3.2.7 เนื้อหา (Content)
- 3.2.8 สรุป (Conclusion)

3.2.9 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

3.2.10 บรรณานุกรม (Bibliography)

3.3 บทปริทัศน์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่อง (Title)

3.3.2 ผู้นิพนธ์ (Author)

3.3.3 ชื่อหน่วยงานผู้นิพนธ์และอีเมล

3.3.4 ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือที่วิจารณ์พร้อมปก

3.3.5 บทปริทัศน์ (Review)

4. ข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

4.1 การจัดเค้าโครงหน้ากระดาษ ขนาด A4 ระยะขอบของหน้ากระดาษในแต่ละหน้ากำหนด ดังนี้ จากขอบบน 1.0 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.0 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว

4.2 จำนวนหน้า จำนวนไม่เกิน 10 - 15 หน้า

4.3 ตัวอักษร TH Sarabun PSK เหมือนกันตลอดทั้งบทความ

4.4 รายละเอียดต่าง ๆ ของบทความกำหนด ดังนี้

4.4.1 ชื่อเรื่อง (Title)

1) ชื่อเรื่องภาษาไทย กำหนดกึ่งกลาง ขนาด 18 พอยต์
ตัวหนา

2) ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) กำหนด
กึ่งกลาง ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา

4.4.2 ชื่อผู้นิพนธ์ (Author)

1) ชื่อผู้นิพนธ์ลำดับที่ 1 ทั้งภาษาไทยและอังกฤษกำหนด
ชิดขวา ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา และชื่อผู้นิพนธ์ลำดับถัดไป (ถ้ามี) ทั้งภาษาไทย

และภาษาอังกฤษ ตัวปกติ

2) ชื่อหน่วยงานของผู้นิพนธ์และอีเมลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดให้อยู่ด้านล่างของหน้าแรกตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ ตัวปกติไว้ตอนท้ายของบทความในหน้าแรก

4.4.3 บทคัดย่อ (Abstract)

1) หัวข้อ บทคัดย่อ และ Abstract กำหนดให้ขีดซ้ายขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา

2) เนื้อความของบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย ตัวปกติ

4.4.4 คำสำคัญ (Keyword) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบทความ

4.4.5 การพิมพ์หัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

1) หัวข้อใหญ่ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา
2) หัวข้อย่อย จัดย่อหน้าเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา

3) เนื้อความของแต่ละหัวข้อ บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 พอยต์ ตัวปกติ และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย

3.4.6 คำศัพท์ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

3.4.7 ภาพและตารางประกอบ กรณีมีภาพหรือตารางประกอบ กำหนดการจัดพิมพ์ ดังนี้

1) ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมาอ้างต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานของผู้อื่น

2) ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ

3) ชื่อภาพประกอบจัดอยู่ใต้ภาพ ใช้คำว่า “ภาพที่”
ต่อด้วยหมายเลขภาพและข้อความบรรยายกำหนดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ
ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

4) ตารางประกอบจัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5) ชื่อตารางประกอบจัดอยู่ด้านบนของตาราง ใช้คำว่า
“ตารางที่” ต่อด้วยหมายเลขตาราง และข้อความบรรยายตารางกำหนดชิดขอบ
ซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

6) บอกแหล่งที่มาของภาพประกอบ ตารางประกอบ
ที่นำมาอ้าง โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพ หรือเส้นใต้ตาราง กำหนดเว้นระยะ 1
บรรทัด ขนาด 16 พอยต์ และบรรทัดกำหนดกึ่งกลางตัวอย่างภาพประกอบ
ที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งที่มาของภาพดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ตราสัญลักษณ์วารสารชอพะยอม
ที่มา : อำพร แสงไชยา (2563)

ตัวอย่าง ตารางประกอบที่นำมาอ้างอิงและการบอกแหล่งที่มาของตาราง
ตารางที่ 1 แสดงคติสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้ำโพวินต่อง

เรื่องราว/ภาพ	รูปสัญลักษณ์	ความ หมายสัญลักษณ์	ความหมายทาง พุทธศาสนา
	อดีตพระพุทธเจ้า ทุก พระองค์	การเป็นตัวแทนของ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์	ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
ประวัติพระพุทธโคดม	ประสูติ	การเกิด	การเกิดพุทธศาสนาของ พระพุทธเจ้า
	เสด็จออกบวช	การถือเพศเป็นภิกษุสามเณร	การเข้าถึงธรรมอันเป็นความ หลุดพ้นจากทุกข์
	ตัดพระโมลี	คือการตัดมวยผม	จุดเริ่มต้นของการสละกิเลส
	มารผจญ	สิ่งชั่วช้าวางไม่ให้อำนาจประชิด	การบำเพ็ญเพียรเพื่อไม่ให้หลุด พ้นจากมารทั้งหลาย
	ตรัสรู้	การรู้แจ้ง	การรู้แจ้งในอริยสัจจ์
	ปรินิพพาน	เสียดอาการตายของ พระพุทธเจ้า	ชั้นที่ 5 เสื่อมสลายไปตาม กาลเวลา

5. การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อหาบทความให้ใช้วิธีการอ้างอิง
 แบบนาม-ปี (Author-date in text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์
 ไว้ข้างหน้า หรือข้างหลังข้อความ ที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความ
 นั้น ดังนี้

ผู้แต่ง (ปีพิมพ์) หรือ (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์)

5.1 การอ้างอิงชื่อบุคคลคนไทยให้ลงชื่อตัวและนามสกุล ส่วนชาวต่าง
 ประเทศให้ลงเฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1 คน

(อำพร แสงไชยา, 2563)

(Saengchaiya, 2020)

ผู้แต่ง 2 คน

(อภิชัย พันธเสน และปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2549)

(Savage & Longhurst, 2005)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คน

(อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ, 2549)

(Laudon et al., 2000)

5.2 ชื่อนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547) (Thailand Productivity Institute, 2004)

6. การอ้างอิงท้ายบทความ

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนบทความได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับอักษรของผู้แต่ง และให้ใช้การอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style)

6.1 เอกสารอ้างอิงทุกลำดับที่ปรากฏอยู่ท้ายบทความต้องมีการอ้างอิงอยู่หรือกล่าวถึงในเนื้อหาของบทความ

6.2 จัดพิมพ์เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงก่อน-หลัง ตามลำดับตัวอักษรกำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 พอยต์ ตัวธรรมดา

6.3 หากรายละเอียดของเอกสารมีความยาวมากกว่าหนึ่งบรรทัด ให้พิมพ์ต่อบรรทัดไปที่ย่อหน้าแรก

กำหนดวันระยะจากขอบซ้ายของหน้ากระดาษ 7 ช่วงตัวอักษร (เริ่มพิมพ์ช่วงตัวอักษรที่ 8)

การพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะแตกต่างกันไปตามประเภทของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ดังนี้

6.3.1 หนังสือทั่วไป

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ *ชื่อหนังสือ*./ ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./
สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

อำพร แสงไชยา. (2559). *จิตรกรรมประยุกต์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม:
อภิชาติการพิมพ์.

Streibel, B. J. (2015). *The manager's guide to effective meetings*.
NewYork: McGraw-Hill.

6.3.2 บทความในหนังสือ

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)./ *ชื่อบทความ*./ ใน/ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ)./
ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์), เลขหน้าที่ปรากฏบทความจากหน้าใด
ถึงหน้าใด./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สมศรี บุตรดี. (2555). *การรักษาภาวะจับหัดเฉียบพลันในเด็ก*.
ใน สมศักดิ์ โล่ห์เลขา,

ชลีรัตน์ ดิเรกวัฒนชัย และ มนตรี ตูจันทา (บรรณาธิการ), *อิมมูโนวิทยา
ทางคลินิกและโรคภูมิแพ้*. (น. 99-103). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย
กุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่ง
ประเทศไทย.

6.3.3 วารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/
เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ประภาพร ศุภตรัยวรพงศ์. (2555,ธันวาคม). สีสันในสวนสวย (Brilliant Colors in the Beautiful Garden). วารสารช่อพะยอม, 23(1), 98-130.

6.3.4 หนังสือพิมพ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี,/วันที่ เดือนที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อ
หนังสือพิมพ์,/เลขหน้าที่ ปรากฏ.

ตัวอย่าง

ไทรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา.
เดลินิวส์, น. 6.

6.3.5 รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรายงานการประชุม. วัน เดือน
ปีสถานที่จัดสถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัย
รักการอ่าน. 25-29 พฤศจิกายน 2538 ณ วิทยาลัยครู
มหาสารคาม. จังหวัดมหาสารคาม.กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.

6.3.6 ปริญญานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญา
 มหบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต/
 ชื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา)

ตัวอย่าง

วันวิภา ส่งเสริมศิลป์. (2556). การสร้างสรรค์ประติมากรรม
 เครื่องปั้นดินเผา ชุดวิถีชนบทอีสาน. (วิทยานิพนธ์ปริญา
 มหบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

6.3.7 เว็บไซต์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อเรื่อง./ วันที่ทำการสืบค้น./ จาก URL

ตัวอย่าง

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2551). พระราชบัญญัติคุ้มครอง
 แรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2563,
 จาก [http://www.labour.go.th/web image/images/law/
 doc](http://www.labour.go.th/web image/images/law/doc).

6.3.8 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]/
 ชื่อวารสาร./ ปีที่(ฉบับที่)/ เลขหน้าที่ปรากฏ. (ใช้คำว่า [ข้อมูล
 อิเล็กทรอนิกส์] สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า
 [Electronic version] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ)

ตัวอย่าง

Cadigan, J., Schmitt, P., Shupp, R., & Swope, K. (2011, January). *The holdout problem and urban sprawl: Experimental evidence*. *Journal of Urban Economics*. 69(1), 72. Retrieved from <http://journals.elsevier.com/00941190/journal-of-urban-economics/>

6.3.9 สัมภาษณ์

รูปแบบ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปี, วันที่ เดือน)./ ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ (ถ้ามี).

ตัวอย่าง

ผุสดี กิจบุญ. (2563, 11 มิถุนายน). ประธานหลักสูตรสาขา
วิชาสิ่งแวดล้อมชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

7. การพิจารณา การประเมิน และการเผยแพร่บทความ

7.1 การตอบรับหรือปฏิเสธบทความ

กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการพิจารณากลั่นกรองบทความขั้นต้น และแจ้งผลการพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธบทความให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับบทความ หากบทความมีรูปแบบหรือองค์ประกอบไม่ตรงตามหลักเกณฑ์การจัดทำต้นฉบับบทความที่วารสารกำหนด ฝ่ายประสานงานของวารสารจะส่งต้นฉบับบทความให้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยฝ่ายประสานงานจะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ส่งบทความในทุกขั้นตอน ต้นฉบับบทความอาจได้รับการปฏิเสธหากไม่ได้คุณภาพ ไม่ตรงกับประเภทของบทความที่จะตีพิมพ์ หรือผู้เขียนบทความปฏิเสธไม่แก้ไขให้ตรงกับหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนดและส่งกลับคืนมาภายในเวลาที่กำหนดข้างต้น

7.2 การประเมินบทความ

ฝ่ายประสานงานนำต้นฉบับบทความที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการแล้ว เสนอให้ผู้ประเมินพิจารณาบทความ (peer-reviewer) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการเป็นผู้เลือกจากผู้เชี่ยวชาญหรือเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทความ เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นขอการเผยแพร่บทความภายใต้เกณฑ์ประเมินบทความที่วารสารกำหนด โดยเก็บข้อมูลทั้งหมดเป็นความลับและไม่เปิดเผยชื่อ-นามสกุล รวมถึงหน่วยงานที่สังกัดทั้งของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความ (double-blinded) จนกว่าต้นฉบับบทความจะได้รับการเผยแพร่ใช้เวลาพิจารณาแต่ละบทความประมาณ 1 เดือน

7.3 ผลการประเมินบทความ

บทความที่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมินบทความ ต้องได้รับผลการประเมินในระดับดี ดีมาก หรือดีเด่น ตามความเห็นของผู้ประเมินบทความทั้ง 3 ท่าน หากได้รับการพิจารณาว่าไม่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมินทั้ง 3 ท่าน ถือว่าบทความดังกล่าวไม่ผ่านการประเมินสำหรับบทความที่ไม่ผ่านการประเมินจากผู้ประเมิน 1 ท่าน จากจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน จะได้รับการประเมินจากกองบรรณาธิการเป็นผู้ประเมินท่านที่ 4 หากไม่ผ่านการประเมินอีกครั้งจึงถือว่าบทความดังกล่าวไม่ผ่านการประเมินผลการพิจารณาของผู้ประเมินและกองบรรณาธิการบทความถือเป็นสิ้นสุดและเคร่งครัด โดยไม่มีการทบทวนบทความที่ไม่ผ่านการประเมิน ทบทวนระดับผลการประเมินอีกครั้ง หรือเปลี่ยนแปลงผู้ประเมินบทความใหม่ไม่ว่ากรณีใด

7.4 การแจ้งผลการประเมินบทความ

ฝ่ายประสานงานของวารสารจะส่งผลการประเมินของผู้ประเมินทุกท่านให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 7 วัน นับตั้งแต่ได้รับผลการประเมินจากผู้ประเมินท่าน

สุดท้าย หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อแก้ไขปรับปรุงจากผู้ประเมิน ให้ผู้ส่งบทความแก้ไขปรับปรุงแล้วนำส่งต้นฉบับบทความให้ฝ่ายประสานงานของวารสารภายใน 1 เดือน นับตั้งแต่วันที่ฝ่ายประสานงานแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบ หากผู้ส่งบทความไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะหรือข้อแก้ไขปรับปรุงของผู้ประเมิน ให้ทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงรายละเอียดให้กองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการพิจารณา

7.5 การตอบรับการเผยแพร่บทความ

บทความที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน จะได้รับการพิจารณาอีกครั้งจากกองบรรณาธิการฝ่ายวิชาการ แต่เป็นการพิจารณาเฉพาะรูปแบบของบทความ การใช้ภาษา และการพิสูจน์อักษร จากนั้นฝ่ายประสานงานจะแจ้งข้อเสนอกองบรรณาธิการให้ผู้ส่งบทความแก้ไขปรับปรุง เมื่อการแก้ไขปรับปรุงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ให้ถือว่าวันที่บรรณาธิการให้ความเห็นชอบแก้ไขบทความครั้งสุดท้ายเป็นวันแก้ไขบทความ และให้ถือว่าวันที่บรรณาธิการมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรแจ้งการเผยแพร่บทความ เป็นวันตอบรับการตีพิมพ์บทความ

7.6 การตอบรับการเผยแพร่บทความ

บทความที่ได้รับหนังสือตอบรับการเผยแพร่จากบรรณาธิการวารสารแล้ว จะได้รับการเผยแพร่ผ่านระบบวารสารขอพะยอมออนไลน์ (ThaiJO) ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) การเผยแพร่ให้เรียงลำดับก่อนหลังตามวันที่บรรณาธิการวารสารมีหนังสือแจ้งการตีพิมพ์ให้ผู้ส่งบทความทราบ ทั้งนี้ลำดับการเผยแพร่ให้เป็นไปอย่างเคร่งครัด โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือทบทวนไม่ว่ากรณีใด

